

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DERLEME SÖZLÜĞÜ'NE GÖRE
GÖREVLİ KELİMELER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN **HAZIRLAYAN**
Doç. Dr. İlhan ERDEM **İnci BİRATLI**

MALATYA-2019

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YENİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI**

DERLEME SÖZLÜĞÜ'NE GÖRE GÖREVLİ KELİMELER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İnci BİRATLI

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. İlhan ERDEM**

Malatya, 2019

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
DERLEME SÖZLÜĞÜ'NE
GÖRE GÖREVLİ KELİMELER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. İlhan ERDEM

HAZIRLAYAN

İnci BİRATLI

Jürimiz 26.02.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda bu yüksek lisans/ ~~doktora tezi~~ (oybirliği /oyçokluğu) ile başarılı bulunarak Türk Dil ve Edebiyatı Bilim, Yeni Türk Dil Bilim dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir

Jüri Üyelerinin Unvan Ad Soyadı

imzası

1. Doç. Dr. Özlem Demirel Özmez Öne
2. Doç. Dr. İlhan Erdem
3. Dr. Öğr. Üyesi A. Turgay Şimşek
4.
5.

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih vesayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ahmet KUBİST
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Hayatımın tüm dönemlerinde, benden desteklerini asla esirgemeyen ve bana her zaman güvenen babam Mehmet BİRATLI'ya, annem Keziban BİRATLI'ya, kardeşlerim Şeyma, Ahmet Sinan BİRATLI'ya, Aslı-Ömer BAYRAK'a teşekkürler. Çalışmalarımın yoğunluğundan ilgilenemediğim hayatımın ışığı yeğenim Nil Zehra BAYRAK'a TEŞEKKÜRLER...

Tanıdığım günden bu zamana kadar bana her zaman destek olan, her zaman yanımda olan, ablam Ayşe BARAN'a sonsuz destekleri için teşekkürler...

Yüksek lisansa başladığım dönemden bu güne bana her zaman yardımcı olan sayın hocam Doç. Dr. Özlem DEMİREL DÖNMEZ'e, tez çalışması süresinde beni her daim destekleyen, bende çok büyük emekleri olan sayın danışmanım Doç. Dr. İlhan ERDEM hocama şükranlarımı sunuyorum.

Tanıştığım zamandan bu güne kadar bana her daim destek olan, hep arkamda duran Yakup KIRILMAZ'a teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖN SÖZ

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan, bir milletin kültürünün temellerini oluşturan en önemli unsurdur. Dil, konuşma dili ve yazı dilinden müteşekkildir. Resmî dil, bir ağza dayanırken konuşma dilinde birçok ağız mevcuttur. Ağız kelimesi, yazı dilinde ses, söz dizilişi, biçimi ve şekil olarak farklılıklar gösteren bölümleri olarak ifade edilir.

Dilin kuralları, özellikle de söz varlığının daha iyi anlaşılması için o dilin bünyesinde oluşmuş ağızların da incelenmesi gerekir. Türkoloji kapsamında ağızlar ile ilgili çalışmalar, 19. yy'da Avrupalı Türkologlar tarafından yapılmıştır. Türkiye'deki ağız araştırmaları, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün isteği ile kurulan Türk Dil Kurumu tarafından başlatılmıştır. Ahmet Caferoğlu'nun çalışmaları ile başlayan ağız çalışmaları günümüze kadar büyük bir önemle devam etmiştir.

Derleme Sözlüğü, iki büyük derleme faaliyetiyle oluşturulmuş, Anadolu ağızlarıyla ilgili yapılan en geniş derleme çalışmasıdır. Bu çalışma, gönüllü ve ağızlar ile ilgili meraklı insanlar tarafından yapılmıştır. Derleme çalışması sonucunda elde edilen veriler; Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü ismiyle 6 cilt olarak basılmış ayrıca http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_ttas&view=ttas bağlantısıyla TDK'nin internet adresinin Derleme Sözlüğü kısmında mevcuttur. İnternet adresi ve 6 ciltlik kitaplar arasında transkriptte ve söz varlığında farklılıklar mevcuttur. Çalışmada 6 ciltlik kitaplar baz alınmıştır. Derleme Sözlüğü ile ilgili yapılan bu çalışma, Derleme Sözlüğü'nün taranması, görevli kelimelerin tespiti ve tespit edilen bu kelimelerin sözlük olarak çalışmanın sonuna eklenmesinden oluşmaktadır.

Türk dili ile ilgili yapılan gramer çalışmalarının içinde, görevli kelimelerle ilgili yapılan çalışmaların sayısı azdır. Sayının az olması Derleme Sözlüğü'ndeki görevli kelimelerin araştırılmasını sağlamıştır. Çalışmada, Derleme Sözlüğü'nde görevli kelimelerin tamamı tespit edilmiş, tespit edilen kelimelerin sözlükteki transkripti dikkate alınarak aynen aktarılmıştır.

Çalışmada, görevli kelimelerin yapısı incelenirken Korkmaz (2017) Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi kitabı esas alınmıştır.

Çalışmanın teorik bölümünde, ağız tanımları verilmiş, Anadolu ağızları ile ilgili yapılan çalışmalar listelenmiş, bu çalışmalarda bulunan Anadolu ağızları sınıflandırmaları verilmiştir. Daha sonra görevli kelimeler hakkında teorik bilgilere

kısaca değinilmiştir. Çalışmanın bulgular kısmında ise Derleme Sözlüğü'nde tespit edilen görevli kelimelerin ses unsurları tespit edilmiştir. Bu kelimelerde, yazı dilinde olmayıp konuşma dilinde yaşayan uzun ünlülerin olduğu kelimeler, ünlü değişimleri, ünlü düşmeleri, ünsüz değişimleri, görevli kelimelerin söyleyiş farklılıklarından doğan ses değişiklikleri, konuşma dilinde görevli kelime olarak kullanılan fakat yazı dilinde kullanılmayan görevli kelimeler, tespit edilmiş ve listelenmiştir. Ayrıca bu kelimelerin sayısal verileri de eklenmiştir. Çalışma esnasında, Türk lehçelerinde ve ağızlarda ortak olarak yaşayan görevli kelimelerin varlığı tespit edilmiş fakat bu kelimeler çalışmaya dâhil edilmemiştir. Çalışmaya, yansıma sözcükler, çocuk dilindeki kelimeler, argo ifadeler de eklenmiştir. Çalışmaya, yansıma sözcüklerin isimleşmiş, sıfatlaşmış, fiilleşmiş, zarflaşmış olanları dâhil edilmemiştir. Yine çalışmaya; edat grubu, bağlaç grubu, hitap grubu ve ünlem grupları da dâhil edilmiştir.

Çalışmanın sonuç kısmında sözlükte bulunan görevli kelimeler edat, bağlaç ve ünlem olmak üzere üç ana gruba ayrılmıştır. Tespit edilen görevli kelimeler, listelenmiş, bu listeler tablo halinde eklenmiştir. Ayrıca bu tablolara, görevli kelimelerin söyleyiş farkından dolayı değişen şekilleri de eklenmiştir.

Çalışmanın sonuna, Derleme Sözlüğü'nde tespit edilen görevli kelimeler; sözlük olarak eklenmiştir. Sözlükte, görevli kelime, görevli kelimenin tanımı, Derleme Sözlüğü'ndeki cilt sayısı ve sayfa numarası eklenmiştir.

Yaptığım bu çalışmada benden desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, kıymetli danışmanım Doç. Dr. İlhan ERDEM'e teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan, bir milletin kültürünün temellerini oluşturan en önemli unsurdur. Dil, konuşma dili ve yazı dilinden oluşur. Resmî dil, bir ağza dayanırken konuşma dilinde birçok ağız mevcuttur. Yazı dilinde gramer önemli bir yer tutmaktadır. Türk dili ile ilgili yapılan gramer çalışmalarının içinde, görevli kelimelerle ilgili yapılan çalışmaların sayısı azdır. Sayının az olması Derleme Sözlüğü'ndeki görevli kelimelerin araştırılmasını sağlamıştır. Çalışmada, Derleme Sözlüğü'nde görevli kelimelerin tamamı tespit edilmiş, tespit edilen kelimelerin sözlükteki transkripti dikkate alınarak aynen aktarılmıştır. Çalışmanın teorik bölümünde, ağız tanımları verilmiş, Anadolu ağızları ile ilgili yapılan çalışmalar listelenmiş, bu çalışmalarda bulunan Anadolu ağızları sınıflandırmaları verilmiştir. Daha sonra görevli kelimeler hakkında teorik bilgilere kısaca değinilmiştir.

Çalışmanın bulgular kısmındaysa Derleme Sözlüğü'nde tespit edilen görevli kelimelerin ses unsurları tespit edilmiştir. Bu kelimelerde, yazı dilinde olmayıp konuşma dilinde yaşayan uzun ünlülerin olduğu kelimeler, ünlü değişimleri, ünlü düşmeleri, ünsüz değişimleri, görevli kelimelerdeki ses değişiklikleri, konuşma dilinde görevli kelime olarak kullanılan fakat yazı dilinde kullanılmayan görevli kelimeler, tespit edilmiş ve listelenmiştir. Ayrıca bu kelimelerin sayısal verileri de eklenmiştir. Anadolu ağızlarında kullanılan dört bine yakın görevli kelime çalışmanın sonuna sözlük olarak eklenmiştir. Aynı kelimenin birden çok anlamda kullanıldığı bölümlerde Romen rakamları ile numara verilmiştir. Oluşturulan sözlük, çalışmanın sonuna ek olarak dâhil edilmiştir. Çalışmanın sonunda yazı dilinde kullanılmayan fakat ağızlarda yaşayan pek çok bağlaç, edat, ünlem tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışma, Türkçenin ne kadar zengin ve köklü bir dil olduğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Türkçesi Ağızları, Derleme Sözlüğü, Anadolu Ağızları,

ABSTRACT

Language is the most important element that enables communication between people and forms the basis of a nation's culture. It is composed of language, speaking language and writing language. The official language is based on a dialect, while there are many dialects in the speech language. Grammar is an important place in the written language. In the grammar studies of Turkish language, the number of studies related to the words assigned is small. The lack of numbers allowed the study of the words in the Collation Dictionary. In this study, all of the words in the Collation Dictionary were identified and all of the words in the Collation Dictionary were transferred exactly by taking into consideration the transcripts. In the theoretical part of the study, dialect definitions were given and studies related to Anatolian dialects were listed and Anatolian dialects classified in these studies were given. Later, theoretical information about the words in charge was briefly mentioned. In the results section of the study, sound elements of the words identified in the Collation Dictionary were determined.

In these words, the words that are not written in the language of the speech language, vowels changes, vocal falls, consonant changes, letter changes arising from the differences of the words in the speech language, the words that are not used as spoken words in the language of the speech language, are identified and listed. In addition, the numerical data of these words has been added. Close to four thousand functional words used in Anatolian dialects were added as a dictionary to the end of the study. If the same word is used in more than one sense, it is numbered with Roman numerals. The generated dictionary is included in addition to the end of the study. At the end of the study, many conjunctions, prepositions, exclamation and exclamation were found that were not used in the written language but lived in the dialects. This study has once again revealed how rich and deep-rooted Turkish is.

Key Words: Dialects of Turkey Turkish, Collation Dictionary, Anatolian Dialects, Functional Words

ÖZ GEÇMİŞ

Öğrenim

- İlk ve orta öğretimini Ali Fevzi Ağan İlköğretim Okulunda tamamladı.
- Bahçebaşı Lisesinden mezun oldu.
- 2005 yılında Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne başladı. 2009 yılında mezun oldu.
- 2013 yılında İnönü Üniversitesi, Yeni Türk Dili alanında yüksek lisansa başladı. 2019 yılında mezun oldu.
- 2014 eğitim-öğretim yılında İnönü Üniversitesinde Pedagojik Formasyon Eğitimi programına katılıp sertifika aldı.
- 2019 yılında Atatürk Üniversitesi, AÖF, İlahiyat Bölümüne başladı. Halen devam etmektedir.

Görevleri

- 2013 yılında, Sütlüce İlköğretim Okulunda Türkçe öğretmenliği yaptı,
- 2014- 2015 eğitim öğretim yılında YTB tarafından yürütülen Suriyeli Mültecilere İleri Düzey Türkçe Öğretimi projesinin konaklama merkezlerinde eğitici olarak çalıştı.
- 2015-2016 eğitim öğretim yılında YTB tarafında yürütülen Suriyeli Misafir Öğrencilere Türkçe Öğretimi projesinde çalıştı.
- 2016-2018 eğitim öğretim yılları arasında Suriyeli Misafir Öğrencilere Türkçe Öğretimi ve Türk Kültürüne Entegrasyonu projesinde çalıştı.
- 2017 yılında Nadire Dernek İlköğretim Okulunda İngilizce öğretmenliği yaptı.
- 2018 yılında, Muhacir Akademi’de gönüllü Türkçe eğiticiliği yaptı.
- 2018-2019 yılı itibariyle Kilis 7 Aralık Üniversitesi TÖMER’de okutmanlık yapmaktadır.

İÇİNDEKİLER

KABUL ONAY	iii
ONUR SÖZÜ	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	viii
ÖZ GEÇMİŞ	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar DİZİNİ	xv
KISALTMALAR	xvi
GİRİŞ	1
1. TEORİK BİLGİLER.....	3
1.1. Anadolu Ağızlarının Oluşumu	3
1.1.1. Ağız	4
1.2. Anadolu Ağızları Hakkında Yapılan Çalışmalar	5
1.3. Türkiye Ağızları ile İlgili Yapılan Sınıflandırmalar	8
1.3.1. İgnacz Kunos'un Sınıflaması.....	9
1.3.2. Ahmet Caferoğlu'nun Sınıflaması	9
1.3.3. Zeynep Korkmaz'ın Sınıflaması	10
1.3.4. Tooru Hayashi'nin Sınıflaması	10
1.3.5. Diğer Sınıflamalar	10
1.4. Türkiye Türkçesinde Görevli Kelimeler	12
1.5. Görevli Kelimelerin Oluşum Şekilleri.....	13
1.5.1. Edatlar ve Tanımları.....	14
1.5.2. Bağlaçlar ve Tanımları.....	15
1.5.3. Ünlemler ve Tanımları.....	16
1.6. Derleme Sözlüğü'ndeki Görevli Kelimelerde Tespit Edilen Ses Olaylar.....	17
1.6.1. Ünlü Olayları	17
1.6.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu	17
1.6.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu	18
1.6.1.3. Kalın Ünlülerin İncelmesi	18
1.6.1.4. İnce Ünlülerin Kalınlaşması.....	18
1.6.1.5. Geniş Ünlülerin Daralması.....	18
1.6.1.7. Dar Ünlülerin Genişlemesi	18

1.6.1.8. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması	19
1.6.1.9. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi.....	19
1.6.2. Ünsüz Olayları	19
1.6.2.1.Damaksıllaşma	19
1.6.2.2. Gırtlaksıllaşma	19
1.6.2.3. Göçüşme.....	19
1.6.2.4. Tonlulaşma	20
1.6.2.5. Tonsuzlaşma	20
1.6.2.6. Ünsüz Benzeşmesi	20
2. BULGULAR.....	21
2.1. Ünlüler.....	21
2.1.1. Uzun Ünlüler	21
2.1.1.1. ā.....	21
2.1.1.2. î.....	22
2.1.1.3. é.....	22
2.1.1.4. ē.....	22
2.1.1.5. õ.....	22
2.1.1.6. ū	23
2.1.1.7. õ	23
2.1.2. Kalınlık-İncelik Uyumu	23
2.1.3. Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu.....	23
2.1.4. Ünlü Düşmesi	24
2.1.4.1. a Düşmesi	24
2.1.4.2. ı Düşmesi	24
2.1.4.3. i Düşmesi	24
2.1.4.4. u Düşmesi.....	24
2.1.4.5. e Düşmesi	24
2.1.4.6. Ortada ı Korunması.....	24
2.1.4.7. Ortada u Korunması.....	25
2.1.4.8. Ortada ü Korunması.....	25
2.1.4.9. İki kelimenin Birleşmesi ile Oluşan Ünlü Düşmesi	25
2.1.5. Ünlü Türemesi	25

2.1.5.1. a Türemesi	25
2.1.5.2. e Türemesi.....	25
2.1.5.3. ı Türemesi	25
2.1.5.4. i Türemesi	26
2.1.6. Ünlü Değişimleri	26
2.1.6.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi	26
2.1.6.1.1. a>e Değişimi.....	26
2.1.6.1.2. a>i Değişimi	26
2.1.6.1.3. ı>i Değişimi	26
2.1.6.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması.....	26
2.1.6.2.1. e>a Değişimi.....	27
2.1.6.2.2. e>ā Değişimi.....	27
2.1.6.2.3. i>ı Değişimi	27
2.1.7. Geniş Ünlülerin Daralması.....	27
2.1.7.1. a>ı Değişimi	27
2.1.7.2. e>i Değişimi.....	27
2.1.7.3. o>u Değişimi	28
2.1.7.4. ö>ü Değişimi	28
2.1.8. Dar Ünlülerin Genişlemesi	28
2.1.8.1. i>a Değişimi	28
2.1.8.2. u>o Değişimi	28
2.1.9. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması.....	28
2.1.9.1. ı>u Değişimi	29
2.1.9.2. i>e Değişimi.....	29
2.1.9.3. i>é Değişimi.....	29
2.1.10. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi	29
2.1.10.1. o>a Değişimi	29
2.2. Ünsüzler	29
2.2.1. Damaksıllaşma.....	30
2.2.2. Ünsüz Düşmeleri.....	30
2.2.2.1. ğ Düşmesi	30
2.2.2.2. h Düşmesi.....	30

2.2.2.3. k Düşmesi	30
2.2.2.4. l Düşmesi	30
2.2.2.5. n Düşmesi	30
2.2.2.6. r Düşmesi	31
2.2.2.7. ş Düşmesi.....	31
2.2.2.8. v Düşmesi	31
2.2.2.9. y Düşmesi	31
2.2.2.10. z Düşmesi	31
2.2.3. Ünsüz Türemesi	31
2.2.3.1. g Türemesi	31
2.2.4. ğ Türemesi.....	32
2.2.4.1. h Türemesi	32
2.2.4.2. k Türemesi	32
2.2.4.3. m Türemesi	32
2.2.4.4. n Türemesi	32
2.2.4.5. r Türemesi.....	32
2.2.4.6. ş Türemesi.....	32
2.2.4.7. t Türemesi	33
2.2.4.8. v Türemesi	33
2.2.4.9. y Türemesi	33
2.2.5. Göçüşme	33
2.2.6. Tonlulaşma.....	33
2.2.6.1. ç>c Değişimi.....	33
2.2.6.2. k>g Değişimi	33
2.2.6.3. k>ğ Değişmesi	34
2.2.6.4. k>h Değişmesi.....	34
2.2.6.5. k>yh Değişimi	34
2.2.6.6. k>y Değişimi	34
2.2.6.7. p>b Değişimi	34
2.2.6.8. t>d Değişimi.....	34
2.2.7. Tonsuzlaşma.....	34
2.2.7.1. b>p değişimi.....	35

2.2.7.2. c>ç Değişimi	35
2.2.7.3. ğ>g Değişimi	35
2.2.7.4. g>k Değişimi	35
2.2.7.5. z>s değişmesi.....	35
2.2.8. Gırtlaksıllaşma.....	35
2.2.8.1. k>ğ Değişimi	35
2.2.9. Sürekli Ünsüzler Arasında Değişme	35
2.2.9.1. ğ>n Değişimi	36
2.2.9.2. ğ>y Değişimi.....	36
2.2.9.3. l>n Değişimi	36
2.2.9.4. m>n Değişmesi.....	36
2.2.9.5. r>l Değişmesi	36
2.2.9.6. ş>s Değişimi	36
2.2.9.7. y>ğ Değişimi	36
2.2.9.8. y>v Değişimi	36
2.2.10. Ünsüz Benzeşmesi.....	37
2.2.11. Süreklileşme	37
2.2.11.1. b>v Değişimi	37
2.3. Derleme Sözlüğü'nde Tespit Edilen Görevli Kelimeler.....	37
2.3.1. Bağlaçlar.....	37
2.3.2. Edatlar	42
2.3.3. Ünlemler	47
SONUÇ	55
SÖZLÜK.....	60
KAYNAKÇA.....	165

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Edatlar	37
Tablo 2.2. Bağlaçlar	42
Tablo 2.3. Ünlemler	47
Tablo 3.1 Görevli Kelimeler	55
Tablo 3.2. Ünlemler	56
Tablo 3.3 Bağlaçlar	56
Tablo 3.4. Edatlar	57
Tablo 3.5. Ünlüler	58

KISALTMALAR

Ar	: Arapça
Bk.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DS	: Derleme Sözlüğü
ET	: Eski Türkçe
KB	: Kültür Bakanlığı
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TDAY	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: Ve başkası/başkaları, ve benzeri, ve benzerleri, ve bunun gibi.
Yay.	: Yayımları, Yayınları
YÖK	: Yükseköğretim Kurumu
yy.	: Yüzyıl

GİRİŞ

Dil, kültür etkileşimini sağlayan en önemli unsurdur. Milliyetçilik hareketlerinin başlaması ile birlikte dil, ümmetçilikten ulusçuluğa geçme faaliyetlerinde önemli bir faktör olmuştur.

Türkçe, dünya üzerinde geniş coğrafyalara yayılmıştır. Bilindiği gibi Köktürk tarihinden itibaren kurulan Türk devletleri tarafından konuşulmuştur. Zamanla gerek ticari gerek siyasi gerekse sosyal sebeplerle başka dillerle etkileşime girmiştir.

Osmanlı Devletinin kurulması, bu devletin geniş coğrafyalara fetihlerle yayılması ile birçok devlet yıkılmış ve yıkılan devletlerin halkı Osmanlı Devletinin himayesine girmiştir. Bu gelişme ile Türkçe birçok dilden etkilenmiştir. Özellikle İslamiyet'in kabulüyle Türkçeye Arapça ve Farsçadan pek çok kelime girmiştir.

Meşrutiyet Dönemi ile dilde sadeleşme tartışılmaya başlanmış sonrasında Cumhuriyet Döneminde, Genç Kalemlerin önderliğinde bir bildiri ile dilde sadeleşme yoluna gidilmiştir. Alfabenin değişimini de içine alan bu değişim ile Türkçeden yabancı unsurlar çıkarılmıştır. 1932 yılında Atatürk'ün isteği ile kurulan Türk Dili Tetkik Cemiyeti, ileride Türk Dil Kurumu olacak olan bu cemiyet, Türk dili ile ilgili akademik manada çalışmalar yapmıştır.

Dildeki sadeleşme çalışmalarının başlaması, gözleri halk diline çevirmiştir. Çünkü dilde, yabancı kelimelerin oranının en az olduğu kısım halk ağzıdır. Halk ağızları, bir milletin kültür hazinesini içinde barındıran kıymetli bir hazinedir. Böylelikle Derleme Sözlüğü'nün oluşturulması ile ilgili çalışmalar başlatılmıştır. Sözlük, iki büyük derleme faaliyetiyle oluşturulmuştur. Halk ağzında yaşayan kelimeler, basılı hale getirilmiş, Türk milletinin kültür hazinesi gözler önüne serilmiştir.

1932-1934 yılları arasında derleme faaliyetleri kapsamında derlenen 150 binden fazla sözcük, 1939-1949 yılları arasında Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi'nde yayımlanmış fakat bu derginin Anadolu ağızlarındaki tüm söz varlığını yansıtmaması, derleme faaliyetinin bilimsel özelliklerinin zayıf olması sebebiyle Türk Dil Kurumu, 1952'de bu malzemeleri düzenleme ve tekrardan derleme faaliyetlerine başlamıştır. 1959 yılında tamamlanan ikinci derleme çalışması ile ilk derleme çalışmasındaki kelimeler birleştirilmiş böylelikle 600 binden fazla fişe dayanarak "Halk Ağzından

Derleme Sözlüğü” adı altında basılmıştır. Bu çalışmalar, dilimizdeki kelime hazinesini gözler önüne serme amaçlanmıştır. Derleme faaliyetleri, Türkiye topraklarını, Balkan topraklarını, Kerkük ve Kıbrıs topraklarını kapsamaktadır.

Türkiye Cumhuriyetinin resmî dili, Türkiye Türkçesinin yazı dili, bugünkü halini alana kadar, Suriye ve Irak Türkmen ağızlarının, Balkan ağızlarının etkilerinin olduğu araştırmacılar tarafından beyan edilmektedir.

Derleme Sözlüğü, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_ttas&view=ttas¹ bağlantısıyla sanal ortama sunulmuş, I. Uluslararası Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı'nda kullanıma açılmıştır.

¹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_ttas&view=ttas (13.05.2018)

1. TEORİK BİLGİLER

1.1. Anadolu Ağızlarının Oluşumu

Türkçe, bugün yeryüzünde yaşayan Türkler tarafından kullanılan dildir. Türkçe, sadece Türkî cumhuriyetlerin siyasi sınırları içerisinde kalmamış, Türklerin göçleri ile geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Türkçe; yalnızca yazı dili olarak gelişim göstermemiş, konuşma dili olarak da gelişim göstermiştir. Anadolu'da konuşulan ağızlarının oluşmasında önemli etken olan Oğuzların ortaya çıkışını 6. yy.a dayandıran Korkmaz (2004: 99-100), Oğuzların tarih sahnesine çıkışı ile ilgili verdiği bilgiler ile Türkçenin dönemlerinin oluşumunu bağdaştırır:

Tarih kaynaklarında belirtildiği üzere Oğuzlar, 6. yy.dan itibaren ortaya çıkmıştır. Köktürk ve Uygur döneminde göçebe olarak yaşamış ve 8. yy.dan itibaren yapılan göçlerle Dünya'nın farklı bölgelerine yayılmış ve şehirler kurmuşlardır. Bu dönemleri kapsayan 6.-11. yy. arası Türk dili tarihinde Eski Türkçe dönemi olarak kabul edilir.

Oğuzların Köktürk Dönemi'nden sonraki durumu hakkında bilgi veren Korkmaz (2010: 1-5) göçler ve Malazgirt Zaferi arasındaki dönemi Orta Türkçe olarak kabul eder:

Oğuzlar, 11.-13. yy. arasında batıya doğru göç etmeye başlamış, Maveraünnehir bölgesinde Harezmi bölgesine yerleşmiştir. Horasan bölgesindeki Gazneliler devletine son vermiş ve 1040 yılında Büyük Selçuklu Devletini, 1071 yılında ise Malazgirt Zaferi ile Anadolu Selçuklu devletini kurmuşlardır. 11.-13. yy. Orta Türkçe olarak adlandırılır.

Türkçenin edebî dil olmasında büyük en etkenlerden biri yazılı metinlerin oluşmasıdır. Yazılı metinlerin oluştuğu dönemi, Ercilasun (1996: 39-45) Kâşgarlı Mahmut ile başlatır: Türkçeye ait ilk yazılı metinlerin ortaya çıktığı 7. yy.dan itibaren siyasi, sosyal, coğrafi sebeplerle Türk diline farklı dillerden kelimeler girmiş olsa bile Türkçenin gramer özelliklerine ve edebî dile göre şekillenmiştir. Kâşgarlı Mahmut'a göre bu dil Hakaniye Türkçesidir. Kâşgarlı Mahmut, DLT'de Türk dilinin gramer yapısından bahsetmiş, Türk dilini ağzılara ayırmış, kelimelerin farklı söyleyişlerine dikkat çekmiştir. Bu durumu; Oğuzların, Kıpçakların ve Arguların konuşma farklılıkları ile örneklendirmiştir.

Oğuzların oluşturduğu devletlerin bir diğeri olan Karahanlı Devleti döneminde Türkçenin gelişiminin yavaşladığını belirten Korkmaz (2003: 159-160) dönemin sosyal, siyasi ve ekonomik durumunu da özetler:

Karahanlı döneminde bilim dilinin Arapça olması, dilde Farsçanın etkisinin artmasıyla Türkçenin kullanımı azalmıştır. 11. yy.da Anadolu'ya göçler başlayan göçler ve 13. yy.a kadar devam etmiş, Haçlı Seferlerinin vuku bulmasıyla ile göçler duraksamış ve doğuya çekilmeler başlamıştır. Moğol baskısıyla Oğuz boylarının Anadolu'ya göçleri devam etmiş bunun sonucunda ise dildeki Doğu Türkçesinin etkisi azalmış, halk dili daha işlek hale gelmiştir. Böylelikle 13. yy.da Oğuz Türkçesinin (Batı Türkçesi) temelleri atılmıştır. Bu dönemde sözlü edebiyatta önemli eserler verilmiştir. Fakat DLT'de geçen Oğuz Türkçesine ait malzemeler daha eski dönemlere aittir. Oğuz Türkçesinin yazı dili olarak gelişmesi, bu dönemde oluşmuştur.

Oğuzların kültür etkileşiminin Türkçenin yayılmasını sağladığını ifade eden Develi (2002: 117) Oğuzlar ve Türk dilinde konuşma ve yazı dilinin oluşumu arasında farklılıkların sebebini açıklar:

Oğuz kavmi 24 boydan oluşmuştur. Bu boyların Anadolu'da farklı yerlere yayılması, farklı kültürlerle tanışması, göçebe hayatı tercih ettikleri için kullanmalarından dolayı kullandıkları dilde bazı farklılıklar oluşmuştur. Böylelikle ağız farklılıkları ortaya çıkmıştır. Bu dönemde şekillenen Eski Anadolu Türkçesi 16. yy.da Arapça ve Farsçanın etkisine girmiş olsa da halk dili bu etkinin dışında kalmıştır. Bu sebeple halk dili ile yazı dili arasında farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Oğuzcanın Türk dillerinin temelini oluşturduğunu belirten Korkmaz (2003: 159-160) Oğuzcanın bölümlerinin oluşma sebeplerini açıklar:

Oğuzcanın fonolojik, morfolojik, sentaktik özelliklerinin diğer Türk dilleri ile ayırt edici unsurlara sahip olduğunu belirtir. Oğuzcanın 13. yy.da gelişiminin hızlandığını belirtir ve Suriye, İran, Irak, Azerbaycan, Anadolu ve Balkanlarda oldukça geniş bir alana yayıldığını ifade eder. 17. yy.da Oğuz dilinin Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi ve Türkmen Türkçesi olmak üzere üç ana dil oluşturduğunu belirtir.

1.1.1. Ağız

Bir dilin temelini oluşturan "Ağız" kavramı ile ilgili yapılan tanımlar şunlardır: Gemalmaz'a göre (1989: 3) ağız:

Bir dilbilimi terimi olarak —ağız (frn. parler / alm. Mundart / ing.language / ita. parlata) genel anlamda, —bir dilin (langue) veya lehçesinin (dialecte) sınırları içinde, belli bölge ve

topluluklara özgü sözlü anlatım yollarının bütünü diye tanımlanabilir. Söz gelişi, Batı Türkçesinin Anadolu Lehçesinin Aydın, Konya, Kastamonu, Erzurum, Kars ağızları gibi.

Korkmaz'a (1992: 4) göre ağız:

“Bir dilin veya bir lehçenin daha küçük yerleşim bölgelerinde yazı diline oranla birbirinden az çok ayrılan konuşma birimleri.”

Mehmet Hengirmen'e (1999: 18) göre ağız:

Ağız, ana dilin alanı içinde ses ve söyleyiş yönünden görülen küçük ayrılık. Ağızlarda sözcükler ortak dile göre farklı söyleyişler taşımakla birlikte, bazı kavram ve nesnelere için farklı sözcükler de kullanıldığı görülür.

Berke Vardar'a (1980: 18) göre ağız:

Bir dil ya da lehçe alanı içinde yer alan konuşma biçimlerini, söyleyiş türlerini, kimi durumlarda da toplumsal özellikleri yansıtan kullanımların her biridir. Yerel kullanım anlamında ağız, lehçeye karşıt olarak çok dar bir uzam parçasının sınırlarını aşmaz.

Nurettin Demir'e (1999: 67) göre ağız:

Türkiye Türkçesi ağızları için yaptığı tanıma göre ağız terimini; Türkçe'nin değişik bölgelerde konuşulan, yazılı bir standardı bulunmayan, siyasi anlamda bağımsız bir dil olmadığı gibi dil özellikleri bakımından da hiyerarşik olarak bağlı bulunduğu “standart” dilden çok farklı olmayan, okullarda öğretilmeyen, resmî ve yarı resmî durumlarda kullanılmasından kaçınılan varyantları olarak belirtmektedir.

1.2. Anadolu Ağızları Hakkında Yapılan Çalışmalar

Türkiye'de Anadolu Ağızları ile ilgili pek çok araştırma yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalarda yerli ve yabancı Türkologlar, bulunmaktadır. Bu çalışmalar² :

Dünyada Türkoloji çalışmalarının geç başlaması ağız çalışmalarının da geç başlamasına sebep olmuştur. Ağızlar ile ilgili çalışma ilk olarak 1867 yılında Avrupa'da yabancı Türkologlar tarafından yapılmıştır. J. Thury, J. Deny I. Kunos, T. Kovvalski M.

² Laçın, A., (2010), Derleme Sözlüğü'nde Birleşik Fiiller, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kafkas Üniversitesi, Kars, (Türkiye), s. 8-11.

Hartmann, K. Foy, A. Maksimov, V. Psarev, Balkanoğlu, Balhassanoğlu, L. Bonelli, F. Giese, F. Vincze, ve M. Rasanen ağız çalışmalarını yapan Türkologlardır. Yalnız bu Türkologların Türk dilini bilmemeleri çalışmalarının eksik görülmesine sebep olmuştur. 1867-1940 yılları arasında birkaç istisna dışında, ağız çalışmalarını yabancı Türkologların yapması bu döneme *Yabancı Araştırmacılar Dönemi* denilmesine sebep olmuştur.

Türkiye’de 1932 yılında Türk Dil Kurumunun kurulması ile yapılan araştırmalarda hedef Türkçenin bilim dili haline getirilmesidir. Ağız faaliyetinde gönüllüler tarafından yapılan çalışmalardan ilki Türkçedeki yabancı sözcüklere Türkçe karşılık bulmak için halk ağızlarındaki kelimelerin tespitidir. Böylelikle TDK ilk büyük derlemeyi 1932-1934 yılları arasında yapmıştır. Bu çalışmada 150 binden fazla kelime tespit edilmiş ve tespit edilen kelimeler Türkiye’de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi’nde 1939-1949 yılları arasında yayımlanmıştır. TDK ikinci bir derleme faaliyetine başlamış ve 1952 yılında 450 bine kadar fiş toparlanmış ve 1932-1934 yılları arasında derlenmiş sözcüklerle birleştirilmiş böylelikle bugünkü Derleme Sözlüğü’nün temelleri atılmıştır. Derleme Sözlüğü’nün ciltleri 1982 yılına kadar düzenlenmeye devam edildi ve Türkiye Türkçesi ağızları için başvurulacak yegane kaynak olan Derleme Sözlüğü oluşturulmuş oldu.

Ahmet Caferoğlu’nun Anadolu’nun tamamına yakınına gezmesi ve ağızlara yönelik derleme yapması, Türkiye’de yapılan ilk ağız çalışması sayılmaktadır. Anadolu İlleri Ağızlarından Derlemeler, Anadolu Ağızlarından Toplamalar bu kitaplardan birkaçıdır. Yine Anadolu’da açılan üniversitelerin bulunduğu yerlerin ağız derlemesi yapmasıyla Türkiye Türkçesi ağız çalışmaları için önemli bir gelişme olmuştur.³

Caferoğlu’nun derleme faaliyetleri dışında Ömer Asım Aksoy’un Gaziantep Ağzı (3 cilt) (1945-1946), K. Edip Kürkçüoğlu’nun Urfa Ağzı (1945), Şevket Beysanoğlu’nun Diyarbakır Ağzı (1966) adlı kitapları, Zeynep Korkmaz’ın 1956 yılında basılan Güneybatı Anadolu Ağızları: Sesbilgisi ve 1963 yılında çıkan Nevşehir ve Yöresi Ağızları, Efrasiyap Gemalmaz’ın üç cilt halinde Erzurum İli Ağızları (1973), Ahmet B. Ercilasun’un Kars İli Ağızları 1971, Turgut Acar’ın hazırladığı Artvin ve Yöresi Ağızları 1972, 1988’te Tuncer Gülensoy Kütahya ve Yöresi Ağızları’nı, Ahmet

³ Akar, Ali, Ağız Araştırmalarında Yöntem Sorunları, Turkish Studies, S. Volume 1 Issue 2 2006, s.37-39.

B. Ercilasun ve Ensar Aslan, Arpaçay Köylerinden Derlemeler'i 1998, Ahmet Buran Elazığ İli Ağızlarını 2003 yılında yayımlamıştır.

Anadolu Ağızları terimleri yerine Anadolu Ağızları Bilgi Şöleninde, Ahmet Buran (1997), tarafından Türkiye Türkçesi Ağızları ismi önerilmiş ve kabul görmüştür. Bu terim sadece Türkiye Türkçesini kapsamakla kalmamakta Balkanlar, Suriye, Irak ve Kıbrıs'ta olan ağızları da içine almaktadır.⁴

Türkiye'de ağız çalışmaları ile ilgili Sadettin Buluç tarafından hazırlanan, bibliyografya çalışması olan *Anadolu ve Rumeli Ağızları Bibliyografyası*⁵ isimli eserde 1940 yılına kadar yapılan ağız çalışmaları bulunmaktadır. Kayahan Erimer tarafından hazırlanan *Anadolu ve Rumeli Ağızları Üzerinde Bir Bibliyografya Denemesi*⁶ isimli makale, Tuncer Gülensoy tarafından hazırlanan *Anadolu ve Rumeli Ağızları Bibliyografyası*⁷ isimli eser de mevcuttur.

Derleme Sözlüğü ile ilgili yazılan tezler ise şöyledir⁸.

-Albayrak, A., (1990) *Derleme Sözlüğü'nde "C" Madde Başı Altında Toplanan Kelime ve Deyimlerin Sınıflandırılması*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne,

-Üçler, G.,(1990) *Derleme Sözlüğü ile Türkçe Sözlüğün Mukayesesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne,

-Tekcan, M., (1990) *Sözlüğü'nün Ağız Hususiyetleri ve Mana Değişmeleri Üzerinde Bir Çalışma "D" Maddesi (Cilt IV)*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

-Tuncer, H., (1990) *Mana Değişiklikleriyle İlgili Türkçe Sözlük ile Derleme Sözlüğü'nün Mukayesesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

-Saka, R., (2002) *Derleme Sözlüğüne Göre Fiilden İsim Yapan Ekler*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

-Topak, E., (2002), *Divanü Lügati`-t-Türk'te "T" Sesi ile Başlayan Kelimelerin Derleme Sözlüğüne Yansımaları*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi,

⁴ Akar, Ali, Ağız Araştırmalarında Yöntem Sorunları, Türkoloji Dergisi, 2006, 2, ss.43-45

⁵ Buluç, Saadettin, Anadolu Ağızları Bibliyografyası, Türkiyat Mecmuası 1940-1942, 7-8, ss.327-333

⁶ Erimer, Kayahan, Anadolu ve Rumeli Ağızları Üzerinde Bir Bibliyografya Denemesi, TDAY Belleten, 1970, ss.211-236

⁷ Gülensoy, Tuncer, Gülensoy'un Anadolu ve Rumeli Ağızları Bibliyografyası, KB Yayınları, Ankara, 1981

⁸ Ulusal Tez Merkezi <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> (27.02.2018)

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

-Karaca, G., (2002), *Derleme Sözlüğü'nde Divanü Lügati`t-Türk'ten Fiiller*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

-Avşar, Ş., (2003) *Derleme Sözlüğüne Göre Araç-Gereç İsimlerinin Yapıları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

-Alkaya, Y.,(2004) *Derleme Sözlüğündeki Bitki Adları*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

-Soydan, M., (2009) *Derleme Sözlüğü'nde Mersin ve Hatay İllerine Ait Kelimeler*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

-Laçın, A., (2010), *Derleme Sözlüğüne Göre Anadolu Ağzlarında Birleşik Eylemler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

-Tahiroğlu, B., (2010) *Bilgisayar Destekli Sözlük Bilimi Çalışmalarında Derleme Sözlüğü Veri Tabanı Örneği*, (Yayımlanmamış doktora tezi), Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.

-Mutlu, E., (2013), *Derleme Sözlüğü'nde Kuş Adları*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat.

-Aslankılıç, Ö., (2018), *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü'nde Geçen Küçük/Küçültme Anlamındaki Kelimeler*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

1.3. Türkiye Ağzları ile İlgili Yapılan Sınıflandırmalar

Türkiye'de ağız sınıflandırması ses ve yapı özellikleri dikkate alınarak yapılmıştır. Bu sınıflamalar, Türk ve yabancı Türkologlar tarafından yapılmıştır. Türkiye Türkçesi ağzları ile yapılan sınıflandırmalar, Karahan'dan⁹ alınmıştır.

⁹ Karahan, Leyla, *Anadolu Ağzlarının Sınıflandırılması*, (4. Basım), TDK Yayınları, Ankara, s.IX-XVII.

1.3.1. İgnacz Kunos'un Sınıflaması

Anadolu ağızlarında yapılan ilk sınıflandırma Kunos'a¹⁰ aittir. Anadolu ağızları 7 gruba ayrılmıştır:

1. İzmir ile Bursa arasında Zeybekçe
2. Kastamonu ağızı
3. Karadeniz'in doğu kıyılarına göre Lazca
4. Harputça
5. Güneydoğu Anadolu'da Mersin ile Konya arasında Karamanlıca
6. Kızılırmak havzasında Ankara ağızı
7. Anadolu'da dağınık olarak yaşayan Yörük ve Türkmenler

1.3.2. Ahmet Caferoğlu'nun Sınıflaması

Ahmet Caferoğlu¹¹ tarafından yapılan derlemede Anadolu'daki ağızlar 9 gruba ayrılmıştır:

1. Doğu illeri ağızları (Kars, Elazığ, Van ve civarı, Malatya) bölgesi
2. Erzurum, Trabzon, kısmen Rize ağızları bölgesi
3. Sivas, kısmen Tokat illeri ağızları bölgesi
4. Amasya, Çorum, Ankara, kısmen Yozgat ağızları bölgesi
5. Orta Anadolu (Kayseri başta olmak üzere) ağızları bölgesi
6. Gaziantep (ve kuzey sınır ağızları) bölgesi
7. Batı illeri ağızları (Eskişehir, Balıkesir, Manisa, İzmir, kısmen Afyon, Aydın ve Antalya'ya kadar) bölgesi
8. Konya ağız bölgesi
9. Kastamonu ağız bölgesi

Caferoğlu¹² makalesinde Rumeli ağızlarını 6 gruba ayırır:

1. Güneybatı ağızları (Bandırma'dan Antalya civarlarına kadar)
2. Orta Anadolu ağızları (Afyon'dan Elazığ ve Erzurum'a kadar)
3. Doğu ağızları (Elazığ ve Erzurum'dan doğu sınırına kadar)
4. Kuzeydoğu ağızları (Samsun'dan Rize'ye kadar)
5. Güneydoğu ağızları (Gaziantep, Adana, Antalya ve civarı)
6. Kastamonu

¹⁰ Kowalski, T. Osmanisch-Türkische Dialekte, El, 1931, VI, ss.991-1011

¹¹ Caferoğlu, Ahmet, Anadolu Dialektolojisine Dair Bir Deneme, Türk Dili-Belleten, 1946, 67, ss.565

¹² Caferoğlu, Ahmet, Die Anatolicshen und Rumelischen Dialekte, Fundamenta, C.1., ss.239

1.3.3. Zeynep Korkmaz'ın Sınıflaması

Zeynep Korkmaz'a (1994: 92) göre Güneybatı Anadolu ağızları 4 gruba ayrılır.

Bu gruplar:

1. Manisa ağızları : İzmir'i ve bazı özellikleriyle Uşak'ı da içine alır.
2. Dinar Ağızları : Kısmen Uşak ve Çivril'i de içine alan bu bölge, Orta ve Batı Anadolu ağız bölgeleri arasındaki geçişi sağlar. Bazı özellikleri ile Aydın-Denizli grubuna da girer.
3. Aydın-Denizli ağızları
4. Muğla ağızları

1.3.4. Tooru Hayashi'nin Sınıflaması

Bu sınıflamada¹³; fonetik ölçüt, söz varlığı ve sözcüklerin söyleniş farklılığı dikkate alınmıştır.

1. Terme, Ünye, Öceli, Mesudiye, Giresun merkez ve Dereli
2. Mesudiye, Giresun, Öceli, Alucra, Görele
3. Akçaabat, Maçka, Yomra, Arsin, Sürmene, Of, Rize Ortapazar, Ardeşen ağızları.

1.3.5. Diğer Sınıflamalar

Diğer araştırmalarda, sınıflama yapılan ağızın bulunduğu il sınırları içerisinde incelenmiştir. Bu çalışmalardan bazıları ise;

a. Turgut Günay, Rize ili ağızını beş bölgeye ayırmıştır. Rize ağızını, Trabzon'un doğusundaki ağız ile birleştirmiştir.

b. Turgut Acar, Artvin ağızını 4 bölgeye ayırmıştır:

1. Ardanuç, Şavşat, Artvin merkez ve Yusufeli
2. Yusufeli ve Şavşat'ın bir kısmı ile Borçka
3. Arhavi ve Hopa
4. Hopa'nın bir kısmı

c. Ahmet Bican Ercilasun, Kars ağızını 5 bölüme ayırarak incelemiştir.

1. Kars yerli ağızları
2. Ardahan-Posof yerli ağızları

¹³ Hayashi, Tooru, Dialect on the Eastern Turkish Coast of the Black Sea, A Preliminary Report, Gengo Kenkyu, 1984, 85, ss.97-103

3. Hanak Türkmenleri ağzı
 4. Kars Azerileri ağzı
 5. Kars Terekemeleri ağzı
- d. Efrasiyap Gemalmaz, Erzurum ağızlarını iki gruba ayırmıştır.
1. Yukarı Karasu-Yukarı Aras ağızları
 2. Çoruhboyu ağızları
- e. Mukim Sağır, Erzincan ili ağızlarını 1. ve 2. şahıs eklerini dikkate alarak üç gruba ayırmıştır.
1. Doğu Ana Ağzı
 2. Orta Ana Ağzı
 3. Batı Ana Ağız
- f. Ahmet Buran, Elazığ ilinin Keban, Baskil ve Ağın ağızlarını incelemiştir.
- g. Hamza Zülfikar, Bitlis ve Ahlat ağızlarını incelemiştir.
- h. Tuncer Gülensoy, -yor ekinin farklı ağızlarında kullanımını incelemiştir fakat bir sınıflama yapmamıştır.
- Kütahya ili ağızlarını inceleyen Gülensoy şu şekilde ayırım yapmıştır.
1. Kütahya ve çevresi, Köprüören
 2. Alayunt, Çöğürler, Arslanapa
 3. Altıntaş, çekme köyü, Dumlupınar
 4. Emet, Güllüce, Çatalcam, Dereköy, Kayı
 5. Gediz, Akçalan
 6. Simav yöresi
 7. Tavşanlı yöresi
 8. Domaniç yöresi
- i. Bernt Brendemoen, Trabzon ili ağızlarını şimdiki zaman ünlüsüne göre 3 gruba ayırmıştır.
1. Vakfikebir, Akçaabat, Trabzon merkez ve Maçka
 2. Yomra, Arsin, Araklı, Sürmene,
 3. Of, çaykara, Tonya
- j. Emin Eren, Zonguldak ili ağızlarını karşılaştırmalı olarak 3 bölüme ayırmıştır.
1. Güney-Batı ağzı: Zonguldak merkez, Ereğli, Devrek
 2. Kuzey-Batı ağzı: Barın, Çaycuma
 3. Doğu ağzı : Karabük, Safranbolu, Eflani, Ulus Kurucaşile

1.4. Türkiye Türkçesinde Görevli Kelimeler

Türkiye Türkçesinde görevli kelimeleri, özellikleri, kurdukları ilişkiler, benzerlikleri ve farklılıkları açısından gruplandırmadan önce Türkçedeki kelimeleri, ana gruplara ayırmak gerekir. Korkmaz'a göre (2017: 893) Türkçedeki kelimeler, üç ana bölüme ayrılır. Bunlar:

- a. Asıl Kelimeler
- b. Görevli Kelimeler
- c. Anlamlı- Görevli Kelimeler

Asıl kelimeleri, isim ve fiiller oluşturmaktadır. Görevli kelimeler ise yalnız başlarına bir mana taşımazlar. Cümlede diğer kelimelere yardımcı olmak görevindedirler. Anlamlı-görevli kelimeler grubunda ise ünlemler mevcuttur. Görevli kelimelerin gruplara ayrılması ve bu grupların adlandırılması hususunda ayrılıklar mevcuttur. Arap gramerini benimseyen dilciler¹⁴ Türkçedeki görevli kelimeleri üç gruba ayırır:

- 1.Çekim edatları
- 2.Bağlama edatları
- 3.Ünlem edatları

Korkmaz ise (2017: 893) anlamlı kelimeler dışında kalan görevli kelimeleri iki gruba ayırmıştır.

- a. Edat (postposition)
- b. Bağlaç (konjunction)

Edatlar cümlede bulunmak için başka bir dil birimine, isim veya fiil gibi, ihtiyaç duyarlar. Fiil veya ismin eklenmesiyle cümlede bulunma, sınır, benzerlik, neden, sonuç gibi ilişkiler kurar. Bu ilişkileri kuran görevli kelimeleri Korkmaz (2017: 894):

- 1.*Edatlar*
- 2.*Bağlaçlar*
- 3.*Ünlemler* şeklinde üç gruba ayırır.

¹⁴ Deny, Jean Türk Dili Grameri (Osmanlı Lehçesi), (çev. Ali Ulvi Elöve) (1. Baskı) Maarif Vekaleti Yayınları, İstanbul, 1941, s. 872; Ergin, Muharrem, Türk Dil Bilgisi, (1. Baskı) Minnetoğlu Yayınları, İstanbul, 1972, s. XI+3+391; Hacıeminoğlu, Necmettin, Türk Dilinde Edatlar, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1971, s. 335; Güneş, Sezai, Türk Dil Bilgisi, (1. Baskı) Çağlayan Kitapevi, İzmir 1997, s. 410

1.5. Görevli Kelimelerin Oluşum Şekilleri

Türkiye Türkçesinde görevli kelimeler üreten müstakil ekler olmadığı için görevli kelimelerin oluşturulmasında kalıplaşma yoluna gidilmiştir. Korkmaz (2017: 896-928) kalıplaşmanın 4 şekilde oluştuğu belirtmektedir:

1.Ad çekimi veya zarf-fiil ekleri ile çekimlenen ve başlangıçta özel anlamlar taşıyan kelimelerin kalıplaşması:

İl-e>ile (il- bağlamak fiiline –A zarf-fiil ekinin eklenmesi ile oluşmuştur.)

Öt-ür-ü>ötürü (ötür- “geçirmek” fiiline zarf-fiil ekinin eklenmesi ile oluşmuştur.)

Tola-(y)-u>tolayı>dolayı (tola- “dolamak” fiiline zarf-fiil ekinin gelmesi ile oluşmuştur.)

Gör-e>göre (gör- fiiline zarf-fiil ekinin getirilmesi ile oluşmuştur.)

Kip+i>kibi> gibi (kip kelimesine iyelik eki getirilerek oluşmuştur.)

Gir-ü>geri (gir- fiiline zarf-fiil ekinin getirilmesi ile oluşmuştur.)

Teg-ü>teg-i>teg-i+n>tegin>değin,

Uç+un>uçun>üçün>içün>için (uç ismine enstümantal ekinin gelmesi ile oluşmuştur.)

Öze+re>özere>üzere (üst kelimelesine +rA yön gösterme ekinin gelmesi ile oluşmuştur.)

Öt-e>öte (öt- “geçmek” fiiline zarf-fiil ekinin getirilmesi ile oluşmuştur.)

yañ+a > yaña > yana (yan kelimesine yönelme ekinin getirilmesi ile oluşmuştur.)

öñ+çe > öñ+ce > önce (ön ismine eşitlik ekinin getirilmesi ile oluşmuştur.)

soñ+ra >sonra (son sözcüğüne yönelme ekinin getirilmesi ile oluşmuştur.)

art+i+n+dan>ardından, Allah+tan > Allah’tan, aç-ık+ça+sı > açıkçası, ters+i+n+e> tersine, gerçek+ten > gerçekten, örnek+in > örneğin.

2. Kelime Gruplarının Kalıplaşması ile Oluşanlar:

Türkçede, kelime grubunun kalıplaşması ile oluşmuş görevli kelimeler şunlardır:

Bunun için, bundan dolayı, bu yüzden, bu bakımdan, buna göre, bu sebeple, görünüşe göre, o hâlde, şu hâlde, bundan başka, senin anlayacağın, sözün kısası, bununla birlikte... gibi.

3.Birleşik kelimelerin zamanla kalıplaşması yoluyla oluşanlar:

Genellikle ki/kim bağlacının kalıplaşması ile oluşmuştur. Başlıcaları;

ne teg kim > neteg kim > nitekim,
ne hat ki > nehatki (ne tuhaftır ki, “Özbekçe”), bel ki > belki,
hâl+bu+ise/hâl+bu+ki>hâlbuki, madem ki > mademki, ne+ise+ki>neyseki
çün ki > çünkü, meğer ki > meğerki, o+ise+ki>oysaki, san+ki>sanki, vakıt+ta ki >
vaktaki, kâş+ki > keş+ki > keşki > keşke, vb.

4.Cümle kalıplaşması yoluyla oluşanlar:

Türkçedeki görevli kelimelerin büyük bir kısmı özellikle de bağlaçlar, cümle kalıplaşması ile oluşmuştur. Bu grupta olanlar başlangıçta özel bir mana taşıırken zamanla anlam değişmesi ile görevli kelime haline gelmiştir. Örneğin; *aslına bakarsan, bakalım, baksana, gel gelelim, düşünelim ki, farz edelim ki, bana kalırsa, bereket versin, bunun içindir ki, işin aslına bakarsan, düşün ki , haydi, nedir, ne yazık ki, ne çıkar sanki, ola ki, tut ki, bu demektir ki, demek ki, neyseki, onun içindir ki, halbuki, sakın, sanki, isterse, görelim, hiç olmazsa, oysa...* gibi.

Kalıplaşma, bazı bağlaçlarda oldukça ilerlemiş ve cümle olma özelliği kaybolmuştur. Söz gelimi; *halbuki, sanki, sen deme, deme, elverir ki, tut ki, bakalım, sakın, oysa ki, haydi, nedir, n'olaydı, ne var ki, ne yazık ki, ola ki, nidem ki...* gibi bağlaçlar bu duruma örnektir.

1.5.1. Edatlar ve Tanımları

TDK'ye¹⁵ göre ‘‘Tek başına anlamı olmayan, sonuna geldiği sözle cümledeki diğer kelimeler arasında ilişki kuran kelime türü, ilgeç’’ anlamına gelen edatların gramer kitaplarındaki tanımları, şöyledir:

Adalı'ya göre (2004: 1) ‘‘Addan sonra yer alan, adla doğrudan ya da belli durum ardılları aracılığıyla birlik oluşturan görevsel öncüllere ilgeç denir. ... ilgeç, birlik oluşturan bir birimdir. Tek başına tümce ögesi olamaz.’’

Ergin'e göre (1986: 348) ‘‘Edatlar manaları olmayan, sadece gramer vazifeleri bulunan kelimelerdir. ... manalı kelimelerle birlikte kullanılarak onları desteklemek suretiyle bir gramer vazifesi görürler. ‘‘ Edatlar, çekim ekleri almazlar. Fakat geldikleri isimlerin çekim ekleri almasını sağlarlar.

¹⁵http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b81a5ceb0dde0.2165
(25.08.2018)

Korkmaz'a göre (1992: 51) ‘‘Yalnız başına bir anlam taşımayan; ancak, isim ve isim soylu kelimelerden sonra gelerek sonuna geldiği kelimeyle cümledeki başka kelimeler arasında anlam ilişkisi kuran, gramer görevli müstakil kelime.’’ olarak tanımlamıştır. Edatlar; kalıplaşmıştır, değiştirilemezler. Bu yönüyle isim, isim soylu sözcükler ve fiillerden ayrılırlar. Yine Korkmaz (2017: 895) başka bir çalışmasında şu tanımı yapmıştır;

Edatlar, yalnız başlarına anlamları olmayan, ad ve ad soylu kelime ve kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlarla sıkı sıkıya bağlı bulunan, gramer bakımından onlara hakim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlenin öteki kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözlerdir.

Vardar vd. (1998: 126)'ye göre;

Çeşitli dillerde, önünde yer aldığı ya da ardından geldiği birimle başka bir birim ya da tümcenin geri kalan bölümü arasında ilgi kurmaya yarayan, anlamı, aynı bağlamdaki öbür birimlerle belirginleşen işlevsel biçimbirim (örn. ile, göre, üzere, gibi, dolay, için vb.). ilgeçlerin tanımı ve kapsamı değişik görüşlerin ortaya atılmasına yol açmıştır.

Edatlar, genellikle isim soylu sözcüklerdir. Birkaç istisna dışında (ti-y-e>di-y-e>diye, il-e>ile) isimlerden türemişlerdir.

Tiken'e (2004: 1) göre; ‘‘Edatlar, tek başına anlamı olmayıp daha çok isimlerden sonra gelerek onlarla diğer kelimeler arasında ilgi kuran görevli kelimelerdir...’’ Edatlar, cümlede görevli kelimelerdir. Çekime girmezler.

1.5.2. Bağlaçlar ve Tanımları

Bağlaç, TDK¹⁶ tarafından ‘‘Eş görevli kelimeleri veya önermeleri birbirine bağlayan kelime türü, rabıt, rabıt edatı’’ şeklinde tanımlanan, cümlede tek başına anlamı bulunmayan, iki veya daha fazla ögeyi çeşitli görevlerle birbirine bağlayan sözcüklerdir. Bağlaç ile ilgili dilciler arasındaki görüşler şu şekildedir:

Ergin'e göre (1986: 217) ‘‘Bağlama edatları, cümleleri veya cümle içinde kelimeleri ve kelime gruplarını ya mana bakımından, yahut şekil itibariyle birbirine bağlayan sözlerdir.’’ Bağlaçların görevleri, kelimeleri, kelime gruplarını ve cümleleri

¹⁶http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b81b2ce1f06c8.97531 (25.08.2018)

birbirine bağlamaktadır. Ancak, bağlanan ögeler biçim ve anlam bakımından birbirleriyle ilişkili olduklarından, bağlaçlar yüklendikleri farklı işlevlerle söze birtakım anlam ve anlatım öncelikleri de katarlar; bağladıkları ögelerin anlam ve anlatım güçlerini genişletip zenginleştirirler.

Bozkurt'a göre (2007: 59) "Bağlama edatları (bağlaçlar), denkliği eşit olan en az iki unsuru ortak düzlemde "yan yana" birbirine bağlayıp aynı türden kelime çeşitlerini, tamlamaları, grupları, tamlayan veya tamlananları, ögeleri veya cümleleri bağlama grubuna dönüştürürler." Bağlaçlar, ad soylu anlamlı kelimelerde olduğu gibi, özne, nesne, tümleş ve yüklem görevi yapmazlar.

Eker'e göre (2003: 319) "Eş görevli ya da birbiriyle ilgili sözcüklerin, sözcük öbeklerini özellikle tümceleri bağlamaya yarayan; bunlar arasında anlam ve kimi zaman biçim bakımından bağlantı sağlamaya yarayan unsurlara bağlaç (conjunction) adı verilir."

Korkmaz'a göre (2017: 923); "Türkçede çok geniş bir yer tutan bağlaçlar; kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri ve kimi zaman da paragrafları şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan ve yüklendikleri işlevler ile, bağlandıkları sözler arasında türlü anlam ilişkileri kuran gramer ögeleridir."

Banguoğlu'na göre (2015: 390); "Söz içinde iki kelimeyi, aynı değerde iki cümle unsurunu, iki yargıyı ve bazan da iki paragrafı bağlamaya yarayan kelimelere bağlam (conjunction) adını veriyoruz."

1.5.3. Ünlemler ve Tanımları

Ünlemler, TDK sözlüğünde¹⁷; "Türlü duyguları anlatan veya bir doğa sesini yansıtan kelime, nida" şeklinde tanımlanır. Ünlemler ile ilgili diğer tanımlamalar ise şu şekildedir:

Korkmaz'a göre (2017: 961);

Ünlem, söz içinde konuşanın acıma, beğenme, sevinç, korku, çaresizlik, şaşkınlık, üzüntü, dua, hayret, pişmanlık, kıskançlık, özlem gibi çok çeşitli duygu ve heyecanlarını etkili ve kısa bir biçimde anlatmaya; karşındakilere seslenmeye, çağırmaya, cevap vermeye, göstermeye, sormaya, onları onaylamaya, redde veya tabiattaki sesleri taklit yolu ile kelimeler türetmeye yarayan bir söz türüdür.

¹⁷http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5af6fd46c5b803.10907 (05.06.2018)

Ünlemler, tek başlarına bir duyguyu karşılayabilirler. Off! ünlemi bir acıyı veya pişmanlığı, ayy! ünlemi şaşkınlığı, aman! ünlemi bir öfkeyi veya şaşkınlığı, aaa! ünlemi şaşkınlığı, eyvah! ünlemi bir korkuyu, hah! ünlemi bir durumda haklı çıkma ifadesini, ooo! ünlemi şaşkınlığı, hişt!, hey!, hoopp! ünlemleri ise seslenme ifadesinin karşılığıdır. Harika! ünlemi sıfat olmasının dışında bir şeyi çok beğenme manasını taşır.

Sözgelimi “Bizimle sinemaya gelecek misin?” sorusuna vurgu ile verilmiş bir “evet!” cevabı, “Beni özledin mi?” sorusuna vurgu ve öfkeyle verilmiş bir “hayır!” cevabı hem cümle halinde ünlemler olduğuna hem de vurgu ile birçok kelimenin ünlem olacağına örnektir. Bu durum, ünlemlerin tek başlarına bir duyguyu karşılayabilmesi ve görevli kelime olduklarının delilidir.

Hacıeminoğlu, ünlemleri (2015: 293) “Bunlar her türlü duygu ve heyecanı ifade etmek için kullanılan sözlere. Menşe ve yapı bakımından ya tabiat seslerini taklit suretiyle, yahut da hislerin yorumlanarak “ses” şeklinde terennümü neticesinde meydana gelmişlerdir. Bu bakımdan bir kısmı aşağı yukarı bütün dillerde müşterektir. “ şeklinde tanımlar.

1.6. Derleme Sözlüğü’ndeki Görevli Kelimelerde Tespit Edilen Ses Olaylar

DS’de, tespit edilen görevli kelimelerde bulunan ünlü ve ünsüz sesler incelenmiştir. Ses değişimleri, ses düşmeleri, ses türemeleri incelenmiş, örnekler verilmiştir. Bu kelimelerdeki ses olayları, Korkmaz’dan(2017: 97-242) alınmıştır.

1.6.1. Ünlü Olayları

1.6.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Kalınlık incelik uyumu, Türkçenin çok eski uyumlarından biridir. Türkçe kelimelerin ilk hecesinde kalın ünlü varsa diğer hecelerde de kalın ünlü olması, ilk hecede ince ünlü varsa diğer hecelerde de ince ünlü olması kuralına dayanan bir uyumdur.

Korkmaz, (2017:97) kalınlık incelik uyumu veya büyük ünlü uyumunu; *yalın veya eklerle uzatılmış olan Türkçe veya Türkçeleşmiş bazı alıntı sözlerde, ilk hecede bulunan ünlünün taşıdığı kalınlık-incelik niteliğinin ondan sonraki hecelerde de yer alması kuralı* şeklinde tanımlar.

1.6.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Türkçe bir kelimenin ilk hecesinde düz ünlüler (a, e, ı, i) varsa takip eden hecelerde düz-yuvarlak ünlüler (u, ü) veya düz- geniş ünlülerin (a, e) olması kuralıdır.

Korkmaz, (2017:179-180) düzlük-yuvarlaklık uyumu veya küçük ünlü uyumunu “Türkçe kelimelerin ilk hecelerindeki ünlülerin düz veya yuvarlak oluşlarına göre onu izleyen hecelerdeki ünlülerin, kelimenin ilk hecesi düz ünlülü ise düz, yuvarlak ünlülü ise dar yuvarlak veya geniş düz olarak gelmesi kuralı” şeklinde tanımlar.

1.6.1.3. Kalın Ünlülerin İncelmesi

Türkçede kalın ünlülerin (a,ı,o,u) ince ünlülere (e,i,ö,ü) dönüşmesi olayıdır. Korkmaz (2017: 162) incelmeyi “çeşitli nedenlerle bir kelimedeki kalın sıradan ünlü veya ünsüzlerin ince sıraya geçmesi olayı” şeklinde tanımlar.

1.6.1.4. İnce Ünlülerin Kalınlaşması

Türkçede ince ünlülerin (e,i,ö,ü) kalın ünlülere (a,ı,o,u) dönüşmesi olayıdır. Korkmaz, (2017: 169) kalınlaşmayı “belirli ünsüzlerin kalınlaştırma etkilerine bağlı olarak veya kelime içinden gelen başka nedenlerle ince ünlülerin arka damaktaki kalın sıraya geçmesi olayı” şeklinde tanımlar.

1.6.1.5. Geniş Ünlülerin Daralması

Korkmaz (2017: 109) daralmayı “bazı seslerin boğumlanması sırasında ses yolunda meydana gelen daralma, ı/i, u/ ü ünlüleri ile s, z, ş gibi ünsüzler, ses yolunun daralması ile boğumlanan ünsüz türleridir” şeklinde tanımlar.

Ünlü daralmasının Anadolu ağızlarında oldukça yaygın olduğunu belirten Korkmaz (2017:239) ünlü daralmasını “yanlarında geniş ünlüleri daraltma etkisi yapan bazı ünsüzlerin etkisi altında geniş ünlülerin a>ı, o>u, e>i, ö>ü biçimindeki daralma olayı şeklinde tanımlar.

1.6.1.7. Dar Ünlülerin Genişlemesi

Korkmaz (2017: 240) ünlü genişlemesini “kelime içindeki dar, sıradan ı, i, u, ü ünlülerinin çeşitli nedenlerle boğumlanma özellikleri bakımından geniş sıradan a, e, o, ö ünlülerine dönüşmesi olayıdır. “ şeklinde tanımlar.

1.6.1.8. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması

Korkmaz (2017: 242) ünlü yuvarlaklaşmasını “ kelimedeki ön ve iç ses durumundaki düz ünlülerin çeşitli fonetik etkenlerle yuvarlak sıraya geçmeleri” şeklinde tanımlar.

1.6.1.9. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi

Korkmaz, (2017: 240) ünlü düzleşmesini “ çeşitli fonetik etkenlerle ve genellikle dilimize geçmiş yabancı sözlerde, ilk hecedeki yuvarlak sıradan bir ünlünün düz sıraya geçmesi olayı” şeklinde tanımlar.

1.6.2. Ünsüz Olayları

1.6.2.1. Damaksıllaşma

Korkmaz (2017: 109) damak n’sini “dil sırtının ön veya art damağa dokundurulması ile boğumlanan n ünlüsü” şeklinde tanımlar.

Günümüzde bazı Anadolu ağızlarında damak n’sinin yaşadığını belirten Korkmaz (2017: 109) damaksıllaşmayı; bir sesin boğumlama noktasını değiştirip damak sesine dönüşmesi şeklinde ifade eder.

1.6.2.2. Gırtlaksıllaşma

Korkmaz (2017: 145) gırtlak ünsüzünü “ses tellerinin soluk alma durumuna oranla birbirlerine daha çok yaklaşarak veya dokunarak meydana getirdiği ses” şeklinde tanımlar.

Gırtlaksıllaşmanın özellikle Orta ve Doğu Anadolu’da görüldüğünü belirten Korkmaz (2017: 145) bu olayı bir sesin çeşitli sebeplerle gırtlak sesine dönüşmesi şeklinde ifade eder.

1.6.2.3. Göçüşme

Korkmaz (2017: 146) göçüşmeyi, kelime içindeki birbirine yakın ya da uzak seslerin yer değişmesi şeklinde ifade eder.

1.6.2.4. Tonlulaşma

Korkmaz (2017: 229) tonlu ünsüzleri ‘‘ ciğerlerden gelen havaya ses tellerinin titreşip ton vermesi ile boğumlanan ünsüz türü’’ şeklinde tanımlar.

Korkmaz (2017: 229) tonlulaşmayı iki şekilde tanımlar: Birincisi ‘‘ ünsüzlerin boğumlanması sırasında, ciğerlerden gelen havaya ses tellerinin titreşerek ton vermesi, ünsüzlerin tonluluk niteliği kazanması’’, ikincisi ise tonsuz ünsüzlerin (p, , t, k gibi) tonlu (b, c, d, g/ę gibi) ünsüzlere dönüşmesi şeklinde ifade eder.

1.6.2.5. Tonsuzlaşma

Korkmaz (2017: 229) tonsuz ünsüzleri ‘‘ ciğerlerden gelen havanın ses tellerinde titreşime uğramadan ve ton almadan bir fısıltı veya gürültü biçiminde boğumlanması ile oluşan ünsüz’’ şeklinde tanımlar. Korkmaz (2017: 145) tonsuzlaşmayı, tonlu ünsüzlerin (b, c, d, g/ę gibi) tonsuz ünsüzlere (p, , t, k gibi) dönüşmesi şeklinde ifade eder.

1.6.2.6. Ünsüz Benzeşmesi

Korkmaz’a göre (2017: 242) ünsüz benzeşmesi:

İç seste yan yana iki ünsüz bulunan yerlerde veya söyleniş bakımından aynı durumda bulunan komşu kelimelerin son ve ön sesleri arasında, bazen iki ünsüzden birinin kendisine yakın boğumlanma niteliği taşıyan öteki tarafınfan büsbütün veya kısmen benzeştirilmesi olayıdır.

2. BULGULAR

2.1. Ünlüler

Tüm dillerde olduğu gibi Türkiye Türkçesinde ve buna bağlı olarak Anadolu ağzlarında da alıntı sözcükler vardır. Alıntı sözcüklerde kullanılan ünlülerin tablosu aşağıda verilmiştir.

	Düz		Yuvarlak	
	Geniş	Dar	Geniş	Dar
Kalın	a	ı	o	u
Kalın	ā		ō	ū
Kalın	â			
İnce	e	i	ö	ü
İnce	é		ō̇	ū̇
İnce	ē	î		

2.1.1. Uzun Ünlüler

Derleme Sözlüğü'nde görevli kelimelerde bulunan uzun ünlüler aşağıda verilmiştir.

2.1.1.1. ā

Konuşma dilinde yaşayan uzun ünlülerin transkriptinde sesinin üzerine uzun çizgi konulmuştur. Bu çizgi, sesin uzun telaffuz edildiğini göstermektedir. Sözlükte, ā sesinin bulunduğu 123 kelime tespit edilmiştir.

ābağ, adā, āha, ahān, alā, āle, ālemde, amāv, anā, anām, ancakā, ānem, ānés, anıñdā, anirā, āniya, annā, ānnem, ārı, artıklā, āsas, asdā, asāletden, āşam ottu, āşam vāli, aşşā, ay anā, ayāgā, ayağā, aydā, āye, āyen, ā ede, āyş, bā, bāak, bāay, bābā, bādon, bālī, bāli, bām, bārabar, barabā, bāre, bāri, bayā, bāz, belābuki, berekāllah, bi dā, bilā, binaāl, bināl, birāz, bisāal, bisāl, buncāz, buyā, dā, dācık, dāh, dāha, dāhacık, dāhdāh,

dāmede, dāni, dāri, deā, deyişāt, dōhā, ellāğam, ellāham, ellālem, ellām, emmedesin hā, gāam, gāh, gāli, gāna, gāñaz, gāni, haylā, hayyāh, helās ki, heyyā, hezār, hı gāri, hık gāri, hollāyası, ilā, ilāaşı, kāli, lā, lābit, mācık, māde, māni, nāzer, nemārek, oghā, olāh, ō ok yā, sātı, sāyı, sinkāf, tā, tadāa, tadāda, ulān, uy anā, uyhā, vā, vicāh, yā, yāhutkine, yālem, yāsı, zā, zaā, zārı, zāta.

2.1.1.2. ì

Konuşma dilinde yaşıyan uzun ünlülerin transkriptinde sesiın üzerine uzun çizgi konulmuştur. Bu çizgi, sesin uzun telaffuz edildiğini göstermektedir. sözlükte, ì sesinin bulunduğu 11 kelime tespit edilmiştir.

abari, adisa, adise, ani, anım, anirā, bi, dani, dida, diha, dizeniñ.

2.1.1.3. é

é sesi, ağızlarda yaşıyan kapalı e'dir. Bu ses i ile e arasında bir sestir. Sözlükte, é sesinin bulunduğu 41 kelime tespit edilmiştir.

abaré, abé, aléhéy, ânés, bakén, beéméciklē olası, béleliknen, bencéléyin, béycan, birnéce, dé, déğul, dél, démede, dēmiyé, dén, déyhana, déyya, déyyaha, dıgélle, êbé, ebe gé, ebe gél, ébek, êhé, ékde, émim, étde, éttikléyn, évil, éyle, héçoh, hériya, h́eyri, kéyip, pırtdeér, yéke, yeréc, zahér, zé, zér.

2.1.1.4. ē

Konuşma dilinde yaşıyan uzun ünlülerin transkriptinde sesin üzerine uzun çizgi konulmuştur. Bu çizgi, sesin uzun telaffuz edildiğini göstermektedir. Sözlükte, ē sesinin bulunduğu 21 kelime tespit edilmiştir. Bunlar:

Ağrıñ alēm, alahēy, beéméciklē olası, bicēz, bisēl, bişışdēn, dē, dēmi, dēy, ē, ēbbē, êhé, ehēy, elē, hērū, inē, mēri, mērim, ölenēten, önsēm.

2.1.1.5. ō

Konuşma dilinde yaşıyan uzun ünlülerin transkriptinde sesin üzerine uzun çizgi konulmuştur. Bu çizgi, sesin uzun telaffuz edildiğini göstermektedir. Sözlükte, ō sesinin bulunduğu 18 kelime tespit edilmiştir.

Ak ōsuñ, avın gannı ōsuñ, ayō, bılō, dō, dōbak, dōha, dōhâ, dōhah, kūsōv kūsōv, lō, ō ok yā, tōra, tōrda, vō, vōh, vōha, vōhah.

2.1.1.6. ū

Konuşma dilinde yaşıyan uzun ünlülerin transkriptinde sesin üzerine uzun çizgi konulmuştur. Bu çizgi, sesin uzun telaffuz edildiğini göstermektedir. Sözlükte, ū sesinin bulunduğu 8 kelime tespit edilmiştir. Bunlar:

Absū, aburū, aggū, būri būri, oyūn, ucūna, ūyh, vūy.

2.1.1.7. ō

Konuşma dilinde yaşıyan uzun ünlülerin transkriptinde sesin üzerine uzun çizgi – konulmuştur. Bu çizgi, sesin uzun telaffuz edildiğini göstermektedir. Sözlükte, ō sesinin bulunduğu 3 kelime tespit edilmiştir. Bunlar:

Dōymū, ōle, örōrū.

2.1.2. Kalınlık-İncelik Uyumu

Kalınlık incelik uyumu, Türkçenin çok eski uyumlarından biridir. Türkçe kelimelerin ilk hecesinde kalın ünlü varsa diğer hecelerde de kalın ünlü olması, ilk hecede ince ünlü varsa diğer hecelerde de ince ünlü olması kuralına dayanan bir uyumdur. DS’de, bu uyuma uyan sözcükler mevcuttur. Bunlar:

Aboh, beklı, davrı, gadar, hoynu, kayırmaz... gibi. Fakat bu kurala uymayan sözcükler de vardır. Bunlar: *Çüşay, dadiş, dahey, datvirat, degan...* gibi.

2.1.3. Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu

Türkçe bir kelimenin ilk hecesinde düz ünlüler (a, e, ı, i) varsa takip eden hecelerde düz-yuvarlak ünlüler (u, ü) veya düz- geniş ünlülerin (a, e) olması kuralıdır. DS’de, bu uyuma uyan sözcükler mevcuttur. Bunlar:

Belizibınım, dibicesi, dōyül, hindiyeçen, hokucu, sıkkınan ... gibi. Ancak bu kurala uymayan sözcükler de vardır. Bunlar:

Andon, anigu, aniko, bihoy, biyom, bobbak, borla, hobirya, ocaksın, onca... gibi.

2.1.4. Ünlü Düşmesi

DS’de çeşitli sebeplerden dolayı ünlü düşmeleri olmuştur. Ünlü düşmeleri kelime ortasında, kelime sonunda olmuştur.

2.1.4.1. a Düşmesi

Sözlükte, a sesinin düştüğü örnekler şunlardır:

Ahn (ahan), *amburda* (ahan burada), *hoordan* (ha oradan)...

2.1.4.2. ı Düşmesi

Sözlükte, ı sesinin düştüğü örnekler şunlardır:

Ağrıñ alam (ağır+ın alayım) *ahrında* (ahir+inde), *aslım* (asıl+ım), *aşşag* (aşağı) *bakam* (bakayım), *bakén* (bakayım), *ey mi* (iyi mi), karnıkada (*karın kada*), *oharki* (yukarıki)...

2.1.4.3. i Düşmesi

Sözlükte, i sesinin düştüğü örnekler şunlardır:

Ahrında (ahirinde), *belelikle* (böylelikle), *belelikle* (böylelik ile), *beleyken* (böyle iken), *beleyse* (böyle ise), *beleysem* (böyle isem), *bêminen* (benim ile), *bencilen* (bencilenin), *éttikléyn* (ettikleyin), *eyleyse* (o+ile+ise), *halbuksam* (halbuki isem), *halbusam* (halbuki isem), *meyersam* (meğer+isem), *oysam* (o+ise+m), *oysan* (o+ise+n), *oysana* (o+ise+ne), *oyusam* (o+ise+m), *ülese* (o+ile+ise), *yok yoksa* (yok+ise+m)...

2.1.4.4. u Düşmesi

Sözlükte, u sesinin düştüğü örnekler şunlardır:

Hoğlum (h+oğul+um)...

2.1.4.5. e Düşmesi

Sözlükte, e sesinin düştüğü örnekler şunlardır:

Bağfendi (bey+ efendi), *nâbayım* (ne yapayım)...

2.1.4.6. Ortada ı Korunması

Sözlükte, kelimenin ortasında ı sesinin korunduğu örnekler şunlardır: *Ahırısında*...

2.1.4.7. Ortada u Korunması

Sözlükte, kelimenin ortasında u sesinin korunduğu örnekler şunlardır: *Oyusa*, *oyusam*, *yoğusam*, *yoñusa*...

2.1.4.8. Ortada ü Korunması

Sözlükte, kelimenin ortasında ü sesinin korunduğu örnekler şunlardır: *Öğüle* sonu...

2.1.4.9. İki kelimenin Birleşmesi ile Oluşan Ünlü Düşmesi

Sözlükte, iki kelimenin birleşmesi ile oluşan ünlü düşmeleri ve kelimelerin yazı dilindeki hali şunlardır:

Ağafendi (ağa efendi), *allaseñ* (Allah'ını seversen), *alasan* (Allah'ını seversen), *almemyo* (almıyor mu), *ambugeder* (ahan bu kadar), *ambunculuh* (ahan bu kadar), *amburada* (ahan burada), *amburda* (ahan burada), *avşamakda* (akşama kadar), *bemecôsuiñ* (beyliklere çıksıñ), *bölelikle* (bu+ile+lik ile), *bural* (bıraya gel), *demi* (değil mi), *diyma* (değil mi ya), *döymü* (değil mi), *heçoh* (heç olmazsa), *olumun* (olur musun)...

2.1.5. Ünlü Türemesi

DS'de çeşitli sebeplerle ünlü türemeleri olmuştur. Ünlü türemeleri kelime başında, kelime sonunda ve kelime ortasında oluşmuştur.

2.1.5.1. a Türemesi

Sözlükte, a sesinin türediği kelimeler şunlardır: *Baarim*...

2.1.5.2. e Türemesi

Sözlükte, e sesinin türediği kelimeler şunlardır: *Eğere*, *eğerime*, *meğerime*, *kene*...

2.1.5.3. ı Türemesi

Sözlükte, ı sesinin türediği kelimeler şunlardır:

Abıla, *pırava*...

2.1.5.4. i Türemesi

Sözlükte, i sesinin türediği kelimeler şunlardır: Emice, ilekin...

2.1.6. Ünlü Değişimleri

DS'de bulunan görevli kelimelerde oluşan ünlü seslerinin değişiklikleri kalın ünlülerin incelenmesi ve ince ünlülerin kalınlaşması olmak üzere iki grupta incelenmiştir.

2.1.6.1. Kalın Ünlülerin İncelenmesi

Görevli kelimelerde meydana gelen kalın ünlülerin incelenmesi a>e, a>i, ı>i, başlıkları altında incelenmiştir.

2.1.6.1.1. a>e Değişimi

Görevli kelimelerde meydana gelen ses değişimlerinden a sesinin incelenmesi e olmasının örnekleri şunlardır:

Bidenem, bilehere, eferim, emice, emme, essehi gaddek, gaden, gader, gadinge, hakketen, handen, hegigeti, heketten, hetta, hette, hevl, ille, kayırmez, keder, medem, mesele, ordeydi, reğmen, tamam, tamamen...

2.1.6.1.2. a>i Değişimi

Görevli kelimelerde meydana gelen ses değişimlerinden a sesinin incelenmesi i olmasının örneği şudur:

Emmi...

2.1.6.1.3. ı>i Değişimi

Görevli kelimelerde meydana gelen ses değişimlerinden ı sesinin incelenmesi i olmasının örnekleri şunlardır:

Gayrik, baci, sari, sati...

2.1.6.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması

Görevli kelimelerde meydana gelen kalın ünlülerin incelenmesi e>a, e>ā, i>ı değişimi başlıkları altında incelenmiştir.

2.1.6.2.1. e>a Değişimi

Görevli kelimelerde meydana gelen ses değişimlerinden e sesinin kalınlaşp a olmasının örnekleri şunlardır:

Akabat, birabar, bilavar, habbaraber, ham da, haralda...

2.1.6.2.2. e>ā Değişimi

Görevli kelimelerde meydana gelen ses değişimlerinden e sesinin kalınlaşp ā olmasının örneği şudur:

Bi dā...

2.1.6.2.3. i>ı Değişimi

Görevli kelimelerde meydana gelen ses değişimlerinden i sesinin kalınlaşp ı olmasının örnekleri şunlardır:

Belkım, gayrık, ğartın, gartın, sayhı, sāyı...

2.1.7. Geniş Ünlülerin Daralması

Görevli kelimelerde meydana gelen geniş ünlülerin daralması a>ı, e>i, o>u, ö>ü başlıkları altında incelenmiştir.

2.1.7.1. a>ı Değişimi

Görevli kelimelerde meydana gelen ses değişimlerinden a sesinin daralıp ı olmasının örneği şudur:

Daha...

2.1.7.2. e>i Değişimi

Görevli kelimelerde meydana gelen ses değişimlerinden e sesinin daralıp i olmasının örnekleri şunlardır:

Birabar, didikine, dime gitsin, imi, zıng diyi...

2.1.7.3. o>u Değişimi

Görevli kelimelerde meydana gelen ses değişimlerinden o sesinin daralıp u olmasının örneği şudur:

Başyoharı...

2.1.7.4. ö>ü Değişimi

Görevli kelimelerde meydana gelen ses değişimlerinden ö sesinin daralıp ü olmasının örneği şudur:

Üzge...

2.1.8. Dar Ünlülerin Genişlemesi

Görevli kelimelerde meydana gelen dar ünlülerin genişlemesi i>a, u>o başlıkları altında incelenmiştir.

2.1.8.1. i>a Değişimi

Görevli kelimelerde meydana gelen ses değişimlerinden i sesinin genişleyip a olmasının örnekleri şunlardır:

Akabat, sahab, zahar...

2.1.8.2. u>o Değişimi

Görevli kelimelerde meydana gelen ses değişimlerinden u sesinin genişleyip o olmasının örnekleri şunlardır:

Başyoharı>başyukarı, oharı>yukarı, yoharı>yukarı...

2.1.9. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması

Görevli kelimelerde meydana gelen düz ünlülerin yuvarlaklaşması değişimi şu başlıklar altında incelenmiştir.

i>u, i>e, i>é

2.1.9.1. ı>u Değişimi

Görevli kelimelerde meydana gelen ses değişimlerinden ı sesinin yuvarlaklaşıp u olmasının örnekleri şunlardır:

Bizumki, şuncacuh...

2.1.9.2. i>e Değişimi

Görevli kelimelerde meydana gelen ses değişimlerinden i sesinin yuvarlaklaşıp e olmasının örnekleri şunlardır:

Belke. gara yola get...

2.1.9.3. i>é Değişimi

Görevli kelimelerde meydana gelen ses değişimlerinden i sesinin yuvarlaklaşıp é olmasının örneği şudur:

Bencéléyin...

2.1.10. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi

Görevli kelimelerde meydana gelen yuvarlak ünlülerin düzleşmesi o>a değişimi başlıkları altında incelenmiştir.

2.1.10.1. o>a Değişimi

Görevli kelimelerde meydana gelen ses değişimlerinden o sesinin düzleşerek a olmasının örneği şudur:

Bırava...

2.2. Ünsüzler

DS'de, tespit edilen görevli kelimelerde alfabede bulunan ünsüz sesler incelenmiştir. Ünsüz değişimleri, ünsüz düşmeleri, ünsüz türemeleri incelenmiş, örnekler verilmiştir.

2.2.1. Damaksillaşma

DS'deki damaksillaşma örnekleri şunlardır:

Allaseñ, ananıñ, aşgôsuñ, baksañına, bemecôsuñ, bencileñ, eliniziñ artığı, eñer, eñere, eñi yeñi, gâñaz, hadiñ, heñye, indeñ, iñi, oñadar, oñgeli, soñra, soñura, vir eliñi...

2.2.2. Ünsüz Düşmeleri

Görevli kelimelerde çeşitli sebeplerle düşen ünsüzlere örnekler verilmiştir.

2.2.2.1. ğ Düşmesi

Sözlükteki görevli kelimelerde düşen ğ sesinin örnekleri şunlardır:

Aar (eğer), daal (değil), deal (değil), deel (değil), deil (değil), dime gitsin (değme gitsin) ...

2.2.2.2. h Düşmesi

Sözlükteki görevli kelimelerde düşen h sesinin örnekleri şunlardır:

Ambah(ahan bak), amburada (ahan burada), aydi aydi (haydi haydi), haralda (herhalde) heral (herhalde), heralim (herhalde), öşd (hoşt) zear/zaar (zahar)...

2.2.2.3. k Düşmesi

Sözlükteki görevli kelimelerde düşen k sesinin örnekleri şunlardır:

Āşam ottu (akşam oldu)...

2.2.2.4. l Düşmesi

Sözlükteki görevli kelimelerde düşen l sesinin örnekleri şunlardır:

Ak ôsuñ (ak olsun), alage (al da gel), avin gannı ôsuñ(avın kanlı olsun) döyü (değil), ebe gé (al da gel)...

2.2.2.5. n Düşmesi

Sözlükteki görevli kelimelerde düşen n sesinin örnekleri şunlardır:

İke (iken), uçu (için), zata (zaten), zati (zaten), zati (zaten)...

2.2.2.6. r Düşmesi

Sözlükteki görevli kelimelerde düşen ğ sesinin örnekleri şunlardır:

Almemyo (almıyor mu), *gayı* (gayrı), *guban* (kurban), *meyesem* (meğerse)...

2.2.2.7. ş Düşmesi

Sözlükteki görevli kelimelerde düşen ş sesinin örnekleri şunlardır:

Bakındı (bak şimdi), *imdi* (şimdi), *indi* (şimdi)...

2.2.2.8. v Düşmesi

Sözlükteki görevli kelimelerde düşen v sesinin örnekleri şunlardır:

Aşam oħdu (akşam vakti), *Āşam ottu* (akşam vakti), *eet* (evet)...

2.2.2.9. y Düşmesi

Sözlükteki görevli kelimelerde düşen v sesinin örnekleri şunlardır:

Boşgo (boş koy), *diyos* (deyyus). *uharı* (yukarı), *oharki* (yukarıki), *okarı* (yukarı)...

2.2.2.10. z Düşmesi

Sözlükteki görevli kelimelerde düşen z sesinin örnekleri şunlardır:

Gı (kız), *yalgı* (yalnız), *yalhı* (yalnız)...

2.2.3. Ünsüz Türemesi

Görevli kelimelerde çeşitli sebeplerle türeyen ünsüzlere örnekler verilmiştir. Örnekler aşağıda verilmiştir.

2.2.3.1. g Türemesi

Sözlükteki görevli kelimelerde türeyen g sesinin örnekleri şunlardır:

Oghâ...

2.2.4. ğ Türemesi

Sözlükteki görevli kelimelerde türeyen ğ sesinin örnekleri şunlardır:

Barığ...

2.2.4.1. h Türemesi

Sözlükteki görevli kelimelerde türeyen h sesinin örnekleri şunlardır:

Haydah, hayvah, helbet, helbete, helvet, hen, holan, hoğlum, ohhaş...

2.2.4.2. k Türemesi

Sözlükteki görevli kelimelerde türeyen k sesinin örnekleri şunlardır:

Kibik, şimcik, şincik, yuharke...

2.2.4.3. m Türemesi

Sözlükteki görevli kelimelerde türeyen m sesinin örnekleri şunlardır:

Ammanın, barım, barim, belkim, halbuksam, halbusam, halbukim, keşkemler keşkesi, oysam, oyusam, oysam, sonam, yoğusam, yohsam, yoksam...

2.2.4.4. n Türemesi

Sözlükteki görevli kelimelerde türeyen n sesinin örnekleri şunlardır:

Anferim, anney, dil ucuyunan, gal salcalan, gara yola get, hadañ, hadiñ, hoşduğunan, kimin, nevet, oyun, sağlıcağınan, senlen, şuncacuh, şuncağaza, şuncıvaz, şuncuvaz, taman...

2.2.4.5. r Türemesi

Sözlükteki görevli kelimelerde türeyen r sesinin örnekleri şunlardır:

Barile, ğartar, ğartden...

2.2.4.6. ş Türemesi

Sözlükteki görevli kelimelerde türeyen ş sesinin örnekleri şunlardır:

Bayır aşşāğ...

2.2.4.7. t Türemesi

Sözlükteki görevli kelimelerde türeyen t sesinin örnekleri şunlardır:

Bekit, ğertten, getten, girtten, hakigatten, kirtten, melkit...

2.2.4.8. v Türemesi

Sözlükteki görevli kelimelerde türeyen v sesinin örnekleri şunlardır:

Avurda, vulan...

2.2.4.9. y Türemesi

Sözlükteki görevli kelimelerde türeyen y sesinin örnekleri şunlardır:

Bayri, demişliydi, layn, pekey...

2.2.5. Göçüşme

Sözlükte geçen görevli kelimelerdeki göçüşme örnekleri şunlardır:

Bec, yalnız...

2.2.6. Tonlulaşma

Sözlükte, görevli kelimelerdeki tonlulaşma aşağıda verilmiştir.

2.2.6.1. ç>c Değişimi

Sözlükte bulunan görevli kelimelerdeki ç>c değişimi örneği şunlardır:

Kerci, kercine...

2.2.6.2. k>g Değişimi

Sözlükte bulunan görevli kelimelerdeki k>g değişimi örneği şunlardır:

Gurban, agabince, ander gala, andır galmağ, andıra galmağ, başga, elgadim, fagat, feget, gada, gadır, gal salcalan, garnağırısı, garşi, geder, gubban, gurban, haggat, haggatan, haggaten, hağıygatan, hakgeten, hakigatten, keşge...

2.2.6.3. k>ğ Değişmesi

Sözlükte bulunan görevli kelimelerdeki k>ğ değişimi örneği şunlardır: Ağşamadekili, ağşamacan, başğa, bayağdan, oğadar, sağlıcağınan, yoğa, yoğusa, yoğusam, yoğ, yooğ...

2.2.6.4. k>h Değişmesi

Sözlükte bulunan görevli kelimelerdeki k>h değişimi örneği şunlardır: Ambah, ancak, artoh, haçanda, haçan, sahin, uharı, yoh, yohsa, yohsam, yoharı, yuharı...

2.2.6.5. k>yh Değişimi

Sözlükte bulunan görevli kelimelerdeki k>yh değişimi örneği şunlardır: Eyhsilesi, örtdekiye tüşmeyh, üsdeliyh...

2.2.6.6. k>y Değişimi

Sözlükte bulunan görevli kelimelerdeki k>y değişimi örneği şunlardır: Eysilesi...

2.2.6.7. p>b Değişimi

Sözlükte bulunan görevli kelimelerdeki p>b değişimi örneği şunlardır: Baldın, baldun, beki, bekit, bist, habbaraber...

2.2.6.8. t>d Değişimi

Sözlükte bulunan görevli kelimelerdeki t>d değişimi örneği şunlardır: Acıkdan, âcıkdan, aşam oğdu, aycıkdan, azakdan, basdırmağ, bidenem, fahad, gayed, hağıgaddan, hetda, yavud..

2.2.7. Tonsuzlaşma

DS'deki tonsuzlaşmadan dolayı değişen sesler listelenmiştir.

2.2.7.1. b>p değişimi

Sözlükte bulunan görevli kelimelerdeki b>p değişimi örneği şunlardır:

Pırava...

2.2.7.2. c>ç Değişimi

Sözlükte bulunan görevli kelimelerdeki c>ç değişimi örneği şunlardır:

Ança...

2.2.7.3. ğ>g Değişimi

Sözlükte, görevli kelimelerdeki ğ>g değişiminin örnekleri şunlardır:

Aga, degel, degin...

2.2.7.4. g>k Değişimi

Sözlükte bulunan görevli kelimelerdeki g>k değişimi örneği şunlardır:

Kerci, kibi, öske...

2.2.7.5. z>s değişmesi

Sözlükte bulunan görevli kelimelerdeki z>s değişimi örneği şunlardır:

Öske...

2.2.8. Gırtlaksıllaşma

DS'de görevli kelimelerdeki gırtlaksıllaşma olayının örnekleri aşağıda verilmiştir.

2.2.8.1. k>ħ Değişimi

Sözlükte, görevli kelimelerdeki k>ħ değişiminin örnekleri şunlardır:

Andır galmaħ, andıra galmaħ, aşam oħdu, atuħ, basdırmaħ, bayaħtan...

2.2.9. Sürekli Ünsüzler Arasında Değişme

DS'de tespit edilen görevli kelimelerdeki sürekli ünsüzler arasındaki değişmenin örnekleri aşağıda verilmiştir.

2.2.9.1. ğ>n Değişimi

Sözlükte, görevli kelimelerdeki ğ>n değişiminin örnekleri şunlardır:

Anarı...

2.2.9.2. ğ>y Değişimi

Sözlükte, görevli kelimelerdeki ğ>y değişiminin örnekleri şunlardır:

Deyel, döyü, döyül, teyin...

2.2.9.3. l>n Değişimi

Sözlükte, görevli kelimelerdeki l>n değişiminin örnekleri şunlardır:

Aşkonsun, aydınnığın içinde gal, dil ucuynan, gıranlık, yalnız...

2.2.9.4. m>n Değişmesi

Sözlükte, görevli kelimelerdeki m>n değişiminin örnekleri şunlardır:

Aşindi, hindi, sinci...

2.2.9.5. r>l Değişmesi

Sözlükte, görevli kelimelerdeki r>l değişiminin örnekleri şunlardır:

Bi/abar- bi/ear, bi/adar, çoktanbeli, kaylı...

2.2.9.6. ř>s Değişimi

Sözlükte, görevli kelimelerdeki ř>s değişiminin örnekleri şunlardır:

Sey, sinci...

2.2.9.7. y>ę Değişimi

Sözlükte, görevli kelimelerdeki y>ę değişiminin örnekleri şunlardır:

Bağfendi, beğ, heğ...

2.2.9.8. y>v Değişimi

Sözlükte, görevli kelimelerdeki y>v değişiminin örnekleri şunlardır:

Böyle, sovka...

2.2.10. Ünsüz Benzeşmesi

DS'de görevli kelimelerdeki ünsüz benzeşmelerinin örnekleri şunlardır: Avın *ganmı* osuñ, aydınmığın içinde gal...

2.2.11. Süreklileşme

DS'de görevli kelimelerde bulunan süreklileşme örnekleri listelenmiştir.

2.2.11.1. b>v Değişimi

Sözlükte, görevli kelimelerde tespit edilen b>v değişimi örnekleri şunlardır: Bilevar, gurvan, helvet...

2.3. Derleme Sözlüğü'nde Tespit Edilen Görevli Kelimeler

DS'deki görevli kelimelerin tespit edildiği bu çalışmada, yazı dilinde olmayan fakat konuşma dilinde olan görevli kelimeler, aşağıda verilmiştir. Verilen kelimeler; edat, bağlaç ve ünlemler olmak üzere üç ana gruptadır.

2.3.1. Bağlaçlar

Tablo 2.1. Edatlar

Ama	Sözlükte, ama ile aynı anlamda kullanılan <i>cañız, ileki, gelem, keyirmez, velakin</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Ama bağlacının <i>ama, amba, eme, embe, emmi, emme, hama, amma</i> şeklinde varyasyonları olduğu tespit edilmiştir.
Ancak	Sözlükte, ancak bağlacı ile aynı anlamda kullanılan <i>gücele, gücelenberi, gücüle, gücülenen, gücülen, gücüleyin, gücün, gücünen, küşden, zor</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Yine, sözlükte ancak bağlacının <i>aç'an, açan, anca, ancah, ancak, ancileyin, ança, çak, çek, hanc'ak</i> varyasyonları tespit edilmiştir.

Artık	Sözlükte, artık bağlacı ile aynı anlamda kullanılan <i>bâlki, bikere, çibeñ, daha, de, dura, enduva, endva, ga, gaarı, gağrı, gala, galan, galen, gâli, galik, galim, gâlin, gâlik, galli, gardı, gârı, garık, gari, gârik, garim, garim, gartı, gartık, gavsak, gayı, gayık, gaylen, gaylı, gayli, gayrı, gayrık, gayrım, gayrın, gayrik, gayruk, geri, heğri, hêyri, kalak, kalan, kâli, kârıkı, kayı, kaylı, kayrı, kayrıkın, keyli, keyri, kırtık, merem, sayrı, soğuncu, tensiye</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Yine sözlükte artık bağlacının <i>arçuk, artı, artık, artoh, artu, artuk, atık, atuh, ayrik, ayruk, aytuh, ayuk, eyruk</i> varyasyonları tespit edilmiştir.
Belki	Sözlükte, belki bağlacı ile aynı anlamda kullanılan <i>alâ, allalem, allaliğm, allehelem, bah, balay, gemez, hazaar, mehere, mekit, melki, melkit, öseg, ösem, ösen, öseng, öseyn, össen, öysen, sağar, sağar, yoñaç, zağar</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Yine sözlükte, belki bağlacının <i>bâlki, baya, beki, beki, belke, belki, belkim, belkime, belkit, belliki, bileyki</i> varyasyonları tespit edilmiştir.
Böylece	Sözlükte, böylece bağlacının <i>belece, belelikle, béleliknen, boğle, bole, boğle, böle, bölene, bövle, böylecükğine, böylecemen, böylecemene, böylemesine, böylemesiye</i> varyasyonları tespit edilmiştir.
Bununla birlikte	Sözlükte, bununla birlikte anlamı taşıyan <i>hoç</i> kelimesi tespit edilmiştir.
Çünkü	Sözlükte, çünkü anlamı taşıyan <i>neden, zere, zerem, zere</i> kelimeleri tespit edilmiştir.
Dahi	Sözlükte, dahi anlamı taşıyan <i>bilen, belke, file, öge</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Dahi bağlacının <i>dahi, ta</i> varyasyonları da tespit edilmiştir.

Doğru	Onaylama, tastikleme anlamında kullanılan doğru anlamı taşıyan <i>asileden, asiletten, assah, baya, baybay, elê, enre, essah, esseh, eya, girtten, hana, he, hegigeti, hıy ya, hi, hoynu, inance, kerti, kirtten, namlu, namli, öysün, sâyı, sıkkınan, surya, vaa, tap, yaha, yağa</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Doğru bağlacının <i>da, dâ, daa, dodugudu, dôrusu, duru,</i> varyasyonları da tespit edilmiştir.
-------	---

Elbet	Sözlükte, elbet bağlacının <i>helbete, helbet, helvet, herbet</i> varyasyonları tespit edilmiştir. Ayrıca sözlükte, elbet anlamında kullanılan <i>esen</i> kelimesi tespit edilmiştir.
-------	--

Elbette	Sözlükte, elbette anlamı taşıyan <i>engücü, engüç, esen, öğsen, öğseyin, önsen, önsenen, öysen, zaar, zê, ze,</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Elbette bağlacının <i>elbetsin, evelde, hebet, helbet</i> varyasyonları da tespit edilmiştir.
---------	---

Fakat	Sözlükte, fakat anlamı taşıyan <i>biyom, cañız, elemebe, gati, gelem, hıgtılım</i> kelimeleri tespit edilmiştir.
-------	--

Güya	Sözlükte, güya anlamı taşıyan <i>değmede</i> kelimesi tespit edilmiştir. Güya bağlacının <i>gorsan, goya, goyama, goyamacana</i> varyasyonları da tespit edilmiştir.
------	---

Galiba	Sözlükte, galiba anlamı taşıyan <i>allalem, allalliğm, allehelem, azbi, azbir, dâmede, değmede, değmede, demede, démede, deyesen, dimede, diyesen, diyemed, ellağam, ellâham, ellâm, elleam, elleem, elleham, ellehem, ellem, elliham, heylim, keğam, kinez, yalım, zaâ, zaar</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Galiba bağlacının <i>gâam, gağaz, galba, gam, gamo, gâna, gâñaz, gâni, geem, geğaz geğez, geñaaz, genaz, genez, genezime, ginez</i> varyasyonları da tespit edilmiştir.
--------	---

Hâlbuki/oysaki	<p>Sözlükte, hâlbuki anlamı taşıyan <i>addeysa, adîsa, adîse, adılısam, adılsa, adıysa, adıysam, acıysam, aḥı, aslım, belâbuki, belebuki, isaki, katübek, olsaki, oyusaki, öysem</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Hâlbuki bağlacının <i>halbukısa, halbukısam, halbuku, halbısam</i> varyasyonları da tespit edilmiştir.</p> <p>Oysaki bağlacının <i>olsaki, oyusaki, öysem</i> varyasyonları tespit edilmiştir.</p>
Herhâlde	<p>Sözlükte, herhâlde anlamı taşıyan <i>allalem, allallıḡm, allehelem, azbi, azbir, bakindi, dâmede, deḡmede, demede, démede, dimede, diymede, ellaḡam, ellâham, ellâm, elleam, elleem, elleham, ellehem, ellelem, ellem, ellıham, geam, hezâr, illem, össen, yezar</i> kelimeleri tespit edilmiştir.</p> <p>Herhâlde bağlacının <i>heral, heralda, heralim, heyam</i> varyasyonları da tespit edilmiştir.</p>
Ki	<p>Sözlükte, açıklama görevinde olan ki bağlacının bulunduğu <i>baya, belleki, bellileki, besbelli, beyem, bileki, boleki, dediḡine, dediḡinelik, deeseñ, deḡmede, demede, démede, dekin, demekkine, didikine, haç'an, haç'anda, işkim, madâm, pahıla, teh, yalnız, yarkı</i> bağlaç grupları tespit edilmiştir.</p> <p>Sözlükte, ihtimal ifade eden ki bağlacının bulunduğu <i>deyesen, nebenya, önsen, zahar</i> kelimeleri tespit edilmiştir.</p>
Meğer/Meğerse	<p>Sözlükte, meğer/meğerse anlamı taşıyan <i>aşkim, beyem</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Meğer bağlacının <i>mer, mēri, mērim, meyem, meyer</i> varyasyonları tespit edilmiştir.</p> <p>Sözlükte, meğerse bağlacının <i>megemise, meḡrise</i> varyasyonları tespit edilmiştir.</p>
Dolayı	<p>Sözlükte, dolayı anlamında kullanılan <i>aḡrı, anarı, keri, kerli, keyli, nedimiye, öteri, ötrü</i> kelimeleri tespit edilmiştir.</p>

Öyleyse	Sözlükte, öyleyse anlamında kullanılan <i>meram, yoĥ yoĥsa</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Öyleyse bağlacının <i>öylenci, öyleyşin</i> varyasyonları tespit edilmiştir.
Sanki	Sözlükte, sanki anlamı taşıyan <i>ahım, anca, başki, başkim, deĝmede, diyesen, gorsan, goya, goyama, goyamacana, ha karsang, kenne, korsan, sanhiye, seklim, teh, teya, teyda, zaal, zaya</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Sanki kelimesinin <i>isanki, sayhu, sayki</i> varyasyonları tespit edilmiştir.
Sebeup İfade Eden Kelimeler	Sözlükte, sebep- sonuç ifade eden <i>genim, kerli, ondan geri, ondan ka, ondan keli, ondan kelli, ondan kili, ondan kerli, onuştan</i> kelimeleri tespit edilmiştir.
Şart İfade Eden Kelimeler	Sözlükte, şart ifade eden <i>akabat, baarim, baarime, baarimene,baĝli, bala, balay, balayindi, balayki, baleyki, bāli, baylim, ballı, ballıĝım, ballım, ballıma, bari, bariĝ, barılem, bari, barile,</i>

	<i>barilem, barim, barime, bartı, baylı, bayli, baylığı, baynak, bayri, bayrim, bilekime, bileyki, bolaki, bolayki, boleki, bulakim, bulay, bulayki, meram, nah olsa, ne kötü olsa, oyı, oyın, oyu, öngücü, öylenci, öyleysin, yalnız, yoğunsam, yok yoksas, yoñsa, yoñusa</i> kelimeleri tespit edilmiştir.
Yani	Sözlükte, yani anlamında kullanılan <i>hom, odu</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Yani bağlacının <i>anı, yana, yane (ayne), yāne, yanı, ya'ni</i> varyasyonları da tespit edilmiştir.
Sonuç İfade Eden Kelimeler	Sözlükte, sonuç anlatan <i>ahırısında, ahiri, bikere, bikeremiz, bikes, bikez, bu döne, bu dönüm, engücü, netice, niāyet, nihayet</i> kelimeleri tespit edilmiştir.
Madem/madem Ki	Sözlükte, madem anlamında kullanılan <i>Açan, andan, dimi, haçan, hapnan, medem, meram, oki, veram</i> kelimeleri tespit edilmiştir.
Oysa	Sözlükte, oysa anlamında kullanılan <i>halbukısa, katübek, korsan, maraz, melemet, oyün, oyusa, önsēm, ösen, zere</i> kelimeleri tespit edilmiştir.
Gerçekten, hakikaten	Sözlükte, gerçekten, hakikaten anlamında kullanılan <i>asileden, asiletten, bayā, bayahtan, bayakı, bayaktan, bayıdan, bayıdan, cilliyen, cipten, cibeli, elemehere, emeneşken, eremeke, eye, hakget, hayla, haylā, hişer, kirtten, müdem, özden, özekes, sah, seh, sıtgına, surya, tilil, zé, ze, zehe</i> kelimeleri tespit edilmiştir.

2.3.2. Edatlar

Tablo 2.2. Bağlaçlar

Edatlar	
Cümle Başı Edatları	<i>Émim</i> kelimesi tespit edilmiştir.
-DAn beri	Sözlükte, -DAn beri görevinde kullanılan <i>Ağarı/ağrı, anarı, anırı, bayadan,</i>

		<p><i>bayağdan, bericek, birgünden, çohdandır, çoktanbeli, dibeli, diberi, doğdešten, düneyinden ötüri, düneyinden buyanni, elgadam, eylik, halberi, hanca, handa, handan, handen, hanı, handan, hanidan, haniden, hanidir, ilik, üiskadam</i> kelimeleri tespit edilmiştir.</p>
Değil Edatı		<p>Sözlükte, değil edatı görevinde kullanılan <i>ehi, iah, you, yov</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Değil edatının <i>daal, deal, deel, degel, dēğul, dél, deyel, deyi, diyel, doğul, dol, dögül, dögül, døyü døyül</i> şekillerine de rastlanmıştır.</p> <p>Onaylama ifade eden, soru formundaki değil mi edat grubu yerine kullanılan <i>ehe, ehi, goma, ha ya, heci, heme, he mi, hici, hiçki, iliya, veram, zere</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Değil mi soru formunun <i>dimi, dēmi</i> şekillerine de rastlanılmıştır.</p>
Evet Anlamı Kelimeler	Taşıyan	<p>Sözlükte, evet görevinde kullanılan <i>aha, anca, ancak, ba, bā, bah, bayah, beheli, beli, da, dā, daa, ey, eyva, hah, havar, hayyı, hayyāh, he, hē, hee, hege, heğē, heh, hehe, hek, heki, heñye, hevet, heye, heyek, heyle, heyva, heyyā, he ya, heyyah, heyye, hı, hıyya, hi, hiya, hiye, hiyya, hiyye, hoyo, hüt, hüüt, hüvt, össön, össün, telas, ya, yah, yooğ, za, zā, zağar, zaha, zahar, zaher, zahér, zârı, zarı, zayer, zear, zehe, zér, zere</i> kelimeleri tespit edilmiştir.</p> <p>Evet edatının <i>e, é, eh, eet, ehe, ene, evat, evet, iiveti, nevet</i> varyasyonlarına da rastlanılmıştır.</p>

Gibi	Sözlükte, gibi görevinde kullanılan <i>billi, bille, biller, davru, davru, day, görüm, heka sav, savı, seğmilek, tek, teki, yollu</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Gibi edatının <i>gibe, gibi, gibil, gimi, gıml, gimi, gimin, hibi, hibik, kibi, kibik, kibil, kimi, kimin</i> varyasyonlarına da rastlanılmıştır. Gibi edatının kelime grubu halinde <i>ancılayın, bencéléyin, bencilen, bencileñ, benimsağanı, endüyle, etlikleyin, éttikléyn, ettikleyti, eylece, eylecene, morgelen, onculayın, osoy, öngülle, samansağı, sencileyin, senetmekçe, sıdalı, şafli, yassıgelen, yassıcgelen, zé, ze</i> , kelimelerine rastlanılmıştır.
İle Edatı	İle edatının bulunduğu <i>eleğore, gücele, gücelenberi, gücüle, gücülenen, gücülen, gücüleyin, gücün, gücünen, habbaraber, hişer, hişer, küşden, öçürlü, salcaklan, seniyle, senlen</i> kelimeleri tespit edilmiştir.
İşaret Edatları	Sözlükte, işaret etmede kullanılan <i>abele, abu, aha, ahahan, ambah ahn, amba, amburada, amburda, ayu, deeyy, dıda, diya, diyha, hora, önkü, ta, tōra, tōrda</i> kelimeleri tespit edilmiştir.

-A göre	-A göre edatının bulunduğu <i>bencileyin, bencilen, bencileñ, bizlik, gāam, gağaz, gam, gama, gaz, geem, geğaz geğez, gelibe, geñaaz, genaz, genezime, genez, ginez, heylim, hurgür, önörem, önsem, öseg, öseng, teemede</i> kelimeleri tespit edilmiştir.
Göre	Sözlükte, göre ile aynı anlamda kullanılan <i>koyam</i> kelimesi tespit edilmiştir.
Hayır	Sözlükte, hayır anlamında kullanılan <i>aa, aah, abu, abū, ah, annā, belizibınım, birttik, bırr, cıbık, cık, cik, go, goh, he ya, hı, hın, iaa, iah, u, uh, in, iah, koh, narasın, tahu, te, tee, to, vā, va, ya, yaa, yaah, yea, yia, yi, yoğa, yoo, yooğ, yooh, you, yov, ze'e</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Hayır kelimesinin <i>hayir, her, heyr</i> şekillerine de rastlanılmıştır.

Sadece/Yalnız	Sözlükte, yalnız sadece anlamında kullanılan <i>bez, cañız, teh</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Yine yalnız edatının <i>yalaguz, yalanız, yalañız, yalanuz, yalgı, yalgız, yalğız, yalhi, yaluñuz, yannız, yannuz</i> şekillerine de rastlanılmıştır.
Başka/Ayrı	Sözlükte, başka/ayrı anlamında kullanılan <i>artık, gala, galan, galen, gena, kayırık, kayruḥ, keyir, keyli, māde, öske, özge, özke, savıya</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Sözlükte başka edatının <i>başga, başğa</i> şekilleri de tespit edilmiştir.

Kadar	<p>Sözlükte, kadar ile aynı görevde kullanılan <i>atlak, çeyin, danı, dāni, danî, dāri, degin, deh, deki, dekili, dekli, dekni, deni, deyin/diyin, eçe, kesim</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Kadar edatının <i>gadan, gadana, gadanı, gadar, gadarak, gadarı, gadek, gadırank, garten, gatan, gatarı, gatlak, hakar, hartan, kadak, kadan, katça, katlak, katlı, kederi</i> şekillerine de rastlanılmıştır.</p> <p>Sözlükte -A kadar kelimesinin geçtiği edat tamlamaları şunlardır: <i>Açasıya, başa, başaca, bayadan, bayağdan, bilesiye, bölenecek, cilla, cilhar, cilis, cilliyeye, cilp, dace, dañadan, diyenecek, gelençen, geleneçe, geliştene, haçanabir, haçana geder, immanına kadar, hindiyeçen, öğlenecek, savahacan.</i></p> <p>Sözlükte, kadar kelimesinin bulunduğu edat tamlamaları şunlardır: <i>Anca, bilekçe, bidostluk, boyunsıra, bunca, buncak, buncaz, buncâz, buncucah, elli, eysi, odekli, odeni, onca, onculah, şudeki, şugalen, şuncacuh, şuncağaza, şuncıvaz, şuncuvaz, şuvattak, yetelik, yeterge, yetesiye, yetim, yetikle, yetiz, yitelik.</i></p>
İşte	Sözlükte, işte kelimesi ile aynı görevde kullanılan <i>abandır, abu, adır ala, anâ, çak, habu, me</i> kelimeleri tespit edilmiştir. İşte edatının <i>eşde, eşta, ijde, işte, iştecük</i> şekillerine de rastlanılmıştır.

Peki	Sözlükte, peki görevinde kullanılan <i>acar, ba, bā, bah, bayağa bılô, eğ, eh, eha, eyi, incı, yahşi</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Peki edatının <i>beki, bekit, bekli, bekmi, pekey</i> şekillerine rastlanılmıştır.
Yer-Yön Anlatan Kelimeler	
İleri	Sözlükte ileri görevinde kullanılan <i>hoñgurü, şeş</i> kelimeleri tespit edilmiştir. İleri edatının <i>irelde</i> şekline de rastlanılmıştır.
Dışarı	Dışarı edatının <i>dışa, dışar, dışara, taşkarı</i> şekillerine rastlanılmıştır.
Doğrultusunda, doğrusunda	Sözlükte yer-yön anlatan, doğrultusunda, istikametinde anlamı veren <i>ağarı, ağrı, ağri, anarı, teri</i> kelimelerine rastlanılmıştır.
-A doğru	Sözlükte, istikamet anlatan –A doğru görevinde kullanılan <i>arı, ārı, aşağılak, aykuri, aykuru, bericek, biseelüstü, biseğel, bisel, bisseal, buyanni, göğelempe, havalak, haylesine, hoñgurü, kabaklayı, teri, tün tün, yokarılak, yokarlak</i> kelimeleri tespit edilmiştir.
Doğru	Sözlükte, doğru görevinde kullanılan <i>akur, arkuru, aşşah/aşşağı, oğartma, sarı, tap, ulk, yaha, yönek, zığlam, zoypuru</i> kelimeleri tespit edilmiştir.
Yukarı	Sözlükte, yukarı görevinde kullanılan <i>başgari, başyukarı, başşuharı, başyoharı, tikine ünkürü</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Yukarı edatının <i>oharı, okarı, övge, yoharı, yokar, yokarılak, yokarlak, uhari</i> , şekillerine rastlanılmıştır.
Aşağı	Sözlükte, aşağı görevinde kullanılan <i>başaşşağı</i> kelimesi tespit edilmiştir. Aşağı edatının <i>aşağılak</i> şekline rastlanılmıştır.
Soru Edatı	Sözlükte soru edatının bulunduğu edat grubu halinde <i>alasan, eni, gennez mi, hayle mi, nine mi, özden mi, sıskı mı</i> kelimeleri tespit edilmiştir. mI soru edatının düşmesi ile soru anlamını kaybetmeyen <i>allahise, almemyo, bakıpbamıñ, bili, ēhé, elē, essah, esseh, eya, hade, he ya, ilā, leği, olumun, vaa</i> kelimeleri tespit edilmiştir.

Kuvvetlendirme Edatı	Sözlükte, kuvvetlendirme edatları olarak kullanılan <i>belke, bilen, dahi, file, ki, kin, öge, ta</i> kelimeleri tespit edilmiştir.
Doğrulama Edatı	Sözlükte, doğrulama ifade eden <i>hoynu</i> edatı tespit edilmiştir.
Uyarma Edatı	Sözlükte, uyarma ifade eden <i>imi</i> edatı tespit edilmiştir.
Beraber/Birlikte	Sözlükte beraber anlamında kullanılan <i>bilece, bilegene, birgeley</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Beraber kelimesinin <i>bābā, baraba, barabā, bilabar, bilevar, birabar</i> şekilleri de tespit edilmiştir. Birlikte anlamında kullanılan <i>bile</i> kelimesi tespit edilmiştir. Birlikte edatının bulunduğu edat grupları ise şunlardır: <i>Görlengöp, habbaraber, hamaköçek, heften, hepcek, horhop, ürümköçek.</i>
-A karşı	Sözlükte –A karşı anlamında <i>teri</i> kelimesi tespit edilmiştir.
-A rağmen	Sözlükte –A rağmen anlamında <i>bireği</i> kelimesi tespit edilmiştir.

2.3.3. Ünlemler

Tablo 2.3. Ünlemler

Ünlemler	
Argo Kelimeler	Sözlükte, argo olarak kullanılan 19 kelime tespit edilmiştir. Bunlar: <i>Ahlat, ala, ala hey, ayna basdırmah, baş ermek, babık, cimbıldayık, cimbıldak, cimıldak, evlek, germeç, hampa, sümbül, şinanay, yıtırık, zıfırı bitimek, zili kırık, zil, zilli</i> kelimeler tespit edilmiştir.
Çocuk Dili	Sözlükte, çocukların kavramları izahta kullandıkları 138 kelime tespit edilmiştir. Bunlar: <i>Aa, abacan, abba gitmek, apo, apu, babak, bapba, bav, be, bec, bıh etmek, bıh çenelli etmek, bıhlamak, bingıl bingıl, bık etmek, bılıh, bibi, bibiş, bişşa, biş, bobbak, bobu, bum,</i>

	<p><i>bumbu, buppu, buva, bülük, coco, cucu, cücü, çiçi, çiççi, çip çip etmek, çipi çipi, çöç, çöççü, çüç etmek, çüşük, dadak, dâh, dâhdâh, depte, diñdiñ, dudu, düm, ebice, ebici, eh etmek, ecü, fufu, gaga/gagga/gakgı/gak/gak/gakga/gakka/gakkak/gakki/gıda k/gıgık/gıka/gıkga/gıkı/gıkkı, goçmak, gokko, gucmek, guggu, guk, güldürbaba, güldürek, güldürgoca, gümbürdeve, habba, habbak, habbuk, halli, hamm, hap etmek, hap hap etmek, hapıcık, havveli, hevis, heyhey, hıcı, hıpiş hıpiş etmek, hoço hoho, hohucuk, hohuç, hokucu, hokuç, hortdah, hortdanbaz, huku, innak, kaka, kak, kakaş, kakaş, karakul, kıkın, kıyak, ku, kuku, lolo, ma, maacik, m̄acik, maya, memmen, mezer yazısı, moma, momo, momoç, namna, ohcuk, ohucuk, ökte, papa, papı, papiş, papo, papuk, pepe, pıçı pıçı, pıh etmek, pıh pıh etmek, pıtpıt, popol, pupu, Şi etmek, tata, tatı, tıktık, tita, uf, ufo, ufu.</i></p>
Dua/Beddua	<p>Sözlükte, dua ve beddua ifade eden 100 kelime ve kelime grubu tespit edilmiştir. Bunlar:</p> <p><i>Ander, ander gala, andır, andır galmağ/andıra galmağ/andır kalmak/andıra kalmak, avın gannı ōsuñ, bakbakı, bancıla kal, basarağını bağlasın, batasıca, bemecōsuñ, baba/beva, boğuzan yüzen, baba duta, baba işlesin, baba vuracağın sıfatına davun çıha, baba yiyesen, baba çıhacah, başan gara gele, beéméciklé olası, bemurat tahdasına uzanmak, başşan gara gele, beyliklere çıksıñ, beytambala, beytambala kalmak, cilerme, çorlan, dad, davın çıksın, daylı, dert soğa, dibi dibine, eysilesi, ebbek, elbiz kurşununa, el eline bakasın, ellerde illerde kalası, ellere kalası/ellere kalasıca, eterin kesile, gara yola get, gaybana galasıca, gelmezine gitmek, hette, hoşvakit, issölesice, gadan alım, gıran giresice, gıran guylası,</i></p>

			<p><i>gıranlık/gıranlık, gerim, hollāyası, hopan, hörtük, karayol, karayer, karnıkada, korbakor, koşa yaşamak, küil başına, küllüğün çok olsun, kütüpür, maççalar çıkası, mangıf, marat, mavrat, onmayasın, ören kalsın, örtedemiye tüşmeyh, ösmeyin kallık, pörtedeme, sovka, soykalanmak, soykasına galmak/soyha kalmak, südüklen dutulsun, sümü sızlamasın, teccele tutul, tefin düürüne, termaş galmak, termaş kalsın, tölemiyesice, türeme, ummiyasın, ütütü kalkası, vayına oturasın, vurucular vurasıca, yanıkara/yanıkararasıca, yeréc, yeregir, yer olası, yetişip yetmeyesice/yetişmiyesice/yetmiyesice, zıkgım, zıkkaltı.</i></p>
Duygu Ünlemler	İfade Eden		<p>Sözlükte; öfke, sevinç, kıskançlık, şaşkınlık gibi duyguları ifade eden 366 kelime tespit edilmiştir. Bunlar:</p> <p><i>Aah, aba, abacan, abağ, abah, abale, abaré, abarılıh/abarık, abarî, abari, abariğ, abariş, abaro, abaruh, abarû, abaruk, abarûv, abassöğ, abassöğodeneme, abau, abav, abay, aabayy, abbō, abboy, abé, abe, abey, abı, abığ, abış, abışş, abıy, abıyoh, abih, abo, abō, abof, aboğ, aboh, abou, abov, above, abovva, abris, abu, abû, abuabo, abuf, abuğ, abuh, aburû, abuv, abuy, abuyh, adı, aha, ahah, ahahah, ahaki, ahan, aha ao, ahayt, ahha, ah tüh, ah tüf, ala, alahey, alav, alay, ale, alha, alhabası, alehey, alele, alle, allôv, allu, alluh, alluv, allüş, alo, alov, alû, aluf, aluh, alûv, aman, amani, amanığ, amanılıh, amanın, amanin, amâv, amō, anā, ana, anah, analim, anam, anâm, anamle, anana, anaş, anav, anay, andır, ane, ānem, ānéş, aneşim, aney, anî, anigu, anih, anîm, anîrâ, ani, anî, anim, anîm, aniy, anna, annā, annah, annam, anneh, ânnem, anney, ano, anō, anoğ, anom, anov, anû, anuh, anuv, ao, apari, apiçik, arey, ari, arr, arrik, arrey, arrk, aruh, aru, asdā, aş be, atta, auvv, aya, ayāgā, ayağa, ay anā, ayana, ayanom, aybuşşum, ayda, aydā, aydaa, āye,</i></p>

	<p><i>ayh, ayilen, ayna, ayō, ayo, azze, ba, bā, bâak, bāay, bah, baha, bahale, bakale, bav, beh, bey, beyy, bî, bışıbışı, bıy, bıyy, bıyh, bino, bireh, biy, bo, boha, boôy, booy, bov, bôy, bubaş, buy, büruh, cakka, capis, cee, ceh, çeh, da, dā, daa, deā, dan, datvirat, degidi dee, dehha, di, diya, duravay, e, ē, ebah, ēbbē, ebbēh, ebe, ebebe, ebee, ebeh, ebek, ébek, eberu, ebere, ebey, ebi, ebih, ebiy, eboo, ebre, ebu, ebü, ebül, eğe, eh, ehem, ehēy, elē, ele, eleh, eleey, elelele, eley, elleh, ene, enee, eñi yeñi, eppe, estaa, ezze, gaç gaç, gıcım, gılan, hana, hayhoy, hee, helesa, huş, ihhi, i, ibi, ine, ini, iniini, kaa, ma, mah, māni, man, mani, naha, neme, obi, obo,obovu, obu, obya, obyama, ohohom, ök, ökök, ölem, op, ölö, pa, pah, pe, peh, pih pih, pō, pōh, şinanay, taan, te, teah, tee, teh, teha, tehe, teuvvu, tih, tiy, tiyy, toh, tōh, töre, tös, tuf, ulān, unu, uş, uu, uy, uy anā, uyh, ūyh, ülü, ülüvvah, ünü malim, va, vā, vaş, vay beni, vay bu, vay vay, veh, velli, vey, vi, vih, virt, viş, viy, vi, vicāh, vidi, vih, vili, vilih, viliy, viri, virik, viriy, viş, viy, vizzik, vō, vov, vuş, vūy, yaa, yah, yoğa, yōō, yu, yua, yuha, za, zā, zağlı.</i></p>
Hitap Sözcükleri	
Bey	<p>Sözlükte, erkeklere hitap sözcüğü olarak kullanılan 9 kelime tespit edilmiştir. Bunlar:</p> <p><i>Bağfendi, beg, beğ, bey, begi, bey, daaş, dadaş, efendim.</i></p>
Hanım	<p>Sözlükte, bayanlara hitap sözcüğü olarak kullanılan 19 kelime tespit edilmiştir. Bunlar:</p> <p><i>Aba, ābağ, abıla, abu, abuca, ayol, baci, bâdon, gelince, gelinçe, hanım, hanımcıgaz, hanım, hatın, hatıncık, henim, tışıruu, tışıruv, vartın.</i></p>
Diğer Hitap Kelimeleri	<p>Sözlükte, genel hitap sözcüğü, tanınmayan bir kişiye hitapta kullanılan 53 kelime tespit edilmiştir. Bunlar:</p> <p><i>A, ā, ā ede, aba, abe, abey, abura, aga, ağa, ah, anış, anik,</i></p>

		<p><i>aniko, anom, alo, aya, ayan, ayanam, ayegen, āyen, ay gede, ā ede, aygen, aygı, ay'ı, ayına, ayına, ayna, ayu, ayuşak, ayyo, ayyı, baboş, babiko, bağız, baka hey, bemzer, dada, emice, eye, ga, gelince, gelinçe, görgül, gurban, kele, la, len, o, üle, ula, ulen, ulo.</i></p>
Emir Ünlemleri		<p>Sözlükte, emir için kullanılan 42 kelime tespit edilmiştir. Bunlar:</p> <p><i>Abu, alage, ayağā, bām, bural, calduragin, cıs, cız, cor, de, de gele, deldak, det, dıbiz, dıgélle, duruncu, durundu, ebe gél, ebe gé, eber gel, gele yavaştın, get de, haydindi, hayhoy, het, höt, hös, fıldırla, kıcım, kım, kiri, kureyş, mık, mıktık, öşöş, so, sustuñ, yahu, yavu, yey, yu, yuh.</i></p>
Eyvah		<p>Sözlükte, korku ifade eden, eyvah anlamında kullanılan 10 kelime tespit edilmiştir. Bunlar:</p> <p><i>Adā, aha ao, ao, apu, hada, hayvah, ovvah, tehaş, teş, voybu.</i></p>
Gösterme Ünlemi		<p>Sözlükte, işaret ünlemi olarak kullanılan 8 kelime tespit edilmiştir. Bunlar:</p> <p><i>Dida, diha, diya, ebede, ça, çak, çe, ehem.</i></p>
Hayvanlar Kullanılan Ünlemleri	İçin Emir	<p>Sözlükte, hayvanlar için kullanılan emir kelimelerinden ve cümlelerinden 351 adet tespit edilmiştir. Bunlar:</p> <p><i>Ah, aytçist, aleh, aminimosgōh, apiçik, badak, badi, beçi beçi, beh, bıdik, bıdı bıdı, bi bi, bidi bidi, bidi, bidik, bil bil, bili bili, bilü bilü, bis, bisi bisi, biş biş, bist, biyyp, bodi bodi, bodu bodu, boha, būri būri, buvey, bücik bücik, bücü, bücük bücük, büdü, bülü, büş büş, büy büy, ca, caa, cah, cıscıs, cibi cibi, cibiç cibiç, cibiş cibiş, ciç, çiçi, ciçi, cucu, cu cugi, cuk cuk, cul cul, cuş, cü cü, cüğ cüğ, cüv cüv, çalı, çıbi, çiç beci, ça, çaa, çiçi, çiki çiki, çipi çipi, çit, çiv çiv, ço, çoh, çoş, çoşh, çö, çöş, çü, çüğ, çüş, dah, dāh, dāha, dāhdāh, dahey, dah, dahey, danaaş, danaş, dast, deha, den den, des des, dığış dığış, dığ dığ, dık dık, di, diha, diih, dik dik, dô, doah, doar, doçiiş, doğah, doğgah, dōha, dōhā, dōhah, doo, doohah, doorş, dorpiş, dovah, dovah, dovvah, du du, duh, durdōvah, dü dü, düğüş düğüş, düğüş düğüş, dürr, düşah, ebilbil, êkde, ekti, enyak, est, eyha,</i></p>

	<p><i>fed, gāh, gamoy, gays gays, gebici gebici, gebiç gebiç, gebüç gebüç, gebülübülü, gecbili bili, gecığı cığı, geçe geçe, ge ci ci, geh geh, geh, geldüş, geleho, gelehoh, geleküş, gelleş, gelpiş, geluks, gelük gelük, gemehme, geneş, genneş, geniş geniş, gerek gerek, gıcı gıcı, gıcık gıcık, gıcı gıcı, gıdık gıdık, gıdırık gıdırık, gızı gızı, gide, gobis gobis, goddiri, gook vidi vidi, goş, goşgoş, göçü, gugu, gurgur, gurutça, guruya, güdü güdü, güleküş, gümmüş, habireha, hala hala, haoha, has has, hayt, heğ, hehey, hériya, herr, hest, heş, hey hey, heyyah, heyyha, hir hir, ho, hoç, hobirya, hoğlum, hohame, hop, hor, höst, hösta, hös, hutça, huuk, huyhaa, hüküş, ih, ibi, ist, kas kas, kenneş, kıcı kıcı, kıcık kıcık, kıdı kıdı, kıdık kıdık, kırç kırç, kır çüh, kır kır, kırı kırı, kırıç kırıç, kiri, kiri kiri, kırr, kırr kırr, kırrey, kırriç, kıs kıs, kaskır, kışe kışe, kışo, kiçi, kiçi kiçi, kir kir, kiri kiri, kirik kirik, kis kis, kisi kisi, kist kist, kışa kışa, kışı kışı, kış kış, kışov kışov, kiş, kişo, kişe, kişi kişi, kişt, kud, kudde, kureyş, kurra kurra, kurriş kurriş, kuro kuro, kūsōv kūsōv, ma, maç maç, mah mah, mavuş, meh, meh meh, mini mini, minik minik, mistan, moh moh, na na, nek, neş, niş, nişke, nişt, obey, oghā, oha, ohah, oho, ō ok yā, olāh, osca, osi, össi, oş, oş oş, oşt, oşd, ovha, ovvah ovvah, ovve, oyk oyk, ök ök, öks, öksöha, öküşa, össi, öş öş, öşt, övük övük, pali pali, pari pari, pap, pıçı pıçı, pısık pısık, pıss, pışşık, pi, pi pi, piç piç, piçi piçi, pili pili, pine pine, pisee, pist, piçik piçik, pişt, piş-piş, pişe pişe, pişde, pişi pişi, pit pit, pöçi pöçi, pruka pruka, prüü prüü, puş puş, pşık pşık, meh, poğota, sipsi sipsi, şıbi, şıbi şıbi, şök şök, tata, tattata, tekiş tekiş, tet, tıkiş tıkiş, tös, töst, tuşık, tü, ucûna, uşt, uyhā, üre, vaha, vahaya, vey, vidi, vik vik, vit vit, vōha vō, vōhah vōh, yah yah, yamal yamal, yeh yeh, yth, yuha, zer.</i></p>
Keşke	<p>Sözlükte, keşke anlamında kullanılan 47 kelime tespit edilmiştir. Bunlar:</p> <p><i>Ālemde, baarim, baarime, baarimene, bağli, bala, balay, balayindi, balayki, baleyki bâlı, balim, baylim, ballı, ballıgım, ballım, ballıma, bare, barı, barıg, barilem, bari, barile, barilem, barim, barime, bartı, baylı, bayli, baylıgı, baynak, bayri, bayrim, belekere, belekim, beleyken, beleyki, beleykim, bilekime, bileyki, bolaki, bolayki, boleki, böleki, bulakim, bulay, bulayki, şalla.</i></p>

Seslenme/Hitap/Çağırma Ünlemi	Sözlükte; seslenme, hitap ve çağırma ünlemi olarak kullanılan 166 kelime tespit edilmiştir. Bunlar: <i>Aba, abe, abey, abura, aga, ağa, ah, aleh, alo, aminimosgōh, ananıñ, aneşim, anom, ay, ayağā, ayanam, ayilen, ayi, ayih, ba, bā, baksaga, balacan, bāz, beh, bidik, bibiyu, bici bici, bibiyu, bidik, bili bili, birey, bubaş, buvey, bücü, büdü, bülü, bürrst, ca, ça, caa, cah, çah, cikcik, cucu, cücüleme, çiçi, di, dürr, e, ē, ebre, ebe, ebeh, eabilbil, ece, eey, efe, ege, eğe, ehe, ékde, ekti, ey, eye, eyha, gāh, gamoy, gebici gebici, gebülübülü, gebili bili, geh, geldüş, geleho, gelehoh, geleküş, gelleş, gelpiş, geluks, gemehme, geneş, genneş, geniş geniş, gez, gi, gu, gıcı, gıcım, giğ, gide, go, goddiri, goşgoş, göcü, gu, gugu, güleküş, gümmüş, hay, heg, heğ, hehey, heri, hériya, hey, hişt, ho, hohame, hor, hu, huku, hutça, hüküş, iy, ka, karaca, kele, kelez, keni, kenneş, kı, kidiş, kırı kırı, kırı, kırrey, kırriç, kışo, kıy, kıyık, kızeylim, kiçi, kiv, köroğlu, lā, la, lan, langirt, lay, layn, le, len, ley, lo, loğ, looğ, ma, mavuş, may, meh, mehdum bey, mistan, ola, osca, ovve, oyn, ulan, ulān, uley, uşak, vay, yanım, yav, yāv, yavā, yavu, yuğ.</i>
Yahu	Sözlükte, yahu anlamında kullanılan <i>ba bā, di, ebire, eşi, heeri, hegidi, heğri, hēri, kal, kek, kelez, meret, uşak, kağız</i> kelimeleri tespit edilmiştir. Yahu ünleminin <i>yavu, yoho</i> şekilleri de tespit edilmiştir.
Yansıma Ünlemleri	Sözlükte, 46 yansıma kelime tespit edilmiştir. Bunlar: <i>Cak cuk, ciğ ciğ, ceh ceh, çittirimçit, çop çop, dim dim, dirrey, ding, fassas, faşşş, gırak, gırç, gubak gubak, gukguk, gulgur guldur, guluk guluk, gümp, haşhuş, him, hiş, haf, har har, hum, hıs hıs, hitte, ibibık, kırç, luk luk, ma, mik, pov, pufu, puğ, şang, şapşup, şıp şıp, şır, şır şır, şip, taka, urup, vık, vit vit, zing, zip.</i>
Rica Sözleri	Sözlükte, rica anlamında kullanılan <i>gayirmez/kayirmez/kayırmez, gönül alçak/göynü alçaktan</i> kelimeleri tespit edilmiştir.

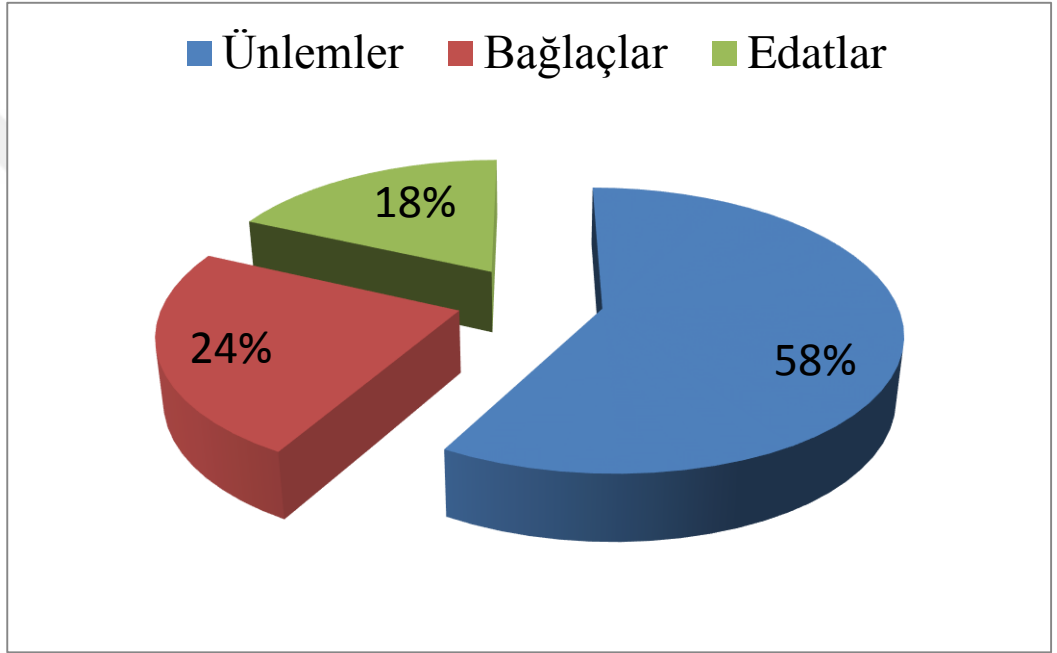
Karşılama Sözlere	Sözlükte, karşılama sözü olarak kullanılan <i>kazıklarım, savkeldin</i> sözlere tespit edilmiştir.
Diğer Ünlemler	Farklı anlamlara gelen 47 ünlem tespit edilmiştir: <i>Abu, akalın, ayın oyun iş değil, ba, bak, bire, de, dé, değindi, değindiğa, dén, deñ, dendi, dendiha, dendik, di, di di, dihe, emmedesin hā, ey, goma, hada, hade, hadiñ, hagari, hadiñ, handı, hayda, haydan, haydindi, heeri, hı gāri, huk gāri, inci, koma, komat, kuma, lo, meret, obba, oho, sahn, sustuñ, vuşşen, yā, yavaştın, yelleh, zere.</i>
Yazık	Sözlükte, hayıflanma, acıma sözü olarak kullanılan 13 kelime tespit edilmiştir. Bunlar: <i>Açan, aha ao, ellehgarik, ha bola ki, naha, tehaş, teş, teuvvu, toh, tōh, viğ, vuşşen, yazuk.</i>
Oyun Sözlere	Sözlükte, oyun başlatma, oyun bitirme, oyunlara ara verme sözü olarak kullanılan 34 kelime tespit edilmiştir. Bunlar: <i>Absū, akanak, aksu, aktarma, alaşağa, alaşağı, bor, borla, boynum pot, buli buli, cıbı, cos, denem beşe, dıkız, elbaş, elbaşım, etek taşım, yüzük taşım, toptaşım, eletek, elimbaş, helhele, inip, karaca, küldürküp, labak, lapak, -lık, lōş, maya, oynum hort, teber, yemlik, yimlik, zing, zingırbeş.</i>

SONUÇ

DS'deki görevli kelimelerin incelendiği bu çalışmada, aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

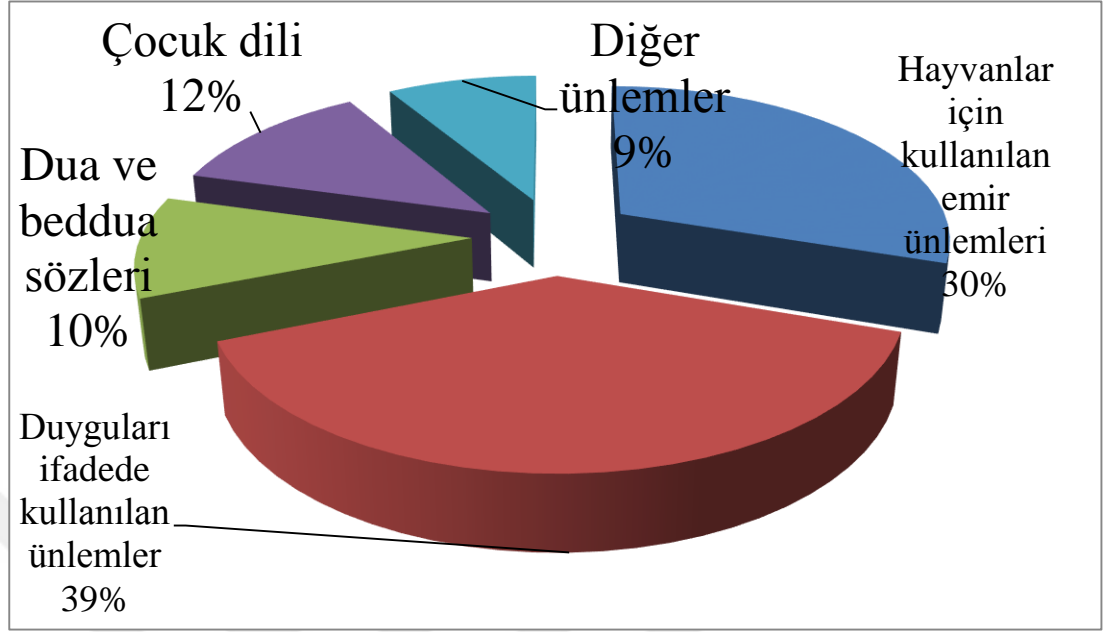
Yapılan incelemelere göre Derleme Sözlüğü'nde 600.000'den fazla kelime tespit edilmiştir. Bu kelimelerin 4.000' e yakını görevli kelimelerdir.

Tablo 3.1 Görevli Kelimeler

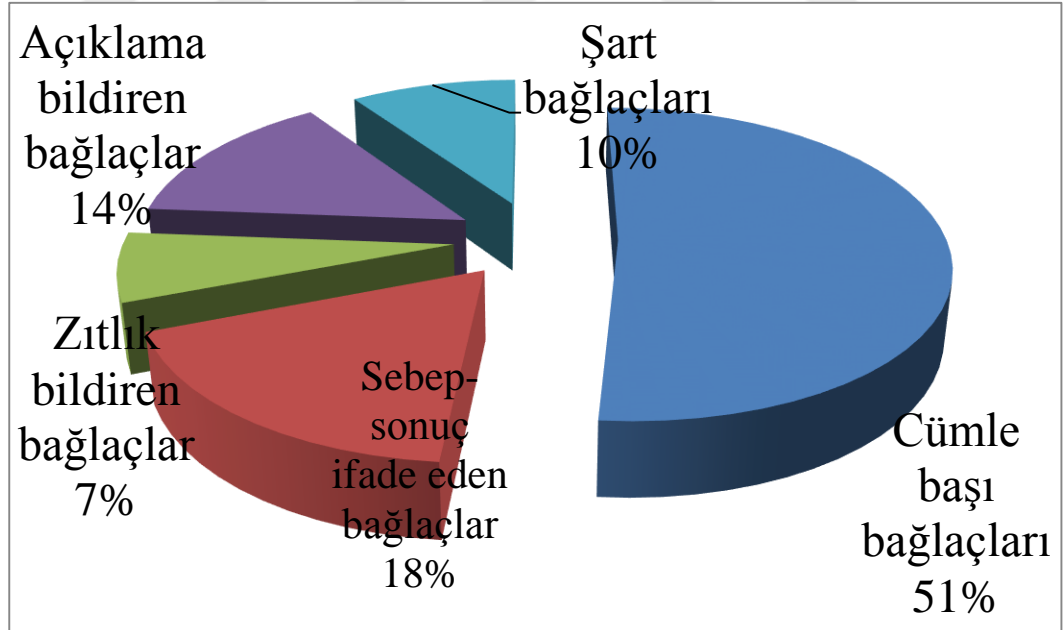

DS'de tespit edilen görevli kelimelerin içinde sayıca fazla olan alt grup ünlömlerdir. Ünlömlerin içinde sayıca en fazla olan grup ise hayvanlar için kullanılan emir kelimeleri ve cümleleridir. İkinci sırada ise duyguları ifade eden ünlömler vardır. Üçüncü sırada ise dua ve beddua sözleri vardır.

Tablo 3.2. Ünlemler

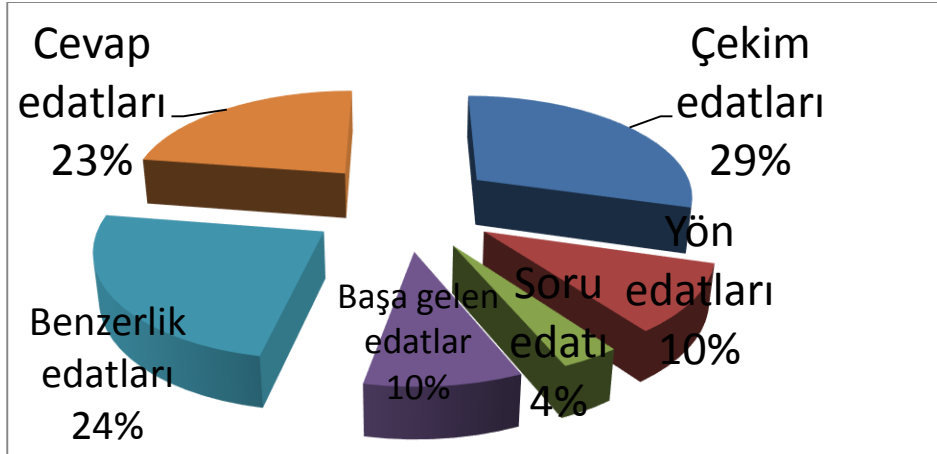

Tablo 3.3 Bağlaçlar

DS'de, görevli kelimelerin içinde sayıca fazla olan ikinci alt grup, bağlaçlardır. Bağlaçların sayıca çoğunluğunu cümle başı bağlaçları oluşturmaktadır.

Tablo 3.4. Edatlar

Türkiye Türkçesinde sayıca en az olan edatlar, DS’de tespit edilen görevli kelimeler içinde de en az yer kaplayan alt gruptur.

DS’de, Türkiye Türkçesi yazı dilinde yaşamayan fakat ağızlarda yaşayan *ā, ō, ē, é, ì, ū, ū* ünlülerinin bulunduğu kelimeler tespit edilmiştir. Bu sesler, uzunluk ifade etmektedir. DS’de tespit edilen bu sesler, Türkiye Türkçesi yazı dilinde olmayan uzunlukların konuşma dilinde yaşadığının kanıtıdır. Uzun seslerin geçtiği görevli kelimeler alfabetik şekilde verilmiştir:

ābağ, adā, āha, ahān, alā, āle, ālemde, amāv, anā, anām, ancak, ānem, ānēs, anıñdā, anirā, āniya, annā, ānnem, ārı, artıklā, āsas, asdā, asāletden, āşam ottu, āşam vāli, aşşā, ay anā, ayāgā, ayağā, aydā, āye, āyen, ā ede, āyş, bā, bāak, bāay, bābā, bādon, bāli, bāli, bām, bārabar, barabā, bāre, bāri, bayā, bāz, belābuki, berekāllah, bi dā, bilā, binaāl, bināl, birāz, bisāal, bisāl, buncāz, buyā, dā, dācık, dāh, dāha, dāhacık, dāhdāh, dāmede, dāni, dāri, deā, deyişāt, dōhā, ellāgam, ellāham, ellālem, ellām, emmedesin hā, gāam, gāh, gāli, gāna, gāñaz, gānı, haylā, hayyāh, helās ki, heyyā, hezār, hı gāri, hık gāri, hollāyası, ilā, ilāaşı, kāli, lā, lābit, mācık, māde, mānı, nāzer, nemārek, oghā, olāh, ō ok yā, sātı, sāyı, sinkāf, tā, tadāa, tadāda, ulān, uy anā, uyhā, vā, vā bacun, vicāh, yā, yāhutkine, yālem, yāsı, zā, zaā, zāri, zāta.

Uzun ünlüler arasında, sayıca en fazla olan ses 123 kelime ile *ā* sesidir. *Abaré, abé, aléhéy, ānēs, bakén, beéméciklē olası, béleliknen, bencéléyin, béycan, birnéçe, dé, déğul, dél, démede, dēmiyé, dén, déyhana, déyya, déyyaha, dıgélle, ébé, ebe gé, ebe gél, ébek, ēhé, ékde, émim, étde, éttikléyn, évil, éyle, héçoh, hériya, hēyri, kéyip,*

pırtdeér, yéke, yeréç, zahér, zé, zér.

Uzun ünlüler arasında, sayıca ikinci sırada 41 kelime ile *é* sesidir. Diğer uzun sesler şunlardır:

Bicēz, bişışdēn, dēmi, dēmiyé, ē, önsēm.

Abarì, adìsa, adìse, anì, anìm, anirà, bì, danì, dìda, dîha, dîzeniñ

Ağrıñ alēm, alahēy, beéméciklē olası, bisēl, dē, dēy, ēbbē, ēhé, ehēy, elē, hēri, inē, mēri, mērim, ölenēten.

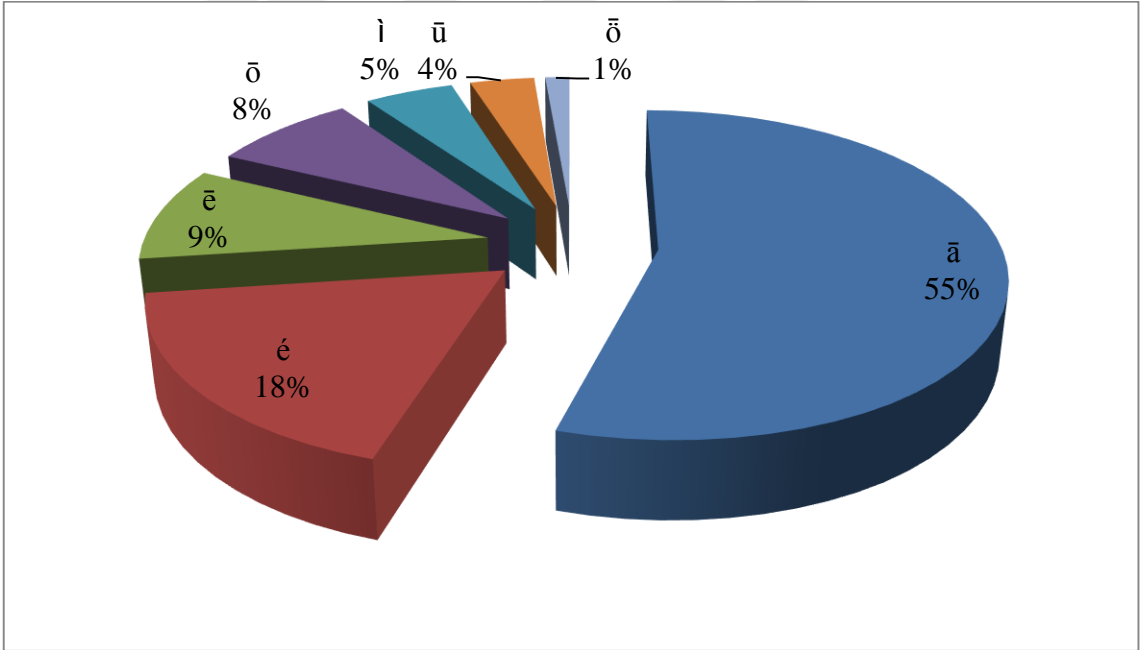
Ak ösuñ, avın gannı ösuñ, ayō, bılō, dō, dōbak, dōha, dōhá, dōhah, kūsōv kūsōv, lō, ō ok yā, tōra, tōrda, vō, vōh, vōha, vōhah.

Absū, aburū, aggū, būri būri, oyūn, ucūna, ūyh, vūy.

Dōymü, ōle, örōri.

Görevli kelimelerdeki ünlülerin dağılım tablosu ise:

Tablo 3.5. Ünlüler

DS'de, Türkiye Türkçesi yazı dilinde yaşamayan fakat ağızlarda yaşayan *h*, *ñ* seslerinin bulunduğu kelimeler tespit edilmiştir. Bunlar:

Aħa, aħı, aħır, aħ tüf, aħ tüħ, allahamanetettuħ, andır galmaħ, andıra galmaħ, aşam oħdu, atuħ, baba (boğuzan / yüzen) çıħa, baba çıħasıca, baba yıħasıca, basdırmaħ, başaħarı, başkaħa, bayaħ, bayaħtan, bılıħ, çırtıħ, çoħ, duħ, ħartan, hayvaħ, héçoħ, ħéryri, hoħo, kayruħ, laħlaħ, nağayraħ, pıħ etmek, saħar, şaħum, şorullaħ, tutaħ ki,

vicāh, yah, yaħa, yalazuħ, yeniş aşşah, yıħ, yoħarı, yoħ yoħsa, yuħa.

Ağrıñ alam, ak õsuñ, allaseñ, ananıñ, añıl, añın, bemecõsuñ, bencileñ beyliklere çıksıñ, bunnuñ doğrusuna, canıñ gayısına yan, cañız, çibeñ, dañadan, deeseñ, deñ, diñdiñ, dizeniñ, eliniziñ artığı, eñer, eñere, eñi yeñi, gâñaz, geñaaaz, hadiñ, heñye, hoñgurü, indeñ, iñi, oñadar, õñcek, õñgeli, õñuç, soñra, soñucu, soñura, sustuñ, vir eliñi, yalañız, yalıñ, yaluñuz, yañkı, yoñaç, yoñsa, yüzüñe güller.

DS’de, görevli kelimeler arasındaki ünlü değişimleri içinde, en fazla değişimin a>e sesleri arasında olduğu gözlemlenmiştir.

Bidenem, bilehere, eferim, emice, emme, essehi gaddek, gaden, gader, gadinge, hakketen, handen, hegigeti, heketten, hetta, hette, hevl, ille, kayırmez, keder, medem, mesele, ordeydi, reğmen, tamam, tamamen.

Akabat, birabar, bilavar, habbaraber, ham da, haralda.

DS’de, görevli kelimeler arasındaki ünsüz değişimleri içinde, en fazla değişimin k>g sesleri arasında olduğu gözlemlenmiştir.

Gurban, agabince, ander gala, andır galmaħ, andıra galmaħ, başga, elgadim, fagat, feget, gada, gadır, gal salcalan, garnağırısı, garşi, geder, gubban, gurban, haggat, haggatan, haggaten, hagiygatan, hakgeten, hakigatten, keşge.

Kerci, kibi, öske...

Çalışma esnasında, literatürde görevli kelimeler ile ilgili çalışmaların, yazılı kaynakların azlığı dikkat çekmiştir. Görevli kelimeler ile ilgili çalışmaların artırılması, Türkçenin zenginliğini bir kez daha ispatlayacak ve görevli kelimeler ile ilgili çalışma yapacaklara da yol gösterecektir. Tez, dua ve beddua ifadeleri, temenniler, argo ifadeleri, çocuk dilini de kapsamaktadır. Tez bu yönüyle Halk Edebiyatı’nda yapılacak çalışmalara da kaynaklık edecektir.

Yapılan çalışma, Türkiye Türkçesinde görevli kelimeler, Türkiye Türkçesi ile Eski Türkçe, Türkiye Türkçesi ve diğer Türk Lehçeleri arasındaki ilişkiyi göstermesi açısından yapılacak diğer çalışmalara da kaynaklık edecektir.

SÖZLÜK

-A-

a: İşte. DS I s. 1

aa (I): Hayır, yok, olmaz, istemiyorum anlamına gelir. DS I s. 1

aa (II): Çocuk dilinde büyük abdest DS I s. 1

aaah : 1. Pişmanlık ünlemi. 2. Acıma ünlemi. 3. İstek, dilek ünlemi. 4. Kızgınlık ünlemi. DS I s. 1

aar: Eğer DS I s.

aba (I) : Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 1

aba (II) : Hanım, hanımefendi. DS I s. 1

aba (III) : Teklifsiz konuşmada seslenme ve dikkati çekme ünlemi. DS I s.1

abacan : Çocuk dilinde bir korku ünlemi. DS I s. 5

ābağ: Bir erkeğin karısına hitap ünlemi. DS I s. 6

abah : Şaşma bildirir ünlem. DS I s. 6

abaham : Al bakayım sözünün aşınmış ve kaynaşmış şekli. DS I s. 6

abale : Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 8

abandır : İşaret edatı (işte!) DS I s. 11

abar: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 11

abaré : Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 11

abarıh: şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 11

abarık : Telaş, heyecan ünlemi. DS I s. 11

abarı: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 11

abari (I) : Ünlem edatı. DS I s. 11

abari (II) : Şaşkınlık ve üzüntü bildiren bir ünlem. DS I s. 11

abariğ : Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 11

abariş : Sevinme bildiren ünlem. DS I s. 11

abaro : Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 11

abaruh : Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 11

abarū: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 11

abaruk: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 11

abarūv: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 11

abassöğ: Korku, kuşku, coşku bildiren ünlem. DS VI s. 4405

abassöğodeneme: Korku, kuşku, coşku bildiren ünlem. DS VI s. 4405

abau : Şaşma ve korku ünlemi. DS VI s. 4405

abav : Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 12

abayy : Of, aman gibi sıkıntı, acı ünlemi. DS I s. 13

abay : Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 12

abba gitmek: Çocuk dilinde gezmeğe gitmek. DS I s. 14

abbō: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 15

abboy: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 15

abé : Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 17

abe : Teklifsiz konuşmada seslenme ve dikkati çekme ünlemi. DS I s. 17

abele : Aha. DS I s. 17

abey (I) : Teklifsiz konuşmada seslenme ve dikkati çekme ünlemi. DS I s. 18

abey (II) : Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 18

abr: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 18

abiğ: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 19

abıla (I) : Hanım, hanımefendi. DS I s. 20

abıla (II): Koyunların sağım zamanlarında, süt sağan kadınlara çobanların hitabı. DS I s. 20

abırcın: İşte çabukluk, gayret bildirir. DS I s. 22

abiş : Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 22

abişş: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 22

abıy: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 22

abıyoh: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 23

abih: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 23

abiş: Adı bilinmeyen küçük çocuklara büyüklerin umumi hitabı. DS I s. 23

abo: Sıkıntı, usanç, bıkkınlık ünlemi. DS I s. 23

abo, abō: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 23

abodde: Korku, kuşku, coşku bildiren ünlem. DS VI s. 4405

abof: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 27

aboğ: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 27

aboh (I): Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 27

aboh (II) : Sıkıntı, usanç, bıkkınlık ünlemi. DS I s. 27

abore: Korku, kuşku, coşku bildiren ünlem. DS VI s. 4405

abou: Korku, kuşku, coşku bildiren ünlem. DS I s. 27

abov: Şaşma ve korku ünlemi DS I s. 27

above : Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 27

abovva : Kınama ünlemi. DS I s. 27

abre: Biraz daha, ha gayret anlamında. DS I s. 28

abris: Bravo, yaşa anlamında. DS I s. 31

absū: Çocukların aşık, kaydırak oyununda başarı göstermeleri üzerine söyledikleri söz. DS I s. 31

abu, abū (I): Şaşma ve korku ünlemi DS I s. 31

abu, abū (II): Hayır, red. DS I s. 31

abu (I): İşte bu. DS I s. 31

abu (II): Teyze, hanım. DS I s. 31

abu (III): Aa! DS I s. 31

abu (IV): Korku, kuşku, coşku bildiren ünlem. DS VI s. 4405

abu V: Ahan bu, işte bu. DS I s. 31

abuca: Hanım, hanımefendi. DS I s. 31

abuabo: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 32

abuf: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 32

abuğ: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 32

abuh: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 32

abura: Avcıların tazılara seslenme ünlemi. DS I s. 34

aburū (I): Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 35

aburū (II): Acınıp, sızlanmayı anlatır ünlem. DS I s. 35

abuv: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 35

abuy: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 35

abuyh: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 35

acar: Peki. DS I s. 40

acuk: İşte şurada. DS I s. 55

açan (I) : Ne zaman ki, -diği vakit. DS I s. 57

açan (II) : Madem, madem ki. DS I s. 57

açan (III) : Ne yazık. DS I s. 57

adā: Üzüntü ile karışık şaşma bildirir, eyvah. DS I s. 61

addeysa: Hâlbuki, oysaki, haniya. DS I s. 65

adisa: Hâlbuki, oysaki, haniya. DS I s. 65

adise: Hâlbuki, oysaki, haniya. DS I s. 65

adı: Acı anlatan ünlem. DS I s. 65

adı batasica: Kargış sözü. DS I s.65

adı batmış: Kargış sözü. DS I s.65

adı kalasica: Kargış sözü. DS I s.65

adın addara kala: Kargış sözü. DS I s.65

adın bata: Kargış sözü. DS I s.65

adını eller alsın: Kargış sözü. DS I s.65

adılısam, adılsa: Hâlbuki, oysaki, haniya. DS I s. 66

adır: Hadır, işte, daha DS I s. 66

adıyaman: Adının söylenmesinde sakınca görülen şeyler için kullanılır. DS I s. 67

adıysa: Hâlbuki, oysaki, haniya. DS I s. 67

adıysam,acıysam:Hâlbuki, oysaki. DS I s. 67

aga: Dostum, arkadaşım anlamında seslenme ünlemi. DS I s. 74

agabince: İstediyin gibi, arzu ettiğin gibi. DS I s. 75

aggü: Ağlıyan küçük çocukları susturmak veya güldürmek için söylenir. DS I s. 76

aggucuk: Ağlıyan küçük çocukları susturmak veya güldürmek için söylenir. DS I s. 76

ağa: Dostum, arkadaşım anlamında seslenme ünlemi. DS I s. 79

ağacık: İşte, şurada. DS I s. 80

ağarı (I): 1. Yönünden, tarafından, doğrultusundan -den doğru, -ya doğru, -nın boyunca. DS I s. 82

ağarı (II): den beri, -den sonra, -den itibaren. DS I s. 82

ağca bey: 1. Teni beyaz adam. 2. Kansız, renksiz adam. DS I s. 87

ağız gokusı: Aşağılayıcı söz. DS VI s. 4410

ağrı (I): 1. Yönünden, tarafından, doğrultusundan -den doğru, -ya doğru, -nın boyunca. DS I s. 109

ağrı (II) : -den beri, -den sonra, -den itibaren. DS I s. 109

ağrı (III): Dolayı, ötürü, dolayısıyla. DS I s. 109

ağrıñ alam: Yalvarma ve yakarmada
‘‘senin yerine ben hasta olayım’’
anlamında kullanılır. DS I s. 110

ağrıñ alēm: Yalvarma ve yakarmada
‘‘senin yerine ben hasta olayım’’
anlamında kullanılır. DS I s. 110

ağrın alım: Yalvarma ve yakarmada
‘‘senin yerine ben hasta olayım’’
anlamında kullanılır. DS I s. 110

ağrı: Yönünden, tarafından, -den doğru,
-ya doğru, -nın boyunca. DS I s. 111

ağşamadekili: Akşama dek. DS VI s.
4411

ağşamacan: Akşama dek. DS VI s.
4411

ağrı: Ağlıyan küçük çocukları
susturmak veya güldürmek için
söylenir. DS I s. 114

ağucuk: Ağlıyan küçük çocukları
susturmak veya güldürmek için
söylenir. DS I s. 114

ah (I): Çoban köpeklerini çağırmak için
kullanılan seslenme ünlemi. DS I s. 121

ah (II): Hayır, yok anlamında kullanılır.
DS I s. 121

ah (III): Kadınların kocalarına
seslenme ünlemi. DS I s. 121

aha ao: Eyvah, yazık, vah vah
anlamlarında ünlem.

āha (I): İsteklendirme bildirir. DS I s.
121

aħa (II): İşte; buyur, al, burda. 2. Şayet,
tutalım ki. DS I s. 121

aha (III): Evet anlamında. DS I s. 121

aha (IV): İşte, orada, hemen şurada, bu.
DS I s. 121

aha (V): İşte. DS I s. 121

aha (VI): Hayret, korku, keder, sevinç,
kızgınlık, alay bildiren ünlem. DS I s.
121

ahabah: İşte, orada, hemen şurada, bu.
DS I s. 122

ahaca: İşte, orada, hemen şurada, bu.
DS I s. 122

ahacana: İşte, orada, hemen şurada,
bu. DS I s. 122

ahacığma: İşte, orada, hemen şurada,
bu. DS I s. 122

ahacık: İşte, orada, hemen şurada,
bu. DS I s. 122

ahacıka: İşte, orada, hemen şurada,
bu. DS I s. 122

ahacım: İşte, orada, hemen şurada, bu.
DS I s. 122

ahacına: İşte, orada, hemen şurada,
bu. DS I s. 122

ahacuh: İşte, orada, hemen şurada,
bu. DS I s. 122

ahacuk: İşte, orada, hemen şurada,
bu. DS I s. 122

ahah (I): Hayret, korku, keder, sevinç,
kızgınlık, alay bildiren ünlem. DS I s.
122

ahah (II): İşte, orada, hemen şurada,
bu. DS I s. 122

ahahah (I): Hayret, korku, keder,
sevinç, kızgınlık, alay bildiren ünlem.
DS I s. 123

ahahah (II): İşte, orada, hemen şurada,
bu. DS I s. 123

ahahan: İşte, orada, hemen şurada, bu.
DS I s. 123

ahaki (I): Hayret, korku, keder, sevinç,
kızgınlık, alay bildiren ünlem. DS I s.
122

ahaki (II): İşte. DS I s. 122

aham: İşte, orada, hemen şurada, bu.
DS I s. 122

ahan, ahān (I): İşte, orada, hemen
şurada, bu. DS I s. 122

ahan (II): Bir şeyi hatırlamak istendiği
zaman söylenir. DS I s. 122

ahan (III): Hayret, korku, keder,
sevinç, kızgınlık, alay bildiren ünlem.
DS I s. 122

ahana: İşte, orada, hemen şurada,
bu. DS I s. 123

ahanak: İşte, orada, hemen şurada,
bu. DS I s. 123

ahanaka: İşte, orada, hemen şurada,
bu. DS I s. 123

ahancık: İşte, orada, hemen şurada,
bu. DS I s. 124

ahancuk: İşte, orada, hemen şurada, bu.
DS I s. 124

ahandır: İşte, orada, hemen şurada, bu.
DS I s. 124

ahane: İşte, orada, hemen şurada,
bu. DS I s. 124

ahane: İşte, orada, hemen şurada,
bu. DS I s. 124

ahanik: İşte, orada, hemen şurada, bu.
DS I s. 124

ahaniya: İşte, orada, hemen şurada, bu.
DS I s. 124

ahanya: İşte, orada, hemen şurada,
bu. DS I s. 124

ahayt: Üstünlük bildiren ünlem. DS I s.
126

ahbar: Orta yaşlı bir kimseye alay
etmek için söylenen söz. DS I s. 126

ahha (I): İşte, orada, hemen şurada,
bu. DS I s. 129

ahha (II): Hayret, korku, keder, sevinç, kızgınlık, alay bildiren ünlem. DS I s. 129

ahı (I): Oh olsun anlamında kullanılır. DS I s. 129

ahı (II): Bir ünlem. DS I s. 129

ahı (III): Oysa ki. DS I s. 129

ahım: Sanki. DS I s. 129

ahır : Sonunda, sonra. DS I s. 129

ahırısında: Sonunda, nihayet, netice olarak. DS I s. 129

ahlat: Kaba, bilgisiz, duygusuz, biçimsiz adam (argo). DS I s. 132

ahn: Ahan. DS I s. 132

aho: İşte, orada, hemen şurada, bu. DS I s. 133

ahrında: Sonunda, sonra. DS I s. 134

ah tûf: Acıma bildirir ünlem. DS I s. 134

ah tûh: Acıma bildirir ünlem. DS I s. 134

akabat: Sonunda, nasıl olsa, bir gün. DS I s. 136

akahn: Haydi. DS VI s. 4412

akan: Bakayım, göreyim anlamında. DS I s. 138

akanak: Kayanak oyununda "pardon" anlamında kullanılan bir söz. DS I s. 138

akanda: Ağın bütün halkalarının sudan kurtulduğunu bildiren "tamam"

anlamında bir balıkçı sözü. DS I s. 138

akbaşlı: Küfür olarak kullanılır. DS I s. 142

akbili: Darısı başına anlamında. DS I s. 142

ak ösuñ: Kirli nesne yıkayana ak olsun anlamında dilek olarak söylenir. DS VI s. 4414

akpili: Darısı başına anlamında. DS I s. 160

aksu: Olmadı, kabul etmem anlamına gelen bir çocuk oyunu deyişi. DS I s. 161

aktarma: Tavla ve domino gibi oyunlarda kullanılan bir söz. DS I s. 163

akur: Düz, doğru. DS I s. 164

ala (I): Şaşma, hayret bildirir ünlem. DS I s. 167

ala (II): Al, al ya, al sana, al işte anlamlarında. DS I s. 167

alā (III): Belki. DS I s. 167

ala ala hey: Yuha anlamında ünlem (argo). DS I s. 171

alage: Al da gel. DS VI s. 4415

alahēy: Düğün, şenlik gibi kalabalık yerlerde sevinç, alay anlatan ünlem. DS I s. 188

alasan: Allahı seversen anlamında
yalvarma veya soru edatı. DS I s. 198

alaş: Köpekleri uyarmada kullanılan bir
çağrı. DS I s. 199

alaşağa: Bayburt barlarından olan
Sıksaray oyununda söylenen bir söz. DS
I s. 200

alaşağı: Bayburt barlarından olan
Sıksaray oyununda söylenen bir söz. DS
I s. 200

alav: Hayret bildirir ünlem. DS I s. 202

alay: Acı, keder ünlemi. DS I s. 203

aldak buldak: Aldatarak, kandırarak.
DS I s. 209

aldak soldak: Aldatarak, kandırarak.
DS I s. 209

alha: Hayret, şaşma ünlemi . DS I s.
215

alhabası: Hayret, şaşma ünlemi DS I s.
215

ale (I): Hayret, şaşma ünlemi. DS I s. 210

āle (II): Sonra. DS I s. 210

aleh: Davarı çağırmaq için çıkarılan ses,
çağrı ünlemi. DS I s. 210

aléhéy:Tahkir, alay anlamında bir
ünlem. DS I s. 210-211

alele: Heyecan bildirir ünlem. DS I s.
211

ālemde: Haniya, ah keşke. DS I s. 211

alha: Hayret, şaşma ünlemi. DS I s. 215

alhabası: Hayret, şaşma ünlemi. DS I s.
215

alimallahsın: İnan ki. DS I s. 222

allahamanetettuh: Allah'a ısmarladık.
DS I s. 223

allahise: Biliyor musun? DS I s. 224

allalem: Zannederim, herhalde, belkide,
galiba. DS I s. 224

allalliğm: Zannederim, herhalde,
belkide, galiba. DS I s. 224

allaseñ: Allahını seversen. DS I s. 224

alle: Şaşma ve beğenme bildirir ünlem.
DS I s. 224

allehelem: Zannederim, herhalde,
belkide, galiba. DS I s. 224

allı: İleri, ön DS I s. 225

allöv (I): Şaşma ve beğenme bildirir
ünlem. DS I s. 225

allöv (II): Hayret, korku bildirir ünlem.
DS I s. 225

allu: Vay anlamında ünlem. DS I s. 225

alluç: Üşüyen kimsenin kullandığı söz.
DS I s. 225

alluh: Hayret, korku bildirir ünlem. DS
I s. 225

alluv: Vay anlamında ünlem . DS I s. 226

allüş: Korku, hayret, alay anlamında ünlem. DS I s. 226

almemyo: Almıyor mu? DS I s. 228

alo (I): Şaşma, korku bildirir ünlem. DS I s. 228

alo (II): Telefon seslenme ünlemi. DS I s. 228

alov: Şaşma, korku bildirir ünlem. DS I s. 229

altbaş: Sonuç, geri, aşağı taraf. DS I s. 230

alt tarafı ne: İşin önemsizliğini anlatmak için. DS VI s. 4418

alū: Şaşma, korku bildirir ünlem. DS I s. 233

aluf: Şaşma, korku bildirir ünlem. DS I s. 233

aluh: Şaşma, korku bildirir ünlem. DS I s. 233-234

alūv: Üzüntü ile karışık şaşkınlık, korku bildirir ünlem. DS I s. 234

amanı: Korku, dehşet, hayret, üzüntü, sevinç bildirir ünlem. DS I s. 236

amanıĝ: Korku, dehşet, hayret, üzüntü, sevinç bildirir ünlem. DS I s. 236

amanık: Korku, dehşet, hayret, üzüntü,

sevinç bildirir ünlem. DS I s. 236

amanın: Korku, dehşet, hayret, üzüntü, sevinç bildirir ünlem. DS I s. 236

amanin: Korku, dehşet, hayret, üzüntü, sevinç bildirir ünlem. DS I s. 237

amāv: Korku, dehşet, hayret, üzüntü, sevinç bildirir ünlem. DS I s. 237

amba: Ama. DS I s. 237

ambah: Ahan burada, işte burada. DS I s. 238

ambugeder, ambunculuh: "İşte bu kadar anlamında"büyüklük, küçüklük tarifi. DS I s. 238

amburada: ahan burada: işte burada. DS I s. 238

amburda: Yakındaki bir şeyi göstermek için kullanılır. DS I s. 238

amin: Amin. DS I s. 239

aminimosgōh: Otlamaya giden deveyi çağırmak için kullanılan ünlem. DS I s. 239

amo, amō: Şaşkınlık ve bezginlik bildirir ünlem. DS I s. 239

an: İşte, işte burada. DS I s. 240

ana (I) : Anacığım, anneciğim. DS I s. 243

anā (II): Ünlem, vay anô. DS I s. 242

anā (III): Ünlem. DS I s. 242

ana (IV): Korku, sıkıntı, şaşma bildirir ünlem. DS I s. 243

anā (V): İşte, işte burada. DS I s. 242

anacığım anaa: Hayret bildirir ünlem. DS I s. 244

ana gurban: Yavrum, kardeşim, arkadaş anlamına çağırma sözü. DS III s. 2197

anah: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 249

anah: Anneciğim anlamında. DS I s. 249

analim: Acı bildirir ünlem. DS I s. 251

anam, anām: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 251

anamle: Vay anam! DS I s. 251

anana: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 252

ananiñ: Annenin çocuğuna hitabı. DS I s. 252

anarı (I): Ayrı. DS I s. 252

anarı (II): Dolayı, ötürü. DS I s. 252

anarı (III): -den doğru, yönünden, tarafından. DS I s. 252

anarı (IV): İtibaren, -den beri (yer ve zaman hakkında) DS I s. 252

anası dolansın: Annenin çocuğuna sevgi hitabı. DS I s. 253

anaş (I): Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 253

anaş (II): Sevgi, şefkat bildirir ünlem. DS I s. 253

anav: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 253

anay (I): Bezginlik, bıkkınlık, usanç bildirir ünlem. DS I s. 253

anay (II): Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 253

anca (I): Ancak. "ancak" sözünün aşınmış şekli. DS I s. 254

anca (II): Sanki. DS I s. 254

ancah: Ancak. DS I s. 255

anca: Tereddütle sorulan bir soruya karşı ‘’evet’’ anlamında söylenen söz. DS I s. 255

ancak: Tereddütle sorulan bir soruya karşı ‘’evet’’ anlamında söylenen söz. DS I s. 255

ancılayın: Öyle, onun gibi. DS I s. 255

ancıleyin: Ancak. DS I s. 255

ança: Ancak. DS I s. 255

andak: Ondan sonra. DS I s. 256

andan: Mademki, sonra, bakalım. DS I s. 257

andana: Sonradan. DS I s. 258

andana: Ondan sonda. DS I s. 258

ander: İnsan ve hayvanlara ilenç yerine, sahipsiz kal anlamında kullanılır. DS I s. 258

ander gala: Gözü çıksın. DS I s. 258

andır (I): İnsan ve hayvanlara ilenç yerine, sahipsiz kal anlamında kullanılır. DS I s. 259

andır (II): Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 259

andır galmaḥ: Miras kalmak, ölüden artakalmak (ilenç olarak kullanılır.) DS I s. 260

andıra galmaḥ: Miras kalmak, ölüden artakalmak (ilenç olarak kullanılır.) DS I s. 260

andır kalmak: Miras kalmak, ölüden artakalmak (ilenç olarak kullanılır.) DS I s. 260

andıra kalmak: Miras kalmak, ölüden artakalmak (ilenç olarak kullanılır.) DS I s. 260

andır kalsın: Olmaz olsun, yok olsun. DS I s. 260

andız: Kadınlar arasında hafif küfür yerine kullanılır. DS I s. 261

andon: Çokça kadınlara hakaret için söylenen söz. DS I s. 262

ane: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 262

ānem: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 262

āneṣ: Korku ve şaşma bildirir ünlem. DS I s. 262

aneṣim: Annenin çocuğuna sevgi bildiren sözü. DS I s. 262

aney: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 262

anferim: Aferin. DS VI s. 4420

anı: Yani, hani anlamlarında. DS I s. 268

anı: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 268

añıl: Ondan, onun için. DS I s. 269

anım: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 269

anıñ: Onun için, tevekkeli değil. DS I s. 269

anıñdā: Onun için, tevekkeli değil. DS I s. 269

anır: Taraf, yön. DS I s. 269

anirā: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem.

anırı: İtibaren, -den beri (yer ve zaman hakkında). DS I s. 270

anıṣ: Ölen annesinin adını taşıyan çocuğa hitap. DS I s. 270

anı: Korku, şaşma, hayranlık bildirir

ünlem. DS I s. 273

anigu: Korku, şaşma, hayranlık bildirir

ünlem. DS I s. 273

anih: Korku, şaşma, hayranlık bildirir

ünlem. DS I s. 273

anih anih: Vah vah, yazık anlamında kullanılır. DS I s. 273

anik: Kız çocuklarını çağırmak için kullanılan bir hitap. DS I s. 273

aniko: Anneciğim. DS I s. 273

anim, anim: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 273

aniy: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 273

āniya: İşte, şurada. DS I s. 273

anna (I): Hayır. DS I s. 275

annā (II): Hayır. DS I s. 275

anna, annā: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 275

annaç: Bak! DS I s. 275

annah: Üzüntü, pişmanlık belirtir ünlem. DS VI s. 4422

annam: Beğeni, imrenme belirtir ünlem. DS VI s. 4422

anneh: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 278

ānnem: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 278

anney : Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 278

anni: Ne olur. DS VI s. 4171

ano, anō: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 279

anoğ: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 279

anom (I): Güzelim, sevgilim anlamında hitap. DS I s. 279

anom (II): Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 279

anov: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 279

anū: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 281

anuh: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 281

anuv: Korku, şaşma, hayranlık bildirir ünlem. DS I s. 281

ao: Eyvah, yazık, vah vah anlamında ünlem. DS I s. 282

apari: Şaşma ve korku ünlemi. DS I s. 284

apaşa: Aşağı, düşey. DS I s. 286

apet: Öğleden sonra. DS I s. 286

apırcın gibi: Şahin gibi, çarçabuk. DS I s. 287

apıçık: Köpekleri çağırma ünlemi. DS I s. 289

apo: Yemek, mama (çocuk dilinde). DS I s. 289

apu (I): Eyvah. DS I s. 291

apu (II): Affedersiniz. DS I s. 291

apu (III): Ekmek (çocuk dilinde). DS I s. 291

aralaş: Git, uzaklaş, defol anlamında hakaretli söz. DS I s. 296

aratım: Kardeşliğim ahretim manasında bir söz. DS I s. 300

arayacı: Konaklıyarak, konaklama yoluyla. DS I s. 300

ardaradan : Dolayısıyla. DS I s. 304

arey : Korku ve şaşma bildirir ünlem. DS I s. 308

arı (I): -e doğru. DS I s. 313

arı (II): -den doğru, -den yana. DS I s. 313

ari : Acı, korku, şaşma bildir ünlem. DS I s. 313

arkıt: Çocukları korkutmak için kullanılan bir söz, öcü. DS I s. 327

arkuru: Düz, doğru. DS I s. 327

arr, arrik: Şaşma bildirir ünlem. DS I s. 311

arrey, arrk: Aman, ay. DS I s. 331

artı: Artık. DS I s. 334

artık: Başka. DS I s. 334

artık: Artık, bundan böyle, daha. DS I s. 334

artıklağa: Bununla beraber. DS I s. 335

artıklā: Bununla beraber. DS I s. 335

artıklağı: Bununla beraber. DS I s. 335

artıklavı: Bununla beraber. DS I s. 335

artin : Kızgınlık anında kullanılan bir söz, küfür. DS I s. 335

artoh : Artık, bundan sonra. DS I s. 336

artu: Artık. DS I s. 336

artuk: Artık, bundan böyle, daha. DS I s. 336

aru : Şaşma ünlemi. DS I s. 337

aruh: Şaşma ünlemi. DS I s. 337

as: Aşağı. DS I s. 339

āsas: Aslında. DS I s. 341

asdā: Şaşılacak şey, yok canım, hayret, anlamlarında ünlem. DS I s. 341

asılım: Aslında. DS I s. 342

asileden, asiletten: Hakikaten, doğru, sahi. DS I s. 343

aslahat: Sakın, aman. DS I s. 345

aslahatten: Çok şey anlamında şaşma ünlemi. DS I s. 345

aslım: Oysa, oysaki. DS I s. 345

assah: Doğru. DS I s. 347

aşşalak: Bir küfür. DS I s. 347

ast, asst: Höst. DS I s. 347

astoşı: Yok olası. DS I s. 348

aş: Çift sürerken öküzlere sesleniş şekli.
DS I s. 348

aşağılak: Aşağıya doğru, aşağıda,
aşağıya ait, aşağı yer. DS I s. 349

aşak: 1. Aşağı. 2. Bununla beraber. DS
I s. 349

aşak bel: Dağın yukarısı. DS I s. 349

aşaklık: Aşağıda, aşağısı. DS I s. 349

aşşaklık: Aşağıda, aşağısı. DS I s. 349

aşşakta: Aşağıda, aşağısı. DS I s. 349

aşam oħdu: Akşam üzeri. DS I s. 350

āşam ottu: Akşam üzeri. DS I s. 350

aşam vāli: Akşam üzeri. DS I s. 350

aş be: Öyle değil mi anlamında ünlem.
DS VI s. 4428

aşberi: Demek onun için, tevekkeli
değil. DS I s. 351

aşgōsuñ: Aşkolsun. DS VI s. 4428

aşır: Boş ver, önemseme. DS I s. 355

aşindi: Aha. DS I s. 358

aşkim: Meğer. DS I s. 359

aşkol: Aşkolsun, bravo. DS I s. 359

aşkonsun: Aşkolsun, bravo. DS I s. 359

aşşā: Aşağı. DS VI s. 4429

aşşāgi: Doğrusu. DS I s. 362

aşşah+aşşāgu: Doğrusu. DS I s. 362

atık: Artık, gayrı. DS I s. 369

atlak: Kadar. DS I s. 370

atta: Hayret bildirir ünlem. DS I s. 373

atuħ: Artık. DS I s. 373

atuk: Artık. DS I s. 373

auvv: Hayret bildirir ünlem. DS I s. 374

avardı ayoktu: Ha vardı ha yoktu, olsa
da olmasa da olur. DS I s. 377

avin gannı ōsuñ: Avın bol olsun
anlamında dilek. DS VI s. 4432

avin kanlı olsun: Ava giden avcıya
“rasgele” anlamında söylenen söz. DS
I s. 383

avrus: Akşama değin. DS I s. 384

ay anā: Korku, şaşma belirten ünlem.
DS VI s. 4434

aya: Şaşma bildirir ünlem. DS I s. 397

aya: Ulan anlamında kaba hitap. DS I s.
397

ayāgā, ayaga: Şaşma, yalvarma bildirir
ünlem. DS I s. 397

ayağā: Ağabey anlamında seslenme

ünlemi. DS I s. 397

ayan: "Ayeğen", "ayol" gibi bir hitap şekli. DS I s. 407

ayana: Korku ve şaşma bildirir ünlem. DS I s. 407

ayanam: Bir hitap kelimesi. DS I s. 407

ayanom: Şaşma bildirir ünlem. DS I s. 407

ay balam: A yavrum, yavrum. DS I s. 410

aybuşşum: Şaşma ve kınama bildirir ünlem. DS I s. 410

ayda, aydā :Şaşma, üzülme, isteklendirme bildirir ünlem. DS I s. 410

aydaa: Şaşma bildirir ünlem. DS I s. 410

ayde: Çekil, yıkıl karşımdan, haydi haydi oradan anlamında ünlem. DS I s. 411

aydee: Hoppala anlamında ünlem. DS I s. 411

aydınnığın içinde gal: Gözün aydın olsun dileğine yanıt olarak söylenir. DS VI s. 4435

aydi aydi: Hadi canım. DS I s. 412

āye: Şaşma bildirir ünlem. DS I s. 413

ayegen: Dost, arkadaş, yeğen anlamında hitap. DS I s. 413

āyen: Dost, arkadaş, yeğen anlamında hitap. DS I s. 413

ay gede: A oğlan, a çocuk, a! Herif anlamında ünlem. DS I s. 413

ā ede: A oğlan, a çocuk, a! Herif anlamında ünlem. DS I s. 413

aygen: Dost, arkadaş, yeğen anlamında hitap. DS I s. 413

aygı: Adı bilinmiyen ya da ad yerine kadına, kıza sesleniş. DS I s. 413

ayğal: Ay parçası gibi. DS I s. 415

aygı: Adı bilinmiyen ya da ad yerine kadına, kıza sesleniş. DS I s. 413

ayhavar: 1. İmdat. 2. Ne haber. DS I s. 415

ay'ı: Bana bak! anlamında bir hitap. DS I s. 416

ayilen (I): Korku ve şaşma bildirir ünlem. DS I s. 418

ayilen (II): Hey anlamında seslenme ünlemi (erkekler için). DS I s. 418

ayın aydını süt gibi: Dolunay ışığı. DS I s. 418

ayın oyun iş değil: Az şey değil, çekilir iş değil! DS I s. 420

ayi, ayih :Manda çağırma için kullanılan ünlem. DS I s. 421

ayina: Anne, hey ana anlamında hitap.

DS I s. 422

ayıt: Ait. DS VI s.4437

aykuri: İnişsiz yokuşsuz, öteye doğru.
DS I s. 424

aykuru, aykırı: Yana doğru. DS I s.
424

ayna (I): Anne, hey ana anlamında
hitap. DS I s. 426

ayna (II): İyi bir halde, yolunda (argo).
DS I s. 426

ayō: Şaşma bildirir ünlem. DS I s. 429

āyş: Az daha, az kala anlamında ünlem.
DS I s. 431

aytçist : Keçi kovma ünlemi. DS I s.
432

aytuh: Artık. DS I s. 432

ayuk: Artık, bundan böyle. DS I s. 432

ayu (I): Doğrusu. DS I s. 432

ayu (II): Ayol anlamında bir hitap. DS I
s. 432

ayu (III): Aha . DS I s. 432

ayyo: Ayol anlamında bir hitap. DS I s.
433

ayyi: Ayol anlamında bir hitap. DS I s.
433

ayu: Ayol anlamında bir hitap. DS I s.
433

az: Anlaşılan. DS I s. 433

azbi: Galiba, herhalde. DS I s. 436

azbir: Galiba, herhalde. DS I s. 436

azu: Ya da. DS I s. 443

azzar: Elinin körü anlamında kızgınlık
bildirir söz. DS I s. 443

azze: Kınama, beğenmeme ifade eden
bir ünlem. DS I s. 444

az zu: Azıcık su ver. DS I s. 444

-B-

ba (I): Be! DS II s. 446

ba (II): Bak! DS II s. 446

ba (III): Olmazlık, isteksizlik bildirir.
DS I s. 446

ba, bā (IV): Şaşma, korku, pişmanlık,
beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem.
DS II s. 445

ba, bā (V): Be, ey, yahu anlamlarında
ünlem. DS II s. 445

ba, bā (VI): Evet, tabii, şüphesiz, peki.
DS II s. 445

ba, bā (VII): Bey. DS II s. 446

bāak: Şaşma, korku, pişmanlık,
beğenmeme, öfke, acıma bildirir
ünlem. DS II s. 446

baarim: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle

ise. DS II s. 446

baarime: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle

ise. DS II s. 446

baarimene : Bari, keşke, hiç olmazsa,

öyle ise. DS II s. 446

bāay: Şaşma, korku, pişmanlık,

beğenmeme, öfke, acıma bildirir

ünlem. DS II s. 446

bābā (I): Beraber DS II s. 447

baba (II): Kargış için kullanılan edat.

DS II s. 446

baba (III): Veba; koltuk altı çıbanı;

kargış sözü. DS II s. 446

baba (boğuzan / yüzen) çihā!: Öl,
geber anlamında ilenç olarak kullanılır.

DS I s. 449

baba çihāsıca: Öl, geber anlamında

ilenç olarak kullanılır. DS I s. 449

baba çika: Öl, geber anlamında ilenç

olarak kullanılır. DS I s. 449

baba çikası: Öl, geber anlamında ilenç

olarak kullanılır. DS I s. 449

baba çikasıca: Öl, geber anlamında

ilenç olarak kullanılır. DS I s. 449

babalar ala: Kargış sözü. DS I s. 449

baba tutasıca: Kargış sözü. DS I s. 449

baba yihāsıca: Öl, geber anlamında

ilenç olarak kullanılır. DS I s. 449

babak: Çocuk dilinde kabak, kavun,
karpuz v.b. ne verilen ad. DS II s. 450

babık: Tutkun, vurgun, meftun (argo).

DS II s. 453

babiko: Babanın çocuğuna sevgi hitabı.

DS II s. 453

baboş (I): Arkadaş, kardeş anlamında

bir hitap. DS II s. 453

baboş (II): Genellikle erkek

çocuklarına söylenen ve sevgi ifade

eden delikanlı anlamında bir söz. DS II

s. 453

baboş (III): Alay anlamında bir söz. DS

II s. 453

babuş (I): Kötü kadın (argo). DS II s.

454

babuş (II): Genellikle erkek

çocuklarına söylenen ve sevgi ifade

eden delikanlı anlamında bir söz. DS II

s. 454

baci: Kız kardeş; hemşire; çağırma sözü

olarak: hanım kardeşim; hanımefendi.

DS II s. 458

badak: Köpek adı olarak kullanılan ve

köpek çağırmaya yarayan ünlem. DS II

s. 687

badi: Köpek adı olarak kullanılan ve

köpek çağırmaya yarayan ünlem. DS II

s. 687

bādon: Hanım. DS II s. 470

bağfendi: Beyefendi. DS II s. 477

bağız: Kadınların birbirlerine karşı "acanım" yerine kullandıkları bir hitap. DS II s. 481

bağli: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 484

bah (I): Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. DS II s. 486

bah (II): 1. Evet, peki, olur, öyle anlamında edat. 2. Belki. DS II s. 486

baha: Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. DS II s. 486

bahale: Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. DS II s. 486

bahdavar: Çağırma sözü olarak: zavalıcılık; aziz kardeşim anlamlarına gelir (daha çok kadınlar arasında yaygındır.). DS II s. 488

bakam: Bakalım. DS VI s. 4443

bakan: Bakayım, göreyim. DS VI s. 4443

bakbakı: İlenç olarak kullanılan bir söz. DS II s. 491

bakén: Bakayım. DS II s. 491

bakındı: Bak şimdi. DS II s. 492

bakindi: Herhalde. DS II s. 494

bakıpbamıñ: Bakıyor musun? DS II s. 493

baksağa: Baksana. DS II s. 495

bala (I): (benim) balam: yavrum, evladım. DS II s. 496

bala (II): Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 496

baka hey: ‘Bak bana’ anlamında hitap. DS II s. 489

bakale: Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. DS II s. 490

balacan: Sevgili, canım, yavrum. DS II s. 497

balaki: İnşallah. DS II s. 498

balay: İnşallah. DS II s. 498

balay I: Belki. DS II s. 498

balay (II): Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 498

balayindi: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 500

balayki: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 500

baleyki: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 500.

baldın: Paldın. Haddini bilmeyenlere denir. DS II s. 503

baldun: Paldın. Haddini bilmeyenlere denir. DS II s. 503

balı (I): Balam: Sevgi gösterilen kimselere denir. DS II s. 504

bālı (II): Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 504

balım: Sevgili kardeşim, arkadaşım, şekerim anlamında daha çok kadınlar arasında kullanılır. DS II s. 505

bāli (I): Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise DS II s. 506

bāli (II): Bari, hiç olmazsa. DS II s. 506

balım, baylım: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 506

ballı: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 509

ballığım: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 510

ballım (I): Sevgilim. DS II s. 510

ballım (II): Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 510

ballıma: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 510

balum: Yavrum, çocuğum. DS II s. 512

bam (I): Bakalım. DS II s. 512

bām (II): Beri gel, dur anlamında. DS II s. 512

banaca: Bana mahsus. DS II s. 515

bancıla kal: Öl, geber anlamında ilenç DS II s. 517

barabar / bārabar: Birlikte, bir arada. DS II s. 523

baḫba: Patik (çocuk dilinde). DS VI s. 4445

baraba (I): Beraber. DS II s. 523

barabā (II): Beraber. DS II s. 523

barabar: Birlikte, ile. DS II s. 523

bāre (I): Bari. DS II s. 530

bare (II): Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 530

barenim: Bir kimseye kusurundan dolayı takılan isim. DS II s. 530

barı: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 531

barıḡ: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 532

barılem: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 532

bāri (I): Bari. DS II s. 533

bari (II): Keşke, hiç olmazsa. DS II s. 533

barim: Bari . DS II s. 533

barin : Keşke, hiç olmazsa. DS II s. 533

barile: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 533

barilem: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 533

barim: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 533

barime: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 533

bartı: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise DS II s. 535

basarağını bağlasın: Allah gözlerini bağlasın anlamında ilenç. DS II s. 538

basdırmağ: Yemek (argo). DS II s. 539

başa: Başa kadar, sonuna kadar. DS II s. 549

başaca: Başa kadar, sonuna kadar. Sonuna kadar, mutluluğun derecesini, sonsuzluğunu anlatmak için kullanılır. DS II s. 549

başacak: Sonuna kadar, mutluluğun derecesini, sonsuzluğunu anlatmak için kullanılır. DS II s. 549

başa gadak vesin: Tebrik etmek anlamında kullanılır. DS II s. 550

başışsağı: Aşağı doğru. DS II s. 553

baş ermek: Aldırış etmemek, bir meselenin üzerinde durmamak, boş vermek (argo). DS II s. 550

başaharı : Yukarı. DS II s. 550

başan döne: Başına çalınınsın. DS II s.

552

başga: Başka. DS II s. 557

başgari: Yukarı doğru. DS II s. 557

başğa: Başka. DS II s. 557

başkağa: Bilhassa, mahsus. DS II s. 561

başkağa: Bilhassa, mahsus. DS II s. 561

başkaka: Bilhassa, mahsus. DS II s. 561

başyukarı: Yukarı doğru, yukarı taraf. DS II s. 567

başsuharı: Yukarı doğru, yukarı taraf. DS II s. 567

başyoharı: Yukarı doğru, yukarı taraf. DS II s. 567

batasıca: Ölesice anlamında ilenç. DS II s. 569

bav (I): Yok (çocuk dilinde). DS II s. 573

bav (II): Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. DS II s. 573

bayā : Hakikaten, gerçekten, ciddî olarak. DS II s. 574

bayada: Zaten. DS II s. 575

bayadan: Her zaman, çoktan beri, şimdiye kadar. DS II s. 575

bayğa: Pekâlâ, pek tabî. DS II s. 575

bayğdan: Her zaman, çoktan beri, şimdiye kadar. DS II s. 575

bayah: Evet. DS II s. 575

bayaktan : Hakikaten, gerçekten, ciddî olarak. DS II s. 575

bayakı: Hakikaten, gerçekten, ciddî olarak. DS II s. 575

bayaktan: Hakikaten, gerçekten, ciddî olarak. DS II s. 575

bayıdan: Hakikaten, gerçekten, ciddî olarak. DS II s. 575

baybay: Doğru. DS II s. 578

bayıdan: Hakikaten, gerçekten, ciddî olarak. DS II s. 579

bayır aşşag: İniş aşağı. DS II s. 580

baylı: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 582

bayli: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 582

bayliği: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 582

baynak: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 583

bayrım: Alay olarak kullanılır. DS II s. 583

bayri: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 585

bayrım: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 585

bâz: Be kız! (hitab olarak kullanılır). DS II s. 585

be: Dokunulmaması gereken, pis anlamında kullanılır (çocuk dilinde). DS VI s. 4452

bec: Cep (çocuk dilinde). DS II s. 591

beçi beçi: Keçileri veya köpekleri çağırma ünlemi. DS II s. 593

beçge: Mandaları otlağa götürürken söylenir. DS II s. 593

beéméciklê olası: Ölesice anlamında ilenç. DS VI s. 4453

beg: Bey. Saygı ifade eden bir hitap. DS II s. 597

begi: Çağırma sözü; beyim, efendim (ağabegi sözünden kısaltılmış olsa gerek). DS II s. 597

beğ: Bey. Saygı ifade eden bir hitap. DS II s. 597

beh (I): 1. Korkutma ünlemi. 2. Köpekleri çağırma ünlemi. DS II s. 598

beh (II): Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. DS II s. 598

beh (III): Her halde, ne olursa olsun, ne yapıp yapıp. DS II s. 598

beheli: Evet. DS II s. 599

beki: Peki, hay hay, olur. DS II s. 602

beki (I): Belki. DS II s. 602

beki (II): Belki, bari. DS II s. 602

beki (III): Peki, pek iyi. DS II s. 602

bekit: Peki, hay hay, olur. DS II s. 603

bekli: Peki, hay hay, olur. DS II s. 603

belkim: Belki. DS VI s. 4455

bekmi: Peki. DS II s. 604

belābuki: Hālbuki. DS II s. 606

belebuki: Hālbuki. DS II s. 608

belekere: Keşke (dilek ifade eden cümle başlarında kullanılır). DS II s. 609

belekim: Keşke (dilek ifade eden cümle başlarında kullanılır). DS II s. 610

belelikle: Böylelikle, böylece. DS II s. 610

béleliknen: Böylelikle, böylece. DS II s. 610

beleyken: Keşke (dilek ifade eden cümle başlarında kullanılır). DS II s. 616

beleyki: Keşke (dilek ifade eden cümle başlarında kullanılır). DS II s. 616

beleykim: Keşke (dilek ifade eden cümle başlarında kullanılır). DS II s. 616

beleykim: Şayet. DS II s. 616

beleyse: O halde, öyle ise, böyle ise. DS II s. 616

beleysem: O halde, öyle ise, böyle ise. DS II s. 616

beli : < Far. belî: evet. DS II s. 617

belizibınım: Hayır, asla, hiçbir zaman. DS II s. 620

belke: Belki, dahi. DS II s. 620

belki (I): Bari. DS II s. 620

belki (II): Öyle ise, bari. DS II s. 620

belkim : Belki. DS II s. 620

belkime: Belki. DS II s. 620

belkit: Belki . DS II s. 620

belleki: Söz gelişi, faraza, diyelim ki. DS II s. 621

belli: Bu yana, beri: DS VI s. 4455

belliki: Belki. DS II s. 623

belli ki: Diyelim ki, örneğin. DS VI s. 4455

bellileki: Söz gelişi, faraza, diyelim ki. DS II s. 623

bemecōsuñ: Sen ve yakınların ölsün; malınız, varlığınız devlete kalsın anlamında ilenç. DS VI s. 4455

bemzer: Anneye hitap olarak kullanılır, anne. DS II s. 625

bencéléyin: Benim gibi. DS II s. 625

bencileyin: Bence, benim görüşüme göre. DS II s. 626

bencilen, bencileñ: Bencileyin, benim gibi. DS II s. 626

bencilen, bencileñ: Bence, benim görüşüme göre. DS II s. 625

benimsağanı: Benim gibi. DS II s. 625

be ne: Ya ne. DS II s. 627

benliğime lânet: ‘’ Kendimi öğmek zorunda kaldığım için kendimden tiksinerik söylüyorum’’ anlamındadır. DS II s. 629

bennen: Benimle. DS II s. 629

berekâllah: Maşallah. DS II s. 632

bericek: Bu yana doğru. DS VI s. 4456

besbelli: Sanırım, olasılıkla, ola ki. DS VI s. 4456

bey (I): Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. DS II s. 646

bey (II): Çerkez ağası, paşa. DS II s. 646

bey (III): Bey. Saygı ifade eden bir hitap. DS II s. 597

beycan, béycan: Beyefendi, bey kardeşim anlamında kullanılır. DS II s. 647

beyem: Meğer, olaki. DS II s. 647

beyliklere çıksıñ: Sen ve yakınların ölsün; malınız, varlığınız devlete kalsın anlamında ilenç. DS VI s. 4455

beytambala, beytembala kalmak: Yok olmak, ölmek (İlenç). DS II s. 648

beyy: Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. DS II s. 649

bez : Yalnız, sadece. DS II s. 649

bezenerik: Özenerek, itina ile. DS II s. 651

bî (I): Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. DS II s. 653

bî (II) : Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. DS II s. 653

bıcı bıcı: Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. DS II s. 679

bıcık bıcık: Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. DS II s. 679

bıçı bıçı: Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. DS II s. 679

bıdı bıdı: 1. Deveyi, deve yavrusunu çağırma ünlemi. 2. Kaz ve yavrularını çağırma ünlemi. 3. Köpek çağırma ünlemi. DS II s. 687

bıdık (I): Yavrum, kuzum. DS II s. 659

bıdık (II): Küçükleri severken kullanılan bir söz. DS II s. 659

bıdık: Köpekleri çağırma ünlemi. DS II s. 661

bıh etmek: Kesmek (çocuk dilinde). DS II s. 663

bıh çenelli etmek: Kesmek (çocuk dilinde). DS II s. 663

bıhlamak: Kesmek (çocuk dilinde). DS II s. 663

bılıh: Dana (çocuk dilinde). DS II s. 665

bıngıl bıngıl: Dana (çocuk dilinde). DS II s. 665

bık etmek: Kesmek (çocuk dilinde). DS II s. 663

bılıh: Dana (çocuk dilinde). DS II s. 665

bılla: Ağa karısı, hayvan sahibi kadın, hanım, karı. DS II s. 666

bılō: Belli, evet, peki, olur. DS VI s. 4459

bırava: Bravo, aşkolsun. DS II s. 669

bırtık, bırr: Karşısındakine nisbet yaparak denilen 'hayır.' DS II s. 670

bışıbışı: Kıskandırmak için kullanılan bir ünlem. DS II s. 670

bıy, bi: Viyh. DS II s. 672

bıy: Şaşma, korku, pişmanlık,

beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. DS II s. 673

bıyy : Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. DS II s. 673

bıyh : Ayıplama ünlemi. DS II s. 673

bî: Beğenmemelik ve pişmanlık anlatır. DS II s. 677

bibi: Çocuk dilinde cinsiyet organı. DS II s. 678

bibiş: Çocuk dilinde cinsiyet organı. DS II s. 678

bibiyu: Birini çağırırken kullanılan ünlem. DS II s. 677

bici bici: Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. DS II s. 679

bicik bicik: Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. DS II s. 679

biç biç: Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. DS II s. 679

biçi biçi: Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. DS II s. 679

biçik biçik: Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. DS II s. 679

bi dā: Bir de. DS VI s. 4460

bi de: Bir de. DS VI s. 4460

bidi bidi: : 1. Deveyi, deve yavrusunu çağırma ünlemi. 2. Kaz ve yavrularını

çağırma ünlemi. 3. Köpek çağırma ünlemi. DS II s. 687

bidik: Köpek adı olarak kullanılan ve köpek çağırmaya yarayan ünlem. DS II s. 687

bidi: Köpek adı olarak kullanılan ve köpek çağırmaya yarayan ünlem. DS II s. 687

biji biji: Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. DS II s. 679

bijo bijo: Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. DS II s. 679

bi kerem: 1. Aslında. 2. Önce, ilk olarak. DS VI s. 4461

bi keremine: 1. Aslında. 2. Önce, ilk olarak. DS VI s. 4461

bile: Birlikte. DS VI s. 4461

bilekçe: Bilek kadar. DS II s. 691

bileki: Umarım ki. DS II s. 691

bilekim: Dilerim, beklerim. DS II s. 691

bilekime: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 691

bileyki I: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 692

bileyki II: Belki. DS II s. 692

bibiyu: Birini çağırırken kullanılan ünlem. DS II s. 678

bici: Koşum hayvanlarım işe sürmek için kullanılan haydi, çabuk anlamında ünlem. DS II s. 680

bidenem: Bir tanem, bir taneciğim. DS II s. 684

bidik: Köpek adı olarak kullanılan ve köpek çağırmaya yarayan ünlem. DS II s. 688

bihallan: Zorlukla, güçlükle. DS II s. 688

bikere (I): Artık, bu defa, bundan sonra. DS II s. 689

bikere (II): Bunun üstüne, netice olarak. DS II s. 689

bikeremiz: Bunun üstüne, netice olarak. DS II s. 689

bikes: Bunun üstüne, netice olarak. DS II s. 689

bikez: Bunun üstüne, netice olarak. DS II s. 689

bilā (I): Bile. DS II s. 689

bila (II): ...Bile. DS II s. 689

bilabar, bilevar : Beraber. DS II s. 689

bilebar: Beraber. DS II s. 691

bilece : Beraber. DS II s. 691

bilegene: Beraber. DS II s. 691

bilekçe: Bilek kadar. DS II s. 691

bileki: Umarım ki. DS II s. 691

bilekim: Dilerim, beklerim. DS II s. 691

bilem: Bile de. DS II s. 691

bileme: Bile. DS II s. 691

bilen: Bile, dahi. DS II s. 691

bilene: Bile. DS II s. 691

bileneg: Bile. DS II s. 691

bilenek: Bile. DS II s. 691

bilesiye: Bilinceye kadar. 2. Bilinceye kadar. DS II s. 692

bili: Bilir misin? DS VI s. 4461

bi bi: Kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. DS II s. 692

bil bil: Kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. DS II s. 692

bili bili: Kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. DS II s. 692

bilü bilü: Kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. DS II s. 692

bille: O sırada, gibi. DS VI s. 4462

biller: O sırada, gibi. DS VI s. 4462

billi: O sırada, gibi. DS VI s. 4462

binam: Sevgi, dostluk bildirir. DS II s. 695

bino: 'O ne' anlamında, şaşma bildirir ünlem. DS II s. 697

birabar: Beraber. DS II s. 697

biraz, birāz: Bire kız, bire kadın. DS II s. 697

bire: Bire!, Bireh! DS II s. 699

bireği: Rağmen, aksine. DS II s. 699

bireh: Şaşma bildirir ünlem. DS II s. 699

birey: Bire hey. DS II s. 700

bireydi: Bu ne sabırsızlık. DS II s. 700

birgeley: Beraber. DS II s. 701

birgünden: Gündenberi. DS II s. 701

birhoy, bihoy: Bir defa. DS II s. 701

birim: Bir tanem. DS II s. 701

birle: Zaman anlamına gelip fiillerin sonunda takı gibi kullanılır. DS II s. 702

birnéce: Bir miktar. DS II s. 702

bis: Hayvanları durdurma ünlemi. DS II s. 703

bisaderki: Ondan sonra, efendime söyleyeyim. DS II s. 703

bisaal (I): Ondan sonra, efendime söyleyeyim. DS II s. 703

bisāal (II): Ondan sonra, efendime söyleyeyim. DS II s. 703

bisāl (I): Ondan sonra, efendime söyleyeyim. DS II s. 703

bisal (II): Ondan sonra, efendime söyleyeyim. DS II s. 703

birezden: Ondan sonra, efendime söyleyeyim. DS II s. 703

biseelüstü: Akşama doğru, akşam üstü. DS II s. 703

biseğel: Akşama doğru, akşam üstü. DS II s. 703

bisël: Akşama doğru, akşam üstü. DS II s. 703

bisi bisi: Kedi çağırma ünlemi. DS II s. 704

bisim: Sevgilim, değerlim. DS II s. 704

bisseal: Akşama doğru, akşam üstü. DS II s. 704

bist: Kediye azarlamak, kovalamak için kullanılır. DS II s. 704

biş: Atın yanına yaklaşıırken, huysuzlanmasını önlemek için kullanılan söz. DS II s. 704

biş: Bir şeyi verir gibi görüldükten sonra geri çekerken kullanılan söz. DS II s. 704

biş biş: Öküz, dana çağırma ünlemi. DS II s. 704

bişışdën: Pişinceye dek. DS II s. 707

bişşa, biş: Çiş (Çocuk dilinde.) DS II s. 708

biy: Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. DS II s. 712

biyesir : Ondan sonra. DS VI s. 4463

biyol (II): Ondan sonra. DS II s. 713

biyom: Fakat. DS II s. 713

biyyp : Kümes hayvanlarını kovalama ünlemi. DS II s. 713

bizim olan: Kadınların kocalarına seslenmek için kullandıkları söz. DS II s. 714

bizumki: Kadınların kocalarına seslenmek için kullandıkları söz. DS II s. 715

bo : Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. DS II s. 715

bobbak: Çocuk dilinde meyve, yuvarlak oyuncak. DS II s. 715

bobu: Çocuk dilinde ayakkabı. DS II s. 715

bobuş: Genellikle erkek çocuklarına söylenen ve sevgi ifade eden delikanlı anlamında bir söz . DS II s. 715

bodi bodi: Manda ve yavrusunu çağırma ünlemi. DS VI s. 4463

bodon bodon: İneklere su içilirken kullanılan ünlem. DS VI s. 4463

bodu bodu: Mandaları çağırma ünlemi. DS II s. 718

boğaz ola: Yarasın, afiyet olsun. DS VI s. 4466

boğazın olsun: Yarasin, afiyet olsun.
DS VI s. 4466

boğle: Böyle, böylece. DS II s. 729

boha: Sığırı durdurmak için kullanılan ünlem. DS II s. 731

bol: Sevgi belirtisi olarak kahpe. DS II s. 734

bola, bolaki: İnşallah. DS II s. 734

bolaki: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 734

bolayki: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 734

bole: Böyle, böylece. DS II s. 735

boğle: Böyle, böylece. DS II s. 767

bole: Böyle, böylece. DS II s. 767

boleki: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 735

boleki: Böyle ki. DS II s. 735

bolla: Ağa karısı, hayvan sahibi kadın, hanım, karı. DS II s. 735

bor: Bir çeşit domino oyununda kazandığını bilmeyene karşı yanın, sayıyı yok etmek için söylediği söz. DS II s. 737

borla: Aznif oyununda "yandı" karşılığında kullanılır. DS II s. 740

boşgo: Boşver. DS II s. 743

bov: Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. DS II s. 744

böy (I): Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. DS II s. 744

boyanasica: İlenç. DS II s. 745

boy, booy: Aman, usandım anlamına gelir. DS II s. 745

boöy, booy: Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem.

boynum pot: Koşarak oynanan oyunlarda söylenen bir deyim. DS II s. 746

boyunsıra: Boyu kadar. DS II s. 748

böcek böcek: Çocukları eğlendirmek için söylenen bir söz. DS II s. 757

böle: Böyle, böylece. DS II s. 767

bölene: Böyle, böylece. DS II s. 767

bövle: Böyle, böylece. DS II s. 767

böleki : Keşke (dilek ifade eden cümle başlarında kullanılır). DS II s. 768

bölene: Böyle, böylece. DS II s. 768

bölenecek: Bölünceye kadar. DS II s. 768

böö: Korkutmak için kullanılan bir söz. DS II s. 769

böyle: Böyle, böylece. DS II s. 773

böylecemen: Böylece, bu biçimde, böylelikle. DS II s. 773

böylemecene: Böylece, bu biçimde, böylelikle. DS II s. 773

böylemesine: Böylece, bu biçimde, böylelikle. DS II s. 773

böylemesiye: Böylece, bu biçimde, böylelikle. DS II s. 773

bubaş: Erkek çocukları sevmekte kullanılan ünlem. DS VI S. 4467

bu gadan: Bu denli. DS VI S. 4467

bu kadak: Bu kadar. DS II s. 783

bu kesime: Bu durumda, bu şekilde. DS II s. 784

bulahıt: Yeter, yetişir. DS II s. 785

bulakim: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 785

bulay: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 787

bulayki: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise. DS II s. 787

buli buli: Cici cicina çocuk oyunun sonu. DS II s. 789

bulim: Canım, sevgilim. DS II s. 789

bull: Böle. DS II s. 789

bum: Çocuk dilinde su. DS II s. 791

bumbu: Çocuk dilinde su. DS II s. 791

bunca (I): Bu denli. DS II s. 792

bunca (II): Bu kadar, bu kadar çok. DS II s. 792

buncacuğum: Sevilen küçük için kullanılan söz. DS II s. 792

buncak: Bu kadar. DS II s. 792

bunuğulan: Bununla. DS II s. 794

bunnuñ doğrusuna: Dikine, aksine, inatla. DS II s. 794

bununnan: Bununla. DS II s. 794

buppu: Elbise (çocuk dilinde). DS II s. 794

bural: Buraya gel. DS II s. 794

būri būri: Kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. DS II s. 692

burun kenedi: Burun deliği (küfürlerde kullanılır.) DS II s. 804

burun teşik: Burun deliği (küfürlerde kullanılır.) DS II s. 804

buşo: Tayları çağırma için kullanılan söz. DS II s. 806

buva: Çocuk dilinde su. DS II s. 806

buvey: Manda çağırma ünlemi. DS II s. 807

buy: Vay gibi, şaşma, alay bildirir ünlem. DS II s. 807

buyā: Bu yana. DS II s. 807

büçik büçik: Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. DS II s. 679

büçü: Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. DS II s. 679

büçü büçü (I): Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. DS II s. 679

büçü büçü (II): Buzağı çağırma ünlemi. DS VI S. 4469

büçük büçük: Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. DS II s. 679

büdü: Deve yavrusunu çağırma ünlemi. DS II s. 812

bülü bülü : Kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. DS VI S. 4469

bülük: Erkeklik organı (çocuk dilinde) DS VI S. 4469

büroh: Borcun tanınmadığını ve ödenemeyeceğini anlatmak için kullanılan ünlem. DS II s. 828

bürrst: Kuzu çağırma ünlemi. DS II s. 828

büş büş: Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. DS II s. 679

büruh: Yuh, kınama ünlemi. DS VI S. 4470

büy büy: Manda çağırma ünlemi. DS II s. 832

-C-

ca (I): Aldatılmak istenen bir kimsenin işin farkına vardığını bildirmek için kullandığı ünlem. DS II s. 874

ca, caa (II): Öküz, manda, keçi vb. hayvanları kovalama ve yürütme ünlemi. DS II s.837

caa: Aldatılmak istenen bir kimsenin işin farkına vardığını bildirmek için kullandığı ünlem. DS II s. 874

cabbık cabbık: Su içinde hareket eden cismin çıkardığı ses. DS II s. 838

cabil cubul: Su içinde hareket eden cismin çıkardığı ses. DS II s. 838

cah: Öküz, manda, keçi vb. hayvanları kovalama ve yürütme ünlemi. DS II s. 846

cak cuk: Şapırtılı sakız çiğnemeyi anlatır. DS II s. 849

cakka: 1. Korkutma ve sürpriz ünlemi. 2. Aldatılmak istenen bir kimsenin işin farkına vardığını bildirmek için kullandığı ünlem. DS II s. 874

calduragin: Çiş yap (anlamında kullanılır). DS II s. 850

canıma sava: Canıma minnet. DS II s. 857

canına yatsın: Haksız bir şey elde eden. DS II s. 857

canından yanasıca: İlenç olarak kullanılır. DS II s. 857

canıñ gayısına yan: İlenç olarak kullanılır. DS II s. 857

cañız: Yalnız, ama, fakat. DS II s. 857

capis: Gülünç, hoş gidecek söz söyleyen, eylem yapan kişi için beğeni bildirir. DS II s. 858

cee (I): Aldatılmak istenen bir kimsenin işin farkına vardığını bildirmek için kullandığı ünlem. DS II s. 874

cee (II): 1. Korkutma ve sürpriz ünlemi. 2. Aldatılmak istenen bir kimsenin işin farkına vardığını bildirmek için kullanılan ünlem. DS II s.874

cee (III): "Bak" anlamında kullanılır. DS II s.874

ceh : Hayret bildirir ünlem. DS II s.875

ceh ceħ: Kuş sesini anlatır. DS II s. 875

cıbrı: Boncuk ya da aşık oyununda seyircilerin oyuncuyu teşvik amacıyla "yen" anlamında kullandıkları sözcük. DS II s.890

cıbıbık: Bir şeyden usanıldığı, bıkkıldığı, bir işten cayıldığı zaman söylenen sözcük. DS II s. 890

cıbık: Yok, hayır anlamında ünlem. DS II s.891

cıcrı: Emmek isteyen çocuğun söylediği sözcük. DS II s. 894

cığcığ : Tavuk sesi. DS II s. 900

cık: Yok, hayır anlamında ünlem. DS II s. 905

cıkıbık: Yok, hayır anlamında ünlem. DS II s. 905

cılla: Sonuna kadar anlamında kullanılır. DS II s. 913

cılp cılp: Çok su olduğunu belirtir. DS II s. 915

cımbıldayık: Soysuz, sütü bozuk (argo). DS II s. 915

cımbıldak: Soysuz, sütü bozuk (argo). DS VI s. 4472

cımıldak: Soysuz, sütü bozuk (argo). DS II s. 915

cıs: 1. Çocukları ateşten ve tehlikeli yerlerden korkutmak için söylenir. 2. Sus anlamında kullanılır. DS II s. 940

cıscıs: 1. Koyun ve keçi sağılırken söylenen ünlem. 2. Koyun keçi kovalama ünlemi. DS II s. 940

cıyyak: Kuş veya tavukların tehlike anında çıkardıkları ses. DS II s. 946

cız: Çocukları ateşten ve tehlikeli yerlerden korkutmak için söylenir. 2. Sus anlamında kullanılır. DS II s. 946

cıb: Şayet, eğer. DS II s. 952

cibi cibi: Keçi çağırma ünlemi. DS II s. 954

cibiç cibiç: Keçi çağırma ünlemi. DS II s. 954

cibiş cibiş: Koyun ve keçiyi çağırma ünlemi. DS II s. 956

ciç: Keçi çağırma ünlemi DS II s. 960

ciçi: Keçi çağırma ünlemi. DS II s. 960

cidov: Kadınların kavga ederken söyledikleri küfür. DS II s. 96

ciiaa: Çocukların bir sürpriz karşısında sevinçlerini belirtmek için kullandıkları ünlem DS II s. 963

ciit: Çocukların bir sürpriz karşısında sevinçlerini belirtmek için kullandıkları ünlem. DS II s. 963

cik: Yok, hayır anlamında ünlem. DS II s. 963

cikcik: Cıvıvıvı çağırma ünlemi. DS II s. 965

cilerme: Bir çeşit ilenç. DS II s. 965

cilhar: Sonuna kadar anlamında kullanılır. DS II s. 965

cilis: Sonuna kadar anlamında kullanılır. DS II s. 966

cilliye: Sonuna kadar anlamında kullanılır. DS II s. 967

cilliyen: Gerçekten. DS II s. 967

cilp: Sonuna kadar anlamında kullanılır. DS II s. 967

cin: En, pek, tamam. DS VI s. 4475

cip: Şayet, eğer DS II s. 983

cipcip: Şayet, eğer. DS II s. 983

cipten: Gerçekten. DS II s. 967

cirbe: Terbiyesiz anlamında kullanılır. DS II s. 983

ciyir ciyir: Yırtilan şeyden çıkan ses. DS II s. 991

ciyir ciyir: Pişmemiş taneli yemeğin yenirken çıkardığı ses. DS II s. 991

coco: İşek (çocuklar için kullanılır) DS VI s. 4475

cokur cokur: Anasından istekle süt emen yavrunun çıkardığı ses. DS II s. 995

cor: Sus anlamında kullanılır. DS II s. 1000

cos: Değnekle oynanan bir çeşit kaydırak oyununda sayı kazanan tarafın diğer tarafa kazandıklarını bildirirken söyledikleri söz. DS II s. 1003

cörletmek: İşemek (çocuk dilinde). DS VI s. 4475

cu cu: Tavuk vb. çağırmakta kullanılan ünlem. DS II s. 1021

cu cuğı: Tavuk vb. çağırmakta kullanılan ünlem. DS II s. 1021

cuk cuk: Tavuk vb. çağırmakta kullanılan ünlem. DS II s. 1021

culcul: Çiş anlamında kullanılır. DS II s. 1012

cul cul: Hindiyi çağırma ünlemi. DS II s. 1012

culdup: Su içine atılan katı bir cismin çıkardığı ses. DS II s. 1012

cum: Taşın suya batarken çıkardığı ses. DS II s. 1014

cumb: Taşın suya batarken çıkardığı ses. DS II s. 1014

cump: Taşın suya batarken çıkardığı ses. DS II s. 1014

curcur: Çiş anlamında kullanılır. DS II s. 1018

cuş: Keçiyi kovalama ünlemi. DS II s. 1020

cuvada: Alay etme anlamında kullanılır. DS II s. 1020

cü cü: Tavukları çağırma ünlemi. DS II s. 1021

cücü: Çocuk dilinde kuş. DS II s. 1021

cücüleme: Tavuğu çağırma ünlemi. DS II s. 1024

cüğ cüğ: Tavuk vb. çağırmakta

kullanılan ünlem. DS II s. 1021

cüv cüv: Tavuk vb. çağırmakta kullanılan ünlem. DS II s. 1021

-Ç-

ça (I): Uzakta olan bir yeri göstermek için "ta" anlamında kullanılır. DS II s. 1030

ça (II): Öküz, manda, keçi vb. hayvanları kovalama ve yürütme ünlemi. DS II s. 1030

caa: Öküz, manda, keçi vb. hayvanları kovalama ve yürütme ünlemi. DS II s. 1030

çak (I): Ta, işte anlamında kullanılır. DS II s. 1040

çak (II): En son, ancak anlamında. DS II s. 1040

çak çak: Avcıların zağarları çağırarak için kullandıkları ünlem. DS II s. 1042ç

çakıldak gibi: Çok sık anlamında kullanılır. DS II s. 1043

çala çala: Vura vura anlamında kullanılır. DS II s. 1048

çalı: Keçileri kovalama ünlemi. DS II s. 1054

çamsı: Çanı gibi. DS II s. 1066

- çap çap:** 1. Ağzını şapırdatarak yemek yemeyi anlatır. 2. Yeni yürüyen çocukların yürüyüşü (hk.) DS II s. 1074
- çe:** Uzakta olan bir yeri göstermek için "ta" anlamında kullanılır. DS II s. 1099
- çek:** En son, ancak anlamında. DS II s. 1108
- çer:** Hayvan anlamında kullanılır: DS II s. 1144
- çer:** İlenç olarak söylenir. DS II s. 1144
- çest:** Suçlu bir insanı uyarmak için söylenir. DS II s. 1149
- çeyin:** Kadar. DS II s. 1155
- çıbı:** Köpekleri kovalama ünlemi. DS II s. 1157
- çımşık:** Benzer, aynı. DS II s. 1179
- çirtih:** Oynarken parmakların çıkardığı ses. DS II s. 1190
- çıttırımçıt:** Çocuklar, oynarken ev kapısının açılış kapanış sesini anlatmak için kullanırlar. DS II s. 1198
- çibeñ:** Artık, bundan sonra. DS II s. 1202
- çiç beçi:** Keçiyi çağırma ünlemi. DS II s. 1203
- çiçci:** Çocuk dilinde makyaj malzemesine verilen ad. DS II s. 1203
- çiçi (I):** Keçi çağırma ünlemi. 2. Tavukları çağırma ünlemi. DS II s. 1204
- çiçi (II):** Çocuk dilinde yeni ve güzel. DS II s. 1204
- çiçi (III):** Çocuk dilinde et. DS II s. 1204
- çiççi:** Çocuk dilinde yeni ve güzel. DS II s. 1204
- çiki çiki:** Köpek çağırma ünlemi. DS II s. 1212
- çin sabah:** Sabah erkenden anlamında kullanılır. DS II s. 1230
- çip çip etmek:** Çocuk dilinde yıkanmak. DS II s. 1231
- çiçi çiçi (I):** Keçileri çağırma ünlemi. DS II s. 1232
- çiçi çiçi (II):** Çocuk dilinde yıkanma. DS II s. 1232
- çit:** Keçiyi kovalama ünlemi. DS II s. 1241
- çiv çiv:** Keçiyi kovalama ünlemi. DS II s. 1248
- çiyisi:** Çiğ gibi olan, çiğimsi. DS II s. 1251
- ço:** Eşeği, hızlı yürütme ünlemi. DS II s. 1253
- çoğ:** Deveyi yerden kaldırma ünlemi. DS II s. 1258
- çoktanbeli:** Çoktanberi. DS II s. 1261

çor: Hastalık; dert; veba; kargış sözü, kötü söz. DS II s. 1270

çor baba!: Kargış sözü DS II s. 1270

çorlan: Zehir zıkkım ye, zıkkımlan anlamında ilenç. DS II s. 1272

çoş: Hayvanları durdurma ünlemi. DS II s. 1273

çoşt: Hayvanları kovma ünlemi. DS II s. 1274

çoyuş: Çavuş. DS II s. 1276

çö: Eşeği, hızlı yürütme ünlemi. DS II s. 1276

çöç: Çocuk dilinde ekmek. DS II s. 1276

çöçü: Çocuk dilinde ekmek. DS II s. 1276

çös: Yük hayvanlarını durdurma ünlemi. DS II s. 1295

çövelek: Çocuklar yürümeğe başladıkları zaman tay dur anlamında söylenen söz. DS II s. 1298

çura: Tuzla. DS II s. 1305

çuş: Merkebi durdurmak için kullanılır. DS II s. 1305

çü : Eşeği, hızlı yürütme ünlemi. DS II s. 1306

çüç etmek: Çocuk dilinde oturmak. DS II s. 1306

çüg: Keçi ve koyun sağılacağı zaman söylenen söz. DS II s. 1307

çüş: Yürüyen hayvanın durması için kullanılan ünlem. DS VI s. 4483

çüşay: At ve merkebi durdurmak için kullanılır. DS II s. 1309

çüşük: Çocuk dili ile merkep. DS II s. 1309

-D-

da: Genellikle cümle sonlarında çeşitli anlamlarda kullanılan ünlem. DS VI s. 4485

da, dā, daa (I): Doğrulama, uygun bulma, evet. DS II s. 1311

da, dā, daa (II): Şaşma bildirir ünlem. DS II s. 1311

da, dā, daa (III): Değil mi ya anlamında kullanılır. DS II s. 1311

daal: Değil. DS II s. 1311

dabak: İşte, orada, şurada DS II s. 1311

dahacık: İşte, orada, şurada DS II s. 1311

dāhacık : İşte, orada, şurada DS II s. 1311

dace: Henüz, şimdiye kadar DS II s. 1316

dācık: İşte, orada, şurada DS II s. 1316

dad: Yok ol, öl anlamında ilenç. DS II s. 1317

dada: Yaşlı kadınlara saygı hitabı olarak kullanılır. DS II s. 117

dadak: Şeker, tatlı (çocuk dilinde). DS VI s. 4484

dadaş: Ağabey, bar oynayan delikanlı, Erzurumlu arkadaş, hemşeri, geniş anlamı ile Erzurum bölgesinin efesi. DS II s. 1319

dadiş: Yeni yürümeye başlayan çocuğa cesaret vermek için söylenen söz. DS II s. 1320

dağna: Sonraları, sonradan. DS VI s. 4485

dāh : Çocuk dilinde gezme. DS II s. 1326

dah, dāh I: At, eşek ve başka hayvanları yürütme, kovalama ünlemi. DS II s. 1326

dah, dāh (II): Bir kimseyi kovma. DS II s. 1326

dāha (I): At, eşek ve başka hayvanları yürütme, kovalama ünlemi. DS II s. 1326

daha (II): Artık, bundan sonra. DS II s. 1326

daha (III): Artık. DS II s. 1326

dahanaka: İşte, orada, şurada. DS II s. 1328

dahancık: İşte, orada, şurada DS II s. 1328

dāhdāh (I): At, eşek ve başka hayvanları yürütme, kovalama ünlemi. DS II s. 1328

dāhdāh (II): Çocuk dilinde at, eşek gibi binek hayvanları. DS II s. 1328

dahey: At, eşek ve başka hayvanları yürütme, kovalama ünlemi. DS II s. 1329

deh deh: Küçük bebekleri yürütmek için kullanılan ünlem. DS VI s. 4485

dahı : Dahi DS II s. 1328

dal dal: Yeni yürümeye başlayan çocukları yüreklendirmek için kullanılan ünlem. DS VI s. 4485

dāmede: Galiba, herhalde, zannedirim. DS II s. 1352

dan: Seslenme ünlemi. DS II s. 1355

-dan: İle anlamında edat. DS II s. 1355

danaaş: Danaları kovalama ünlemi. DS II s. 1355

dañadan: Sabaha kadar. DS II s. 1355

danam: Paşam, arslanım gibi övgü ifadesi olarak delikanlılara söylenen söz. DS II s. 1356

danaş: Danaları kovalama ünlemi. DS II s. 1356

danı: Değın, kadar, dek. DS II s. 1360

dāni, dani: Değın, kadar, dek. DS II s. 1361

-dan kelli: -dan sonra. DS II s. 1362

dāri: Dek, değın, kadar. DS II s. 1371

dast: At, eşek, katır vb. hayvanları kovalama, yürütme ünlemi. DS II s. 1374

datvirat: Bıkkınlık bildiren ünlem. DS VI s. 4485

davın çıksın: Allah cezanı versin anlamında ilenç DS II s. 1379

davrı: Gibi, benzer. DS II s. 1381

davru: Gibi, benzer. DS II s. 1381

day: Gibi anlamında kullanılır. DS II s. 1383

day day: Yeni yürümeye başlayan çocukların ayakta durması için söylenen söz. DS II s. 1387

dayı dayı: Yeni yürümeye başlayan çocukların ayakta durması için söylenen söz. DS II s. 1387

dayının: Dayının yeğenine, yabancı bir kimsenin çocuğa hitabı. DS II s. 1388

daylı: Öl, geber, Allah belâni versin anlamında ilenç. DS VI s. 4485

dayy: Yeni yürümeye başlayan çocukların ayakta durması için söylenen söz, tay tay. DS II s. 1390

dé (I): Haydi DS II s. 1391

de (II): De!, haydi! DS II s. 1391

dē (III): Diyor, söylüyor anlamında kullanılır. DS II s. 1391

deā: Şaşma ünlemi. DS II s. 1391

deal: Değil. DS II s. 1391

debire: Desteklemek, isteklendirmek için söylenen söz. DS II s. 1395

dediğine: Dedi ki. DS VI s. 4485

dediğinelik: Dedi ki. DS VI s. 4485

dee: Deyha DS II s. 1399

deeha: İşte, orada, şurada DS II s. 1399

deehacık: İşte, orada, şurada DS II s. 1399

deel: Değil. DS II s. 1399

deeseñ: Diyelim ki. DS II s. 1399

deeyy: Ta anlamında kullanılır. DS II s. 1399

degan: Kadar. DS II s. 1399

degen: Kadar. DS II s. 1400

degel: Değil. DS II s. 1399

de gele: Söyle gelsin, çağır gelsin anlamında kullanılır. DS II s. 1400

değidi dee: Şaşma ünlemi. DS VI s. 4485

degin: Kadar. DS II s. 1401

değindi: Haydi anlamında kışkırtma, isteklendirme için kullanılır. DS II s. 1401

değindiha: Haydi anlamında kışkırtma, isteklendirme için kullanılır. DS II s. 1401

değmede: Umulmaz, inanılmaz anlamında kullanılır. DS II s. 1403

değmede: Galiba, herhalde, zannederim. DS II s. 1403

değmede: Demek ki anlamında. DS II s. 1403

değmede: Güya, sanki. DS II s. 1403

demedede: Demek ki anlamında. DS II s. 1403

démedede: Demek ki anlamında. DS II s. 1403

déğul: Değil. DS II s. 1404

deh: Kadar. DS II s. 1404

deha: Binek ve koşum hayvanlarını yürütme ünlemi. DS II s. 1404

deha(n): Deyha. DS II s. 1404

deh deh: Küçük bebekleri yürütmek için kullanılan ünlem. DS VI s. 4485

dehha: Haydi anlamında isteklendirme bildirir ünlem. (Daha çok pehlivanlar kullanır.) DS II s. 1404

deki: Kadar. DS II s. 1407

dekili: Kadar. DS II s. 1407

dekin: De ki. DS II s. 1407

dekli: 1. Eh. 2. Kadar. DS II s. 1407

dekni: Kadar. DS II s. 1407

del: Değil. DS II s. 1408

dél: Değil. DS II s. 1408

deldak: Çabucak yap anlamında kullanılır. DS II s. 1408

demedede, démedede: Galiba, herhalde, zannederim. DS II s. 1416

demekkine: Demek ki anlamında. DS II s. 1416

dēmi: Değil mi anlamında. DS II s. 1416

demişliydi: Derken, demişken anlamında kullanılır. DS II s. 1418

demit: Sevinç ve neşe kaynağı, umuta koşuk olarak kullanılır. DS II s. 1418

dén, deñ (I): Buyurun(yemek için). DS II s. 1420

dén, deñ (II): Haydi. DS II s. 1420

den den: Köpek çağırma ünlemi. DS II s. 1420

- dendi (I):** Haydi. DS II s. 1420
- dendi (II):** Dikkat et. DS II s. 1420
- dendiha:** Haydi. DS II s. 1420
- dendik:** Haydi. DS II s. 1420
- denek:** Dikkat. DS II s. 1421
- denem beşe:** Oyun sözü. DS II s. 1422
- deni:** Kadar. DS II s. 1424
- den ötürü:** Hakkında. DS II s. 1424
- den yanı:** Hakkında. DS II s. 1424
- depte :** Çocuk dilinde leblebi. DS II s. 1431
- dert soğa:** Hastalık gele. (ilenç). DS VI s. 4486
- des des:** Keçileri çağırma ünlemi. DS II s. 1436
- deşdeş:** Davarı yürütme ünlemi. DS II s. 1437
- det:** Sus. DS II s. 1439
- dey (I):** İşte, gösterme edatı. DS II s. 1446
- dey (II):** Uzaklık anlatan bir söz. DS II s. 1446
- dēy (III):** Diyor anlamında kullanılır. DS II s. 1446
- deya (I):** Diyor anlamında kullanılır. DS II s. 1446
- deya (II):** İşte, deyha DS II s. 1446
- deydaha:** İşte, orada, şurada. DS II s. 1446
- deyel:** Değil. DS II s. 1446
- deyh:** İşte, orada, şurada. DS II s. 1446
- deyha:** İşte (gösterme edatı). DS II s. 1446
- deyhala:** İşte, orada, şurada DS II s. 1446
- déyhana:** İşte, orada, şurada. DS II s. 1446
- deyi:** Değil. DS II s. 1446
- deyi:** Diye anlamında kullanılır. DS II s. 1446
- diy:** Diye anlamında kullanılır. DS II s. 1446
- diyi:** Diye anlamında kullanılır. DS II s. 1446
- deyin:** Kadar. DS II s. 1446
- deyişat :** Sözcüğü. DS II s. 1446
- deyişât:** Sözcüğü. DS II s. 1446
- deyiş:** Sözcüğü. DSII s. 1446
- deymeye:** Deymesin anlamında ünlem. DS II s. 1447
- deynen:** Söyle de. DS II s. 1447
- deyni:** Deyin. DS II s. 1447
- deys:** 1. Atların çifte atmalarını önlemek için söylenen söz. 2.

Kabadayıca konuşan birine alay olarak söylenen söz. DS II s. 1448

déyya: İşte, orada, şurada DS II s. 1448

déyyaha: İşte, orada, şurada. DS II s. 1448

deyyas: Deyyus. DS II s. 1448

dıbiz: Defol anlamında kullanılır. DS II s. 1449

dıgelle: Vur anlamında kullanılır. DS II s. 1450

dıgış dıgış: Keçiyi çağırma ünlemi. DS II s. 1450

dıgdıg: Kavga edenleri kızdırtmak için söylenen söz. DS II s. 1452

dıg dıg: Tavuk çağırma ünlemi. DS II s. 1452

dık dık: 1. Kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. 2. Koyun, keçi vb. hayvanları çağırma ünlemi. DS II s. 1455

dıkış: Küçük çocuklara yavrucak anlamında sevgi hitabı. DS II s. 1457

dıkız: Çelik çomak oyununda dokuzdan sonra söylenen ve on rakamının yerini tutan sözcük. DS II s. 1457

dım dım: Su ya da herhangi bir sıvının damla damla akmasını anlatır. DS II s. 1460

dıñdıñ: Çocuk dilinde saz vb. müzik aletlerine verilen ad. DS II s. 1463

dıngacık: İşte, karşıda, orada. DS VI s. 4487

dınnaha: İşte, orada, karşıda. DS II s. 1466

dırnak kadar: Çok az. DS II s. 1472

dırrey: Çobanın sürüyü su içmeye götürürken çıkardığı ünlem. DS II s. 1472

dışa: Dışarı. DS II s. 1472

dışar: Dışarı DS II s. 1473

dışara: Dışarı DS II s. 1473

dış dış: Sığır, davar kovalama ünlemi. DS II s. 1473

di (I): Diye. DS II s. 1478

di (II): Haydi. DS II s. 1478

di (III): Binek ve koşum hayvanlarını yürütme ünlemi. DS II s. 1478

di (IV): De!, haydi! DS II s. 1478

di (V): 'Yav, yahu' anlamını veren bir ünlem DS II s. 1478

dibece: Bir şeyin aslı, esası, açıkçası. DS II s. 1478

dibeli (I): Örneğin, örnek olarak DS II s. 1479

dibeli (II): Aman sende anlamında kullanılır. DS II s. 1479

dibeli (III): Öteden beri, eskinden beri. DS II s. 1479

dibeli (IV): Gerçekten. DS II s. 1479

diberi: Örneğin, örnek olarak. DS II s. 1479

dibicesi: Lafın kısası, sonucu DS II s. 1479

dibi dibine: Cehennemın dibine anlamında bir ilenç. DS II s. 1479

dida: İşte, orada anlamında kullanılır. DS II s. 1481

didikine: Dediki anlamında kullanılır. DS II s. 1481

di di: İsteklendirme ünlemi, haydi. DS II s. 1481

didi didi: Köpeği kovalama ünlemi. DS II s. 1481

di götür: Hadi al götür. DS II s. 1478

didi didi: Köpeği kovalama ünlemi. DS II s. 1481

diha (I): İşte, orada, şurada. DS II s. 1481

diha (II): Binek ve koşum hayvanlarını yürütme ünlemi. DS II s. 1481

dihe: Haydi DS II s. 1484

dihicik: İşte, orada, şurada. DS II s. 1481

diih: At, eşek vb. hayvanları yürütme ünlemi. DS II s. 1484

dik aşağı: Yokuş aşağı. DS II s. 1484

dik dik: 1. Kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. 2. Koyun, keçi vb. hayvanları çağırma ünlemi. DS II s. 1455

dikicik: İşte, orada, şurada. DS II s. 1487

dikinüstü: Dik aşağı, baş aşağı. DS II s. 1487

dikleme: Yokuş yukarı. DS II s. 1488

dilik dikdik: Horoz döğüşünde horozları kışkırtmak için kullanılan söz. DS II s. 1494

dil ucuynan: Gönülsüz, yarım ağızla. DS II s. 1498

dimedede: Galiba, herhalde, zannedirim. DS II s. 1499

dime gitsin: Değme gitsin anlamında kullanılır. DS II s. 1499

dimi: Değil mi, mademki. DS II s. 1499

din din: Buyurun. (yemek için) DS II s. 1499

dirriç: Davarlara su içirirken söylenen söz. DS II s. 1519

diş diş: Sığır, davar kovalama ünlemi. DS II s. 1473

diya (I): Acıma ve şaşma ünlemi. DS II s. 1528

diya (II): İşte, orada anlamında kullanılır. DS II s. 1528

diya (III): Gösterme ünlemi. DS II s. 1528

diyel: Değil anlamında kullanılır. DS II s. 1529

diyenecek: Söyleyene kadar. DS II s. 1529

diyesen: Sanki. DS II s. 1529

diyha: İşte, orada anlamında kullanılır. DS II s. 1529

diyma: Değil mi ya anlamında kullanılır. DS II s. 1529

diymede: Galiba, herhalde, zannedirim. DS II s. 1529

diyos: Deyyus anlamında küfür. DS II s. 1530

dizeniñ: Teyzenin yeğenine ya da herhangi bir çocuğa hitabı. DS II s. 1530

dō : Hayvanları durdurma ünlemi. DS II s. 1533

doar: Hayvanları durdurma ünlemi. DS II s. 1533

dōbak: İşte, orada anlamında kullanılır. DS II s. 1533

doçiış: Eşekleri durdurma ünlemi. DS II s. 1534

dodohın: Döverim ha anlamında korkutma ünlemi. DS II s. 1534

doğah: Sığırları durdurma ve yürütme ünlemi. DS II s. 1536

doğdešten: Doğduğu zamandan beri. DS II s. 1536

doğgah: Sığırları durdurma ve yürütme ünlemi. DS II s. 1536

doğul: Değil anlamında kullanılır. DS II s. 1539

dōha: Sığırları durdurma ve yürütme ünlemi. DS II s. 1540

dōhā: Sığırları durdurma ve yürütme ünlemi. DS II s. 1540

dōhah: Sığırları durdurma ve yürütme ünlemi. DS II s. 1540

dol: Değil anlamında kullanılır. DS II s. 1541

doo (I): Sığırları durdurma ve yürütme ünlemi. DS II s. 1563

doo (II): Manda ve öküzleri durdurma ünlemi. DS II s. 1563

doohah: Sığırları durdurma ve yürütme ünlemi. DS II s. 1563

doors: Atı durdurma ünlemi. DS II s. 1563

doovah: Sığırları durdurma ve yürütme ünlemi. DS II s. 1563

dorguçası: Doğrusu anlamında kullanılır. DS II s. 1563

dorpiş: Atları durdurma ünlemi. DS II s. 1564

doruklayın: Yukardan beri anlamında kullanılır. DS II s. 1566

doşkil: Gidi anlamında kullanılır. DS II s. 1567

dovah: Sığırları durdurma ve yürütme ünlemi. DS II s. 1568

dovhah: Sığırları durdurma ve yürütme ünlemi. DS II s. 1568

doydur düğündür: Bol bol yararlanma fırsatı çıkmıştır anlamında kullanılır. DS II s. 1568

doylan: Güzel olmuş, iyi olmuş anlamında kullanılır. DS II s. 1568

dögül, döğül: Değil. DS II s. 1569

döymü: Değil mi anlamında kullanılır. DS II s. 1594

döyü: Değil. DS II s. 1594

döyül: Değil DS II s. 1594

dudu (I): Hanım. DS II s. 1595

dudu (II): Çocuk dilinde su. DS II s. 1595

du du: Koyun çağırma ünlemi. DS II s. 1595

duh: Acıma ünlemi. DS II s. 1596

duha: Sığırları durdurma ve yürütme ünlemi. DS II s. 1596

duravay: Öyle mi anlamında şaşma ünlemi. DS II s. 1605

durdövah: Sığırları durdurma ve yürütme ünlemi. DS II s. 1605

duruncu: Hele dur, kıyımdama anlamında kullanılır. DS II s. 1608

durundu: Dur hele. DS VI s. 4490

dururkana: Dururken. DS II s. 1608

duşa: Huysuz inekleri sağarken yatıştırmak için söylenen söz. DS II s. 1608

dü dü: Koyunları çağırma ünlemi. DS II s. 1616

düğüş düğüş: İnek, öküz vb. hayvanları çağırma ünlemi. DS II s. 1626

düğüm canına: Maşallah anlamında kullanılır. DS II s. 1624

düğüş düğüş: İnek, öküz vb. hayvanları çağırma ünlemi. DS II s. 1626

düh: Pehlivanları kışkırtmak için söylenen söz. DS II s. 1627

düm: Çocuk dilinde su. DS II s. 1628

düneyinden ötüri: Dünden beri DS II s. 1631

dürr: Koyun çağırma ünlemi. DS II s. 1635

düşah: Hayvanı durdurma ünlemi. DS II s. 1638

-E-

e, ē: 1. Çağırma ünlemi. 2. İğrenme, tikslenme bildirir ünlem. 3. Efendim, ha öyle mi anlamında kullanılır. 4. Devam et, sonra anlamında kullanılır. DS II s. 1649

ebah: Oh ne güzel anlamında ünlem. DS II s. 1649

ēbbē (I): Şaşma bildirir ünlem DS II s. 1649

ēbbē (II): Şaşma bildirir ünlem. DS II s. 1649

ebbeh: Şaşma bildirir ünlem DS II s. 1649

ebe (I): Şaşma bildirir ünlem. DS II s. 1650

ebe (II): Küçük çocukların gözünde korkunç bir varlığı canlandıran ve onları korkutmak için söylenen sözcük. DS II s. 1650

ebebe: Cansıkıntısı, bıkkınlık, yorgunluk bildirir ünlem. DS II s. 1650

ebede: Düğünde geline getirilen armağanlar gösterilirken söylenen söz. DS II s. 1650

ebee: Şaşma bildirir ünlem. DS II s. 1650

ebe gél: Al da gel. DS VI s. 4492

ebe gé: Al da gel. DS VI s. 4492

eber gel: Al da gel. DS VI s. 4492

ebeh: Kırgınlık bildiren ünlem. DS VI s. 4492

ebeh (I): 1. Acı bildirir ünlem. 2. Birini korkutmak için söylenir. DS II s. 1650

ebeh (II): Seslenme ünlemi. DS II s. 1650

ebeh (III): Şaşma bildirir ünlem. DS II s. 1650

ebek (I): Acı bildirir ünlem. DS II s. 1651

ebek, ébek (II): Korku bildirir ünlem, DS II s. 1651

eberu: Şaşma bildirir ünlem. DS II s. 1656

ebere: Bu kadar mı az anlamında şaşma bildirir ünlem. DS VI s. 4492

ebey: Şaşma bildirir ünlem. DS II s. 1656

ebi : Şaşma bildirir ünlem DS II s. 1656.

ebice: Çocuk dilinde ekmek. DS II s. 1656

ebici: Çocuk dilinde ekmek. DS II s. 1656

ebih: Acı bildirir ünlem. DS II s. 1657

ebilbil: Tavuk, hindi vb. kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. DS II s. 1657

- ebire:** Yahu anlamında ünlem. DS II s. 1657
- ebiy:** Acı bildirir ünlem DS II s. 1658
- eboo (I):** Korku bildirir ünlem, DS II s. 1658
- eboo (II):** Şaşma bildirir ünlem. DS II s. 1658
- ebre (I):** Çağırma ünlemi DS II s. 1658
- ebre (II):** Şaşma bildirir ünlem. DS II s. 1658
- ebu (I):** Şaşma bildirir ünlem. DS II s. 1658
- ebu (II):** Korku bildirir ünlem DS II s. 1658
- ebü:** Küçümseme bildirir ünlem. DS II s. 1659
- ebül:** Şaşma bildirir ünlem. DS II s. 1659
- ece (I):** Çocukları korkutmak için kullanılan bir sözcük. DS II s. 1659
- ece (II):** Seslenme ünlemi. DS II s. 1659
- ecece:** Küçük çocukları eğlendirmek için söylenen söz. DS II s. 1659
- ecelem:** Sözün başı, başlangıcı. DS II s. 1659
- eceş:** Kendinden küçüklere söylenen söz. DS II s. 1660
- ecik:** Küçük çocukları eğlendirmek için söylenen söz. DS II s. 1661
- ecü:** Çocuk dilinde umacı. DS II s. 1662
- eçe:** Kadar. DS II s. 1663
- eet:** Evet. DS III s. 1806
- eey:** Seslenme ünlemi. DS II s. 1667
- efe:** Kadın erkek arasında kullanılan çağırma ünlemi. DS III s. 1667
- eferim:** Aferin; çok yaşa (alay yollu da kullanılır). DS VI s. 4493
- eferim:** Aferin. DS III s. 1668
- ege, ege:** 1. Kendinden yaşça büyük olana denir. 2. Hey, ulan anlamında seslenme ünlemi. DS III s. 1672
- eğ:** Peki, öyle olsun anlamında. DS III s. 1674
- eğere:** Eğer, şayet. DS II s. 1676
- eğerecek:** Eğer, şayet. DS II s. 1676
- eğerem:** Eğer, şayet. DS II s. 1676
- eğerim:** Eğer, şayet. DS II s. 1676
- eğerime:** Eğer, şayet. DS II s. 1676
- eğerlim:** Eğer, şayet. DS II s. 1676
- eğil:** Aksilik yapma anlamında. DS II s. 1678
- eh (I):** İğrenme bildirir ünlem. DS II s. 1689

eh (II): Alacağın olsun anlamında kullanılır. DS III s. 1689

eh (III): Peki, evet, tamam, olur. DS III s. 1689

eh (IV): Eh, yeter. DS III s. 1689

eha: Peki, olur, kabul anlamında kullanılır. DS II s. 1689

ehe (I): Görüşme ve tartışmalarda "evet, tabii, kabul ediyorum" anlamında kullanılır. 2. Birine seslenme ünlemi DS III s. 1689

ehé (II): Böyle mi, doğru mu? DS VI s. 4494

ehe: Birine seslenme ünlemi. DS III s. 1689

ehem (I): Alay etmekte kullanılan bir ünlem. DS III s. 1689

ehem (II): İşte, al anlamında kullanılır. DS III s. 1689

eh etmek: Çocuk dilinde dövmek. DS III s. 1689

ehēy: Sevinç bildiren ünlem. DS VI s. 4494

ehi: Değil mi anlamında kullanılır. DS III s. 1690

ek: Çocukların bir şeyden sakınmaları için söylenir. DS III s. 1691

ékde: Keçi vb. hayvanları çağırma ünlemi. DS III s. 1691

el başım, etek taşım, yüzük taşım: oyuna başlama sözü. DS III s. 1703

elbetsin: Elbette. DS VI s. 4494

elbili: Ne olursa olsun anlamında. DS III s. 1701

elbiz kurşunu: "Kulağına elbiz kurşunu çakıla ' biçiminde ilenç olarak kullanılır. DS III s. 1704

elē (I): Şaşma bildirir ünlem. DS III s. 1709

elē (II): Böyle mi, doğru mu? DS VI s. 4494

eleee: Biriyle alay ederken kullanılır. DS III s. 1709

eleğore: Başka zamanlardakine nisbetle, diğerlerine nazaran anlamında. DS III s. 1709

eleh: Şaşma bildirir ünlem. DS III s. 1709

eleey: Korku bildirir ünlem. DS III s. 1709

elelele: Ah, of, ay anlamında ünlem. DS III s. 1710

el eline bakası: Başkasına muhtaç olasin anlamında ilenç. DS III s. 1710

elembe: Fakat. DS III s. 1710

elemehere: Gerçekten. DS III s. 1710

elemi: Öylemi. DS III s. 1710

elesi ne: O ne biçim söz anlamında. DS III s. 1711

eletek: Çocukların bilya oyununda, bilye bir engele rastlarsa, bu söz kullanılır. DS III s. 1712

eley: Üzüntü bildirir ünlem. DS III s. 1713

elgadam: Her zaman, ötedenberi. DS III s. 1713

elimbaş: Oyundan özürlü olarak bir an için ayrılmış olma (çocuklar arasında kullanılır). DS III s. 1718

elim başımda: Oyunda bir şey söylemek ya da ebe tarafından tutulmamak için söylenen söz. DS III s. 1718

elin gözün hayrına: Allah aşkına anlamında kullanılır. DS III s. 1718

eliniziñ artığı: Yapılan yemeğin çok güzel olduğunu alçak gönüllülikle anlatmak için kullanılır. DS III s. 1718

ellağam (I): Herhalde, galiba, zannedersem. DS III s. 1720

ellağam (II): Sanırım, anlaşılın, demek ki. DS III s. 1720

ellāham: Herhalde, galiba, zannedersem. DS III s. 1720

ellālem: Sanırım, anlaşılın, demek ki. DS III s. 1720

ellalem gibi: Doğru dürüst. DS VI s. 4496

ellām (I): Sanırım, anlaşılın, demek ki. DS III s. 1720

ellām (II): Herhalde, galiba, zannedersem. DS III s. 1720

elleam: Herhalde, galiba, zannedersem. DS III s. 1720

elleem (I): Sanırım, anlaşılın, demek ki. DS III s. 1720

elleem (II): Herhalde, galiba, zannedersem. DS III s. 1720

ellege kalsın: İlenç olarak kullanılır. DS III s. 1720

elleğem: Sanırım, anlaşılın, demek ki. DS III s. 1720

elleğlem: Sanırım, anlaşılın, demek ki. DS III s. 1720

elleham (I): Sanırım, anlaşılın, demek ki. DS III s. 1720

elleham (II): Herhalde, galiba, zannedersem. DS III s. 1720

ellehem: Herhalde, galiba, zannedersem. DS III s. 1720

ellehgarik: Tüh tüh, yazık oldu anlamında kullanılır. DS III s. 1720

ellelem (I): Sanırım, anlaşılın, demek ki. DS III s. 1720

ellelem (II): Herhalde, galiba, zannedersem. DS III s. 1720

ellem: Herhalde, galiba, zannedersem DS III s. 1721

eller eller: Allah için, elinden de öyle iş gelir ya anlamında kullanılır. DS III s. 1721

ellerde illerde kalası: 1. Kimsesiz, öksüz kalasın anlamında ilenç. 2. Nişanlısının başkasına kalması için kullanılan ilenç. DS III s. 1721

ellere kalası/ellere kalasıca: 1. Kimsesiz, öksüz kalasın anlamında ilenç. 2. Nişanlısının başkasına kalması için kullanılan ilenç. DS III s. 1721

elliham: Herhalde, galiba, zannedersem. DS III s. 1723

ellimin-kori: Azar sözü. DS III s. 1725

el ucuynan: Pek az, azıcık. DS III s. 1729

elüğün köri: Bir kimsenin çağırmasına ya da sorusuna karşılık olarak tersleme, azarlama anlamında kullanılır. DS III s. 1729

embe: Ama, fakat. DS III s. 1730

embici: Küçük çocuğa, annesinin emzirirken söylediği söz. DS III s. 1730

emeneşken: Gerçekten, cidden. DS III s. 1733

eme yara: Güç bela, zorlukla, bin zahmetle ve emekle. DS III s. 1734

emice: Yabancı erkeğe seslenme için kullanılır. DS III s. 1735

émim: Konuşmada bir kelime unutulduğu zaman "efendime söyleyeyim" anlamında kullanılır. DS III s. 1736

emme: Ama, fakat, oysa. DS III s. 1736

emmedesin hā: Amma da yaptın ha! DS VI s. 4497

emmi: Yabancı erkeğe seslenme için kullanılır. DS III s. 1735

emmideş: Yabancı erkeğe seslenme için kullanılır. DS III s. 1735

ende: İşte,orada. DS III s. 1744

endegerede: İşte,orada. DS III s. 1744

endeki: İşte,orada. DS III s. 1745

endele: İşte, öyle. DS III s. 1745

enderde: İşte,orada. DS III s. 1746

enduva: Artık, şimdi DS III s. 1747

endüyle: Öyle, onun gibi. DS III s. 1747

endva: Artık, şimdi. DS III s. 1747

ene (I): Evet, öyle. DS III s. 1747

ene (II): Şaşma bildirir ünlem. DS III s. 1747

eñere: Eğer, şayet DS III s. 1751

eñer : Eğer, şayet. DS III s. 1751

engi: İşte, yanındaki, çevresindeki. DS III s. 1754

engim aşağı: Bayır aşağı, yukarıdan aşağı.

éngime aşşaya: Bayır aşağı, yukarıdan aşağı.

engibiri: İşte, yanındaki, çevresindeki. DS III s. 1754

engirde: İşte, yanındaki, çevresindeki. DS III s. 1754

enire: İşte, yanındaki, çevresindeki. DS III s. 1754

engücü : Elbette, şüphesiz, her halde, her ne olursa olsun, nasıl olsa, ister istemez. DS III s. 1756

engüç: Elbette, şüphesiz, her halde, her ne olursa olsun, nasıl olsa, ister istemez. DS III s. 1756

eni: Ne, soru edatı. DS III s. 1757

eñi yeñi: Şaşma bildirir ünlem. DS III s. 1758

enkere: İşte, yanındaki, çevresindeki. DS III s. 1754

enki: İşte, yanındaki, çevresindeki. DS III s. 1754

enkir: İşte, yanındaki, çevresindeki. DS III s. 1754

enkirde: İşte, yanındaki, çevresindeki. DS III s. 1754

enkire : İşte, yanındaki, çevresindeki. DS III s. 1754

enre: Aslı var, doğru anlamında. DS III s. 1760

enyak: Koyun ya da keçilerin yavrularını emzirecekleri zaman söylenir. DS III s. 1762

eppe: Şaşma bildirir ünlem. DS III s. 1763

epten: Büsbütün, tamamıyla. DS III s. 1764

eremeke: Gerçekten. DS III s. 1765

erene: Eğer. DS III s. 1766

erteleyin: Şafakla beraber. DS III s. 1777

esdeee: Dügün ve toplantılarda herhangi biri oynarken onu destekleme anlamında söylenir. DS III s. 1777

esen: Elbet anlamında. DS III s. 1779

essah: Doğru mu, gerçek mi? DS VI s. 4500

esseh: Doğru mu, gerçek mi? Böyle mi, doğru mu? DS VI s. 4501

essiki: Eskiye değin. DS III s. 1787

est: At kovalama ünlemi. DS III s. 1787

estaa: Şaşma ünlemi. DS III s. 1787

eşi : Yahu anlamında. DS III s. 1792

etcıvazım: Efendicağızım anlamında. DS III s. 1796

eterin kesile: Ocağın sönei evin bata anlamında ilenç. DS III s. 1798

etlerin döküle: İlenç olarak kullanılır. DS III s. 1799

etikleyin: Onun yaptığı gibi, onun dediği gibi. DS III s. 1799

etti: Küfür ve azar anlamına kullanılır. DS III s. 1800

ettikleyin: Söylediği, dediği gibi. DS III s. 1800

éttikléyn: Söylediği, dediği gibi. DS III s. 1800

ettikleyti: Yaptığı gibi, dediği gibi. DS VI s. 4501

etyan: Öte, öte taraf. DS III s. 1800

evat: Evet. DS III s. 1806

evelde: Elbette, hele belli anlamında. DS III s. 1804

evet: Evet. DS III s. 1806

évil: Evvel, önce. DS VI s. 4502

evlek : On lira (argo). DS III s. 1810

ey (I): Buyur anlamında ünlem. DS VI s. 4502

ey (II): Ey! DS VI s. 4502

eya (I): Böyle mi, doğru mu ? DS III s. 1818

eya (II): Bana bak, beni dinle anlamında. DS III s. 1818

eyde: Bana bak, beni dinle anlamında. DS III s. 1819

eye (I): Erkeğin karısına sesleniş ya da hitap şekli. DS III s. 1819

eye (II): Gerçekten. DS III s. 1819

eyha: Sürü hayvanlarına seslenme ünlemi. DS III s. 1821

eyhsilesi: Geberesi anlamında ilenç. DS III s. 1827

eyi: İyi, peki. DS III s. 1821

eylece: Öylece, olduğu gibi. DS III s. 1823

eylecene: Öylece, olduğu gibi. DS III s. 1823

eylemeseydine: Yapmasaydın, olmasaydı anlamına. DS III s. 1823

ey mi: İyi mi, olur mu anlamında. DS III s. 1824

eyruk: Artık. DS III s. 1827

eysi (I): O kadar. DS III s. 1827

eysi (II): Tercihan, ...maktan ise DS VI s. 4503

eysilesi: Geberesin anlamında ilenç DS III s. 1827

eyva: Evet. DS III s. 1827

ezze: Şaşkınlık bildirir ünlem. DS VI s. 4503

-F-

fasfas: Kaba yumuşak bir cisme basıldığında çıkan ses. DS III s. 1838

fasfas: Birdenbire kabarmayı anlatır. DS III s. 1838

faşşş: Yılanın sürünürken çıkardığı sesi anlatır. DS III s. 1838

fed: Köpekleri kovma ünlemi. DS III s. 1840

fık fık (I): Herhangi bir şeyin ateş üzerinde kaynamasını anlatır. DS III s. 1850-51

fık fık (II): Kısık kısık, sessiz sessiz gülmeyi anlatır. DS III s. 1851

fıkka gibi: 1. Tıpatıp, birbirine benzeyen şeyler için söylenir. 2. Küçük ve güzel şeyler için söylenir. DS III s. 1851

fıldırıla: Savur gitsin, at gitsin, yuvarla anlamında emir. DS III s. 1852

fırada: Ayrı. DS III s. 1853

fişgi: Ahlaksız, arsız, yapışkan (genellikle kadın ya da kızları aşağılamak için). DS VI s. 4505

filase: Kısaca, sözün kısası. DS III s. 1864

filbağı: Olursa, şayet, ola ki. DS III s. 1864

file: Bile, dahi. DS III s. 1864

firil firil: Hafif hafif, serin serin esen rüzgar. DS III s. 1870

firez gibi: Çok zayıf. DS III s. 1869

fişirdek: Ahlaksız, arsız, yapışkan (genellikle kadın ya da kızları aşağılamak için). DS VI s. 4507

fof: Kavga sırasında araya girenlerin yeter artık bırakın anlamında kullandıkları sözcük. DS III s. 1878

fufu: Çocuk dilinde yara, bere. DS III s. 1879

fuyaa: Bağ beklerken kuşları kovalamak için söylenir. DS III s. 1880

-G-

ga: Artık, bundan böyle. DS III s. 1881

gāam: Görünüşe göre, anlaşılan, galiba. DS III s. 1881

gaarı: Artık, bundan sonra. DS VI s. 4508

gaç gaç: Şaşma bildirir ünlem. DS III s. 1887

gadan: Kadar. DS III s. 1889

gadana: Kadar. DS III s. 1889

gadar: Kadar. DS III s. 1889

- gadarak:** Kadar. DS III s. 1889
- gadarı:** Kadar. DS III s. 1889
- gadek:** Kadar DS III s. 1890
- gadırank:** Kadar. DS III s. 1890
- gadinga:** Yaşlı ve hıristiyan kadınlar için söylenen söz. DS III s. 1890
- gadinge:** Yaşlı ve hıristiyan kadınlar için söylenen söz. DS III s. 1891
- gaga:** Meyve ve kuru yemiş (Çocuk dilinde). DS III s. 1892
- gagga:** Yumurta (çocuk dilinde) DS III s. 1893
- gağa:** Meyve ve kuru yemiş (Çocuk dilinde). DS III s. 1893
- gağaz:** Görünüşe göre, anlaşılan, galiba. DS III s. 1893
- gağrı:** Artık, bundan böyle. DS III s. 1893
- gāh:** Koşum hayvanlarını çağırma ünlemi. DS III s. 1894
- gaka:** Yumurta (çocuk dilinde). DS III s. 1895
- gakga:** Yumurta (çocuk dilinde). DS III s. 1895
- gakka:** Yumurta (çocuk dilinde). DS III s. 1896
- gakkak:** Yumurta (çocuk dilinde) DS III s. 1896
- gakkı:** Yumurta (çocuk dilinde). DS III s. 1896
- gala:** Artık, başka. DS III s. 1898
- galam:** Aman. DS III s. 1898
- galan:** Artık, başka. DS III s. 1898
- galen:** Artık, başka. DS III s. 1900
- gāli:** Gayrı, Artık, bundan böyle. DS III s. 1901
- galim:** Artık, bundan böyle DS III s. 1902
- galli:** Artık, bundan böyle. DS III s. 1903
- gal salcalan:** Hoşça kal. DS III s. 1904
- gam:** Görünüşe göre, anlaşılan, galiba. DS III s. 1905
- gama:** Görünüşe göre, anlaşılan, galiba. DS III s. 1905
- gamo:** Galiba. DS III s. 1908
- gamoy:** Keçi çağırma ünlemi. DS III s. 1908
- gāna:** Galiba. DS III s. 1908
- gāñaz:** Galiba. DS III s. 1909
- ganet olsun:** İnanki. DS III s. 1910
- gānı:** Galiba. DS III s. 1913
- gara yola get:** Öl, geber anlamında ilenç. DS III s. 1921
- gare:** Yeter. DS III s. 1922

- garel:** Yeter. DS III s. 1922
- garik:** Artık, bundan böyle. DS III s. 1927
- garim:** Artık, bundan böyle. DS III s. 1927
- garnegirsi:** Karın ağrısı. DS III s. 1929
- garnıgada:** İlenç olarak kullanılır. DS III s. 1929
- garten:** Kadar. DS III s. 1931
- gartı:** Artık, bundan böyle. DS III s. 1931
- gartık:** Artık, bundan böyle. DS III s. 1931
- gatan:** Kadar. DS III s. 1935
- gatarı:** Kadar. DS III s. 1935
- gatu:** Fakat. DS III s. 1935
- gatlak:** Kadar . DS III s. 1936
- gavat:** Pezevenk; muhabbet tellali demek olup küfür sözü olarak kullanılır. DS III s. 1938
- gaybana galasıca:** Kahrolasıca anlamında ilenç. DS III s. 1943
- gayı:** Gayrı, artık, bundan böyle. DS III s. 1945
- gayık:** Gayrı, artık, bundan böyle. DS III s. 1945
- gayirmez:** Lütfen, zahmet olmazsa, her ne kadar zahmetse de anlamında kullanılır. DS III s. 1947
- gaylen:** Artık, bundan böyle. DS III s. 1947
- gaylı:** Artık, bundan böyle. DS III s. 1947
- gayli:** Artık, bundan böyle DS III s. 1947
- gayrı:** Artık, bundan sonra DS III s. 1949
- gayrik:** Artık, bundan böyle. DS III s. 1949
- gayrım:** Artık, bundan böyle. DS III s. 1949
- gayrın:** Artık, bundan böyle. DS III s. 1949
- gayrik:** Artık, bundan böyle. DS III s. 1949
- gayruk:** Artık, bundan böyle. DS III s. 1949
- gays gays:** Köpekleri çiftleştirmek için söylenen ünlem. DS III s. 1951
- gaytan:** Öküz giderken söylenir. DS III s. 1951
- gayz:** Kadın çağırma ünlemi. DS VI s. 4509
- geam:** Herhalde. DS III s. 1955
- geberesig:** Ölesin. DS VI s. 4509
- geberik:** Zayıf ve güçsüzlük hakkında

aşağılama için söylenir. DS III s. 1956

gebici gebici: Öküz, manda, buzağı vb. hayvanları çağırma ünlemi. DS III s. 1957

gebicik: Öküz, manda, buzağı vb. hayvanları çağırma ünlemi. DS III s. 1956

gebiç gebiç: Öküz, manda, buzağı vb. hayvanları çağırma ünlemi. DS III s. 1956

gebülübülü: Tavuk çağırma ünlemi. DS III s. 1958

gebüç gebüç: Öküz, manda, buzağı vb. hayvanları çağırma ünlemi. DS III s. 1956

gecbili bili: Tavuk çağırma ünlemi. DS III s. 1958

geciği cıği: Öküz, manda, buzağı vb. hayvanları çağırma ünlemi. DS III s. 1956

geç: Affet, üzerinde durma anlamında kullanılır. DS III s. 1960

geçe geçe: Öküz, manda, buzağı vb. hayvanları çağırma ünlemi. DS III s. 1956

geçeni: . . . den sonra anlamında kullanılır. DS III s. 1961

geçini: . . . den sonra anlamında kullanılır. DS III s. 1961

gedi: Karı ve kocanın birbirinden söz ederken kullandıkları takma ad.

geem: Görünüşe göre, anlaşılan, galiba. DS III s. 1968

geğaz, geğez: Görünüşe göre, anlaşılan, galiba. DS III s. 1970

geğın: Bundan dolayı, onun için. DS III s. 1970

geğinnem: Bundan dolayı, onun için. DS III s. 1970

geh: At çağırma ünlemi. DS III s. 1971

geh ci... ci: At çağırma ünlemi. DS III s. 1971

geh geh: Tavuk çağırma ünlemi. DS III s. 1971

geldüş: İnekleri çağırma ünlemi. DS III s. 1971

gele: Gelsin. DS VI s. 4509

geleho: Sığırları çağırma ünlemi. DS III s. 1974

gelehoh: Sığırları çağırma ünlemi. DS III s. 1974

geleküş: Sığırları çağırma ünlemi DS III s. 1974

gelem: Ama, fakat. DS III s. 1974

gelençen: Gelineye kadar . DS III s. 1975

geleneçe: Gelineye kadar DS III s. 1975

gelgét: Gel. DS III s. 1977

gelgit: Vazgeç. DS III s. 1977

gelgit: Gel. DS III s. 1977

geli: Gel. DS III s. 1977

gelibakan: Gel. DS III s. 1977

gelidoğru (I): Gel. DS III s. 1977

gelidoğru (II): Vazgeç. DS III s. 1977

gelibe: Anlaşılan, görünüşe göre. DS III s. 1977

gelince: Kendinden büyük ve evli bir kadın için hanım abla anlamında kullanılır. DS III s. 1979

gelinçe: Kendinden büyük ve evli bir kadın için hanım abla anlamında kullanılır. DS III s. 1979

gelişteni: Gelinceye kadar anlamında kullanılır. DS III s. 1984

gelleş: Manda çağırma ünlemi. DS III s. 1984

gelmezine gitmek: Ölmek (ilenç olarak kullanılır.) DS III s. 1984

gelpiş: Öküz çağırma ünlemi. DS III s. 1984

geluks: Öküz çağırma ünlemi. DS III s. 1985

gelük gelük: Tavuk çağırma ünlemi. DS III s. 1985

gemehme: Dişi hayvanları çağırma ünlemi. DS III s. 1986.

gemez: Belki. DS III s. 1986

gen: "Onun için" anlamında kullanılır. DS III s. 1989

gena: 1. Gene, gene de, vaz geçmeyip. 2. Daha, başka, ayrıca DS III s. 1989

geñaaz: Görünüşe göre, anlaşılan, galiba DS III s. 1989

genaz: Görünüşe göre, anlaşılan, galiba. DS III s. 1989

genezime: Görünüşe göre, anlaşılan, galiba. DS III s. 1989

geneş: İnek çağırma ünlemi. DS III s. 1990

genez: Görünüşe göre, anlaşılan, galiba. DS III s. 1991

genim: Onun için, ondan dolayı. DS III s. 1992

genneş : İnek çağırma ünlemi DS III s. 1993

gennez mi: Kolay mı? DS VI s. 4510

geniş geniş: İnek çağırma ünlemi. DS III s. 1993

gerbaşka: Çift sürerken öküzü geriye döndürmek için söylenen kışkırtıcı söz. DS III s. 1994

gerek gerek: Koyun çağırma ünlemi. DS III s. 1997

geri: Artık, bundan böyle. DS III s. 2001

gerim: Malın, canın yok olsun anlamında ilenç olarak kullanılır. DS III s. 2002

gerirek: Az geride anlamında kullanılır. DS III s. 2003

germeç: Argoda büyük ağız. DS VI s. 4510

geroğlum: Çift sürerken çiftçinin tarlabasına vardığında öküzü geri çevirmek için söylediği söz. DS III s. 2006

get de: Git be... DS III s. 2008

gevremek: Ölmek, gebermek anlamında kullanılır. DS III s. 2014

geyin: Onun için anlamında kullanılır. DS III s. 2016

geyri: Sonra. DS III s. 2017

gez: Seslenme ünlemi. DS III s. 2019

gı: Be...' Hey...' gibi çağırma, seslenme ünlemi (kadınlar için kullanılır) DS III s. 2024

gıbık: Karısının ya da kendisine yakın bir kadının iffetsizliğine göz yuman (kimse), deyyus. DS III s. 2024

gıcı: Kendinden küçüklere aslanım, çocuğum anlamında seslenme ünlemi. DS III s. 2025

gıcı gıcı: Koyun, köpek vb. hayvanları çağırma ünlemi. DS III s. 2025

gıcık gıcık: Keçileri çağırma ünlemi. DS III s. 2026

gıcım: Aslanım, yavrum, kuzum anlamına sevgi belirten ünlem. DS VI s. 4511

gıcı gıcı: Köpek çağırma ünlemi. DS III s. 2030

gıdak: Yumurta (çocuk dilinde) DS III s. 2031

gıdam: Küçüklere karşı sevgi belirtir. DS III s. 2031

gıdık gıdık: Köpek çağırma ünlemi. DS VI s. 4511

gıdıl gıdıl: Küçük çocukların yürümesi için kullanılır. DS III s. 2034

gıdirik gıdirik: Köpek çağırma ünlemi. DS VI s. 4511

gıgık: Yumurta (çocuk dilinde) DS III s. 2036

gığ : kız, be...' Hey...' gibi çağırma, seslenme ünlemi (kadınlar için kullanılır) DS III s. 2024

gığğa: Küçük çocukları güldürmek için çıkarılan ses. DS III s. 2036

gı: Be...' Hey...' gibi çağırma, seslenme ünlemi (kadınlar için kullanılır) DS III s. 2024

gıka: Yumurta (çocuk dilinde) DS III s. 2037

gıkga: Yumurta (çocuk dilinde) DS III s. 2037

gıkı: Yumurta (çocuk dilinde) DS III s. 2037

gıkkı: Yumurta (çocuk dilinde) DS III s. 2037

gılan: Şaşma bildirir ünlem. DS III s. 2038

gile gile: Dana çağırma ünlemi. DS III s. 2041

gılı: Bana bak anlamında kullanılır. DS III s. 2042

gımıl: Benzer, tıpkı, gibi anlamında kullanılır. DS III s. 2045

gırak: Kurbağa ve karga sesini anlatır. DS III s. 2052

gıran giresice: Ölesice anlamında ilenç. DS III s. 2053

gıran guylası: Ölesice anlamında ilenç. DS III s. 2053

gıranlık: Ölmesini istediği kimse için ölesice anlamında kullanılır. DS III s. 2053

gıranlık: Ölmesini istediği kimse için ölesice anlamında kullanılır. DS III s. 2053

gırç: Bıçak keserken ya da iğne batarken çıkan sesi anlatır. DS III s. 2055

gırdini: Erkekler tarafından hakaret olarak kullanılan söz. DS III s. 2055

gırık gırık: Köpek yavrusunu çağırma ünlemi. DS III s. 2057

gızı gızı: Koyun çağırma ünlemi. DS III s. 2070

gızmış: Kötü kadınlar için kullanılır. DS III s. 2071

gıde: Koyunları kovalama ünlemi. DS III s. 2073

gıdegıt: Gitgide, böylelikle. DS III s. 2073

gıderayak: Gitmek üzere olmayı anlatır. DS III s. 2074

gıdi gıdi: Keçi yavrusunu çağırma ünlemi. DS III s. 2075

gılli: -den sonra anlamında kullanılır. DS III s. 2078

gımi: Gibi DS III s. 2078

gın: Ki bağlacı yerine kullanılır. DS III s. 2079

ginez: Görünüşe göre, anlaşılan, galiba. DS III s. 2079

ginnim: Sonra. DS III s. 2079

girtten: Gerçek, doğru. DS III s. 2085

gizo: Boğaya gelen ineğe, boğayı atlatmak için söylenir. DS III s. 2088

go : 1. Anne 2. Anne sözü ile birlikte kullanılır. 3. Birini çağırma ünlemi. 4. Hayır anlamında kullanılır DS III s. 2088

gobis gobis: Köpek çağırma ünlemi. DS III s. 2088

goçmak: Kucaklamak, sevmek (çocuk dilinde) DS III s. 2187

goddiri: Sıpa çağırma ünlemi. DS III s. 2092

goh: 1. Olumsuzluk bildiren edat, hayır. 2. Sanmam, ummam anlamında kullanılır. DS III s. 2095

golan: Bundan böyle. DS VI s. 4512

goltuğuna baba çihacah: Kargış sözü. DS II s. 447

goma: 1. Bak! 2. Bak hele! 3. Haydi, hele! 4. Değil mi? 5. Hemen bak! DS III s. 2099

gongala: Oğul verirken arıların birbirlerinden ayrılmaları ya da kaçmalarını önleyip bir yere

konmalarını sağlamak için söylenen söz. DS III s. 2101

gook vidi vidi: Deve yavrusunu çağırma ünlemi. DS III s. 2102

gorsan: Sanki, güya DS III s. 2105

goş: Koyun ya da keçi sağarken hayvan durmadığı zaman söylenilen söz. DS III s. 2107

goşdik: Bir kimsenin karşısındakini sevdiğini belirtmek için söylediği sözcük. DS III s. 2107

goşgoş: Hayvanları çağırma ünlemi. DS III s. 2107

govan: Boynuzlu anlamında olup küfür olarak kullanılır, kerata. DS III s. 2109

goya: Sanki, güya. DS III s. 2105

goyama: Sanki, güya DS III s. 2111

goyamacana: Sanki, güya DS III s. 2111

göçü: Eşeği çağırma ünlemi. DS III s. 2121

göğelempe: Göge doğru anlamında kullanılır. DS III s. 2127

gölöş gölöş: Öküz çağırma ünlemi. DS III s. 2145

gönen: Yavrum, kuzum anlamında sevgi belirtir. DS III s. 2154

gönül alçak: Lütfen. DS III s. 2155

görgül: Sayın anlamında kullanılır. DS III s. 2160

görlengöp: Hep beraber, birlikte. DS III s. 2161

görüm: Gibi. DS III s. 2163

göynü alçaktan: Lütfen anlamında kullanılır. DS III s. 2172

gu: Hu anlamında ünlem. DS III s. 2184

gubak gubak: Kekliğin ötmesini anlatır. DS III s. 2184

guban: Yavrum, kardeşim, arkadaş anlamına çağırma sözü. DS III s. 2197

gubban: Yavrum, kardeşim, arkadaş anlamına çağırma sözü. DS III s. 2197

gucmak: Kucaklamak, sevmek (çocuk dilinde) DS III s. 2187

guggu: Yumurta (çocuk dilinde) DS III s. 2189

gugu: Tavuk çağırma ünlemi. DS III s. 2189

guk: İnsanı kızdırmak için söylenir (çocuk dilinde). DS III s. 2190

gukguk: Tavuk sesi. DS III s. 2190

guldur guldur: Barsağın çıkardığı gaz sesini anlatır. DS III s. 2191

guluk guluk: Su içerken gırtlaktan çıkan sesi anlatır. DS III s. 2193

gurban: Kardeş anlamında kullanılır, sevgi belirtir. DS III s. 2197

gurban: Yavrum, kardeşim, arkadaş anlamına çağırma sözü. DS III s. 2197

gur gur: Koyun ve keçi çağırma ünlemi. DS III s. 2198

gurutça: Keçileri çağırma ünlemi. DS III s. 2201

gurvan: Kardeş anlamında kullanılır, sevgi belirtir. DS III s. 2198

gurutça: Keçileri çağırma ünlemi. DS III s. 2201

guruya: Koyunu sularken kullanılan ünlem. DS III s. 2201

gücelenberi: Ancak, güçlükle, zorla. DS III s. 2208

güdü güdü: Köpek çağırma ünlemi. DS III s. 2213

güldürbaba: Gök gürültüsü (çocuk dilinde). DS III s. 2217

güldürek: Gök gürültüsü (çocuk dilinde). DS III s. 2217

güldürgoca: Gök gürültüsü (çocuk dilinde). DS III s. 2217

güleküş: Öküz çağırma ünlemi. DS III s. 2218

gümbürdeve: Gök gürültüsü (çocuk dilinde). DS III s. 2221

gümmüş: Manda çağırma ünlemi. DS VI s. 4514

gümp: Güm diye ses çıkarmak DS III s. 2222

-H-

habba: Çocuk dilinde yemek. DS III s. 2246

habbak: Süt, yoğurt, ayran (çocuk dilinde). DS III s. 2246

habbaraber: Elbirliğiyle, hep birlikte. DS III s. 2246

habbuk: Süt, yoğurt, ayran (çocuk dilinde). DS III s. 2246

habırha: Koşma komutu. DS VI s. 4516

habireha: Hayvanları ürkütme ünlemi DS III s. 2247.

ha bola ki : Yazık, yazık olsun anlamında ünlem. DS III s. 2247

habu: Bu, işte. DS III s. 2247

hacanabir: Usanmayı anlatır. DS III s. 2247

haç : Öküzleri sürerken söylenen söz. DS III s. 2248

haçan I: Mademki. DS III s. 2248

haçan II: Ne çabuk. DS III s. 2248

haç'an: Ne zaman, ne zaman ki. DS III s. 2248

haçana gider: Ne zamana kadar. DS III s. 2248

haçanabir: Ne zamana kadar. DS III s. 2248

haçanda: Nasıl; ne zaman; ne zaman ki. DS III s. 2248

hada: 1. Haydi. 2. Eyvah. DS III s. 2249

hade (I): Haydi. DS III s. 2249

hade (II): Sahi mi, gerçek mi? anlamında kullanılır: DS III s. 2250

haden: Neden sorusuna verilen ters cevap. DS III s. 2250

hadiñ: Haydi. DS III s. 2250

haf: Köpeğin kesik kesik çıkardığı ses. DS III s. 2250

hagari: Ha gayret. DS III s. 2251

hah: 1. İşte. 2. Evet, tamam. 3. Ünlem. DS III s. 2252

haha: Kahkaha. DS III s. 2252

ha işde: Orta halli, şöyle böyle. DS III s. 2253

hakar: Kadar. DS III s. 2253

ha karsang: Sanki, sözde anlamında ünlem. DS VI s. 4516

hakget: Gerçekten. DS III s. 2253

hala hala: Köpek kışkırtma ünlemi. DS III s. 2256

halberi: Çoktandır. DS III s. 2258

halbukisa (I): Oysa. DS III s. 2258

halbukisa (II): Hâlbuki. DS III s. 2258

halbuksam: Hâlbuki. DS III s. 2258

halbuku: Hâlbuki. DS III s. 2259

halbusam : Hâlbuki. DS III s. 2259

halli: Çocuk dilinde yakın arkadaşlık. DS III s. 2261

hamaköçek: Hep birlikte. DS III s. 2263

hamar: İmdat ünlemi. DS III s. 2264

ham da: Hem de. DS III s. 2266

hamm: Çocuk dilinde ısırma DS III s. 2266

hampa: Parasız (argo). DS VI s. 4516

hana: Şaşma bildirir ünlem, vay. DS III s. 2270

hanca: Çoktan, çok zamandan beri. DS III s. 2271

handa: Çoktan, çok evvelden beri. DS III s. 2272

handan: Çoktan, çok evvelden beri. DS III s. 2272

handen: Çoktan, çok evvelden beri. DS III s. 2272

handı: Haydi. DS III s. 2272

hanıhandan: Çoktan, çok zamandan beri. DS III s. 2274

haniyada: Bir şeyin olmasını çok arzu etmeyi anlatır. DS III s. 2275

hanidan: Çoktan beri, eskiden. DS III s. 2275

haniden: Çoktan beri, eskiden. DS III s. 2275

hanidir: Çoktan beri, eskiden DS III s. 2275

haniydi: Dilemeyi, istemeyi anlatır. DS III s. 2275

hao: Şu, o (alay yollu). DS III s. 2276

haoha: Öküz kovalama, durdurma ünlemi. DS III s. 2276

hap etmek (I): Çocuk dilinde yemek. DS III s. 2279

hap etmek (II): Çocuk dilinde sırta almak. DS III s. 2279

hap demek: Çocuk dilinde yemek. DS III s. 2279

hap hap etmek: Çocuk dilinde yemek. DS III s. 2279

hapıcık: Çocuk dilinde bir lokma, bir yudum. DS III s. 2280

hapnan: Madem ki. DS III s. 2280

haralda: Herhalde anlamında kullanılır. DS III s. 2283

har har: Havlama ya da insanların havlar gibi bağırıp çağırmasını anlatır. DS III s. 2288

hartan: Kadar. DS III s. 2295

has has: Hayvanları sürmek için kullanılan ünlem. DS III s. 2298

haşhuş: Abur cubur yemeyi anlatır. DS III s. 2302

havalak: Yukarı doğru, havaya doğru. DS III s. 2308

havar: Evet. DS III s. 2309

havveli: Umacı (çocuk dilinde). DS III s. 2314

hay: Hey anlamında seslenme ünlemi. DS III s. 2314

ha ya: Değil mi?. DS III s. 2314

hayda: Haydi. DS III s. 2314

haydah: Haydi DS III s. 2314

haydindi: Çabuk ol, acele et anlamında kullanılır. DS III s. 2314

hayhoy (I): Şaşma bildirir ünlem. DS III s. 2317

hayhoy (II): Kuşları kovmak için kullanılır. DS III s. 2317

hayla, haylā: 1. Şimdiye dek 2. Hem de 3. Gerçekten. 4. Evvel, önce. DS III s. 2318

haylamaz olmak: Bir kimsenin iyi olduğunu bildiren cevap. DS III s. 2318

hayle mi: Öyle mi? DS III s. 2319

haylesine: Şuraya ya da buraya doğru anlamında kullanılır. DS III s. 2320

haymede: Gerçekleme, doğrulama, onaylama edatı olarak kullanılır. DS III s. 2320

haymedet: Nasıl olsa anlamında kullanılır. DS III s. 2320

haymete: Doğruluk, gerçeklik belirtir. DS III s. 2320

haypetti hayputtu: Ne yaptı yaptı anlamında kullanılır. DS III s. 2320

hayt: Öküz durdurma ünlemi. DS III s. 2321

hayvah: Eyvah! DS III s. 2321

hayyāh: Evet, öyle, tamam. DS III s. 2322

hayyı: Evet, tabii anlamında kullanılır. DS III s. 2322

hazaar: Belki anlamında kullanılır. DS III s. 2322

hazahır: Görünüşe bakılırsa. DS VI s. 4518

he (I): 1. Evet anlamında gerçekleştirme edatı olup soruların olumlu olduğunu belirtir. 2. Ne? anlamadım anlamında kullanılır. DS III s. 2323-24

he (II): Evet, olumlu, doğru. DS VI s. 4518

heci (I): Değil mi? anlamında kullanılır. DS III s. 2325

heci (II): Sorma değil mi? DS III s. 2325

heç: Herhangi. 2. Hiç bir şekilde. 3. Bir kere olsun, bile

héçoh: Hiç olmazsa. DS III s. 2326

hee (I): Evet anlamında gerçekleştirme edatı olup soruların olumlu olduğunu belirtir. DS III s. 2328

hee (II): Şaşma bildirir ünlem. DS III s. 2328

heeri: Yahu! DS III s. 2328

heften: Büsbütün, hep birlikte. DS III s. 2328

heg: Seslenme ünlemi, hey. DS III s. 2328

hege: Evet anlamında gerçekleştirme edatı olup soruların olumlu olduğunu belirtir. DS III s. 2328-29

hegi: Eğer, şayet. DS III s. 2329

hegidi: Yahu anlamında kullanılır. DS III s. 2329

heğ (I): Davar çağırma ünlemi DS III s. 2328

heğ (II): Seslenme ünlemi, hey. DS III s. 2328

heğe: Evet anlamında gerçekleştirme edatı olup soruların olumlu olduğunu belirtir. DS III s. 2329

heğri (I): Yahu anlamında kullanılır. DS III s. 2329

heğri (II): Bundan böyle, artık. DS III s. 2329

heh: Evet anlamında gerçekleştirme edatı olup soruların olumlu olduğunu belirtir. DS III s. 2329

hehe: Evet anlamında gerçekleştirme edatı olup soruların olumlu olduğunu belirtir. DS III s. 2329

hehey: Hayvan çağırma ünlemi. DS III s. 2329

heheyenam: Kınamak için söylenir. DS III s. 2329

hek: Evet anlamında gerçekleştirme edatı olup soruların olumlu olduğunu belirtir. DS III s. 2329

heka: Gibi anlamında kullanılır. DS III s. 2329

heki: Evet anlamında gerçekleştirme edatı olup soruların olumlu olduğunu belirtir. DS III s. 2329

helās ki: İyi ki. DS VI s. 4519

helbe: Elbet. DS III s. 2330

helbet: Elbet, her halde, şüphesiz. DS III s. 2330

helbete: Elbet DS III s. 2330

hele: Sonra. DS III s. 2331

helehüle: İyi, fena değil anlamında kullanılır. DS III s. 2331

hele ki: İyi ki, yerinde ki anlamında kullanılır. DS III s. 2331

helemme: Ya anlamında bağlaç. DS III s. 2331

helesa: Denizle ilgili türkülerde geçer ve kışkırtıcı bir ünlem olarak kullanılır. DS III s. 2331

helhel (I): Birini kızdırmak için söylenir. DS III s. 2333

helhel (II): Kadına hakaret olarak söylenir. DS III s. 2333

hel hel: 1. Boğayı çiftleşmeye kışkırtmak için söylenir. 2. Bildircini yere indirmek için söylenir. DS III s. 2333

helhele: Helhele, halk oyunlarında hep bir ağızdan çıkarılan ses. DS III s. 2333

hel helu: Kuşları civcivlerden uzaklaştırmak için söylenir. DS III s. 2333

helle: Yuha anlamında hakaret olarak kullanılır. DS III s. 2336

helvet: Elbet, her halde, şüphesiz. DS III s. 2337

heme: He mi 2. Hemen, derhal. 3. Öyle mi, değil mi DS III s. 2337

he mi: Çağırma ünlemi. DS III s. 2338

he mi ki: Öyle mi, değil mi? DS III s. 2338

hen: En anlamında edattır. DS III s. 2338

heñye: Evet anlamında gerçekleştirme edatı olup soruların olumlu olduğunu belirtir. DS III s. 2341

hepcək: Hep birlikte. DS III s. 2341

heral: Herhalde. DS III s. 2342

her hal: Herhâlde. DS III s. 2344

heri: Seslenme ünlemi. DS III s. 2345

hériya: Davar sürerken kullanılan deh anlamında ünlem. DS III s. 2345

herr: Eşekleri çiftleşmeye kışkırtma ünlemi. DS III s. 2347

hert hert: İki kişi çekişirken biri ötekini uyarmak için kullanılır. DS III s. 2348

hērü: Be, yahu anlamında kullanılır. DS III s. 2348

hesbi: En yakın arkadaşım anlamında kullanılır. DS III s. 2348

hest: Öküz, at vb. hayvanları yürütme ünlemi. DS III s. 2349

heş: Öküz, at vb. hayvanları yürütme ünlemi. DS III s. 2349

het: Korkutmak ya da susturmak için söylenir. DS III s. 2349

hetta: Hatta. DS III s. 2350

hette (I): Hem de, üstelik. DS III s. 2350

hette (II): Çok şükür anlamında kullanılır. DS III s. 2350

hette (III): Hatta . DS III s. 2350

hevis: Herif (çocuk dilinde). DS III s. 2351

hey (I): 1. Keçi çağırma ünlemi. 2. At kovalama ünlemi. DS III s. 2352

hey (II): Hey. DS III s. 2352

he ya: 1. Evet öyle. 2. Gerçek mi? 3. Hayır, öyle değil. DS III s. 2352

heyam: Herhalde. DS III s. 2352

hey: Evet anlamında gerçekleştirme edatı olup soruların olumlu olduğunu belirtir. DS III s. 2353

heyek: Evet anlamında gerçekleştirme edatı olup soruların olumlu olduğunu belirtir. DS III s. 2353

heyha: Yuha. DS III s. 2353

heyhey: Davar (çocuk dilinde). DS III s. 2353

hey hey: Keçi çağırma ünlemi. DS III s. 2352

heyle: Evet, öyle. DS III s. 2354

heylence: Bu tarafa anlamında kullanılır. DS III s. 2354

heylik: Yuha. DS III s. 2354

heylim: Görünüşe göre, anlaşılabilir, galiba. DS III s. 2354

h eyri : Bundan böyle, artık. DS III s. 2354

heyva: Evet DS III s. 2355

heyy : Evet. DS III s. 2355

heyyah (I): Evet. DS III s. 2355

heyyah (II): Keçi ve koyunları yürütme, geri çevirme ünlemi. DS III s. 2355

heyye: Evet. DS III s. 2355

heyyha: Keçi ve koyunları yürütme, geri çevirme ünlemi. DS III s. 2355

hez r: Herhalde. DS III s. 2355

h : 1. Evet. 2.İşte. 3. Hayır. DS III s. 2356

h c : Çocuk dilinde pis, kirli şey. DS III s. 2356

h  g ri: Haydi oradan, oldu mu yani, ne yaptın şimdi! DS VI s. 4519

hıgtılıım: Fakat. DS III s. 2357

hık gāri: Hadi oradan, oldu mu yani, ne yaptın şimdi! DS VI s. 4519

hım: Dalga çarptığı zaman çıkan sesi anlatır. DS III s. 2361

hımik: < ses taklidi. DS III s. 2361

hım: Hayır. DS III s. 2362

hıpış hıpış etmek: Bir şey yemek (çocuk dilinde) DS III s. 2367

hırgür: Güç halle, olduğuna göre. DS III s. 2369

hıs hıs: Sessizce gülmeyi anlatır. DS III s. 2375

hış (I): Kemik, ağaç vb. şeylerin ezilmesini, ufalmasını anlatır. DS III s. 2375

hış (II): Sus anlamında emir. DS III s. 2375

hışar: Eğer. DS III s. 2376

hıyya: Evet anlamında gerçekleştirme edati olup soruların olumlu olduğunu belirtir. DS III s. 2381

hıy ya: Evet, doğru. DS VI s. 4520

hi: 1. Evet, doğru. 2. Buyur. DS III s. 2383

hici: Değil mi? DS III s. 2383

hiçki: Değil mi? DS III s. 2384

hindiyeçen: Şimdiye kadar. DS III s. 2386

hir hir: Köpek kovalama ünlemi. DS III s. 2388

hişer: Gerçekten, kesinlikle. DS III s. 2389

hişt: Seslenme ünlemi. DS VI s. 4520

hitte: Takdirde sözcüğü gibi durum ya da koşul anlatır. DS III s. 2389

hiya: Evet. DS III s. 2389

hiye: Evet. DS III s. 2389

hiyya: Evet. DS III s. 2389

hiyye: Evet. DS III s. 2389

ho: 1. Ey. 2. Öküze seslenme ünlemi. DS III s. 2389

hobisi: Şunun gibisi, benzeri. DS III s. 2390

hobirya: Köpeği saldırmaya kışkırtma ünlemi. DS III s. 2390

hoç (I): Deve kovalama ünlemi. DS III s. 2391

hoç (II): Bununla birlikte. DS III s. 2391

hoğlum: Köpeği saldırmaya kışkırtma ünlemi. DS III s. 2394

hohame: İnek çağırma ünlemi. DS III s. 2394

hoço (I): Çocuk dilinde umacı. DS III s. 2394

- hoho (II):** Çocukları korkutmak için söylenir, korkunç yaratık. DS III s. 2394
- hohucuk:** Çocuk dilinde umacı. DS III s. 2395
- hohuç:** Çocuk dilinde umacı. DS III s. 2395
- hokucu:** Çocuk dilinde umacı. DS III s. 2395
- hokucuk:** Çocuk dilinde umacı. DS III s. 2395
- hokuç:** Çocuk dilinde umacı. DS III s. 2395
- hollāyası:** Ölenlerin arkasından söylenen ilenç. DS III s. 2397
- hom:** Yani. DS III s. 2399
- hoñgurü:** Bu yana, bu tarafa, ileri doğru. DS III s. 2403
- hoordan:** İleriden, oradan. DS III s. 2404
- hop:** Atları durdurma ünlemi. DS III s. 2404
- hopan:** Yıkılası anlamında ilenç. DS III s. 2405
- hor:** Öküz ve beygirleri çağırma ünlemi. DS III s. 2407
- hora:** Ora, şura, bura gibi yer gösterme edatı. DS III s. 2407
- horhop :** Hep birden, birlikte. DS III s. 2411
- hortdah hortdanboz:** Hayalet (çocuk dilinde). DS III s. 2413
- hoşduğunan:** Güzellikle, iyilikle. DS III s. 2416
- hoşvakit:** Öğleden sonra söylenen iyi dilek sözcüğü. DS VI s. 4521
- hota:** Yaşa anlamında beğeni ünlemi. DS III s. 2418
- hoý:** Ayol anlamında seslenme ünlemi. DS III s. 2422
- hoýha:** Yuha anlamında ünlem. DS III s. 2422
- hoýnu:** 1. Şaşma ünlemi. 2. Hani ya. 3. Özellikle. 4. Doğrulama, gerçekleştirme edatı. DS III s. 2425
- hoýo:** Öyle, evet. DS III s. 2423
- hoýon:** Efendi, ağa. DS III s. 2423
- hoýu, hoýnu:** Hani ya. DS III s. 2423
- hozene:** Nedensiz değil, boşuna değil. DS III s. 2425
- hozeyne:** Nedensiz değil, boşuna değil. DS III s. 2425.
- hozgem canına:** Ne mutlu ona. DS III s. 2425
- hozik canına:** Ne mutlu ona. DS III s. 2425

höç: Deveyi kaldırmak için söylenen sözcük. DS III s. 2427

höküt: Eğer, şayet. DS III s. 2430

höngürde: Orada, işte orada DS III s. 2433

hörtük: Yara (ilenç olarak kullanılır). DS III s. 2435

höst (I): At, katır, sığır vb. hayvanları durdurma, kovalama ünlemi. DS III s. 2437

höst (II): Sus. DS III s. 2437

hösta: At, katır, sığır vb. hayvanları durdurma, kovalama ünlemi. DS III s. 2437

höş (I): Sus DS III s. 2437

höş (II): Arabaya koşulan hayvanları istenilen yöne döndürmek için kullanılan ünlem. DS III s. 2437

höttük: İlenç olarak kullanılır. DS III s. 2439

hu: Seslenme ünlemi. DS III s. 2441

huku: Seslenme ünlemi (çocuk dilinde). DS III s. 2442

hund: İlenç olarak kullanılır. DS III s. 2443

hupiya: Kâğıt para (mecazî anlamda). DS III s. 2444

huş: Şaşma ünlemi. DS III s. 2446

hutça: Keçi çağırma ünlemi. DS III s. 2446

huuk: Keçi çağırma ünlemi. DS III s. 2446

huyhaa: Tavuk kaçırma ünlemi. DS III s. 2446

hüküş: Sığır çağırma ünlemi. DS III s. 2448

hüt: Evet. DS III s. 2452

hüüt: Evet. DS III s. 2452

hüvt: Evet. DS III s. 2452

-I-

i: Anlamadım, tekrar et anlamında kullanılır. DS IV s. 2455

iaa : Hayır. DS IV s. 2455

iah: Hayır. DS IV s. 2455

ıbıbk: Sıtma nöbeti geçiren hastanın titrerken, inlerken çıkardığı ses. DS IV s. 2455

ih : Deve çöktürme ünlemi. DS IV s. 2459

ihar: İlenç. DS IV s. 2459

ihı (I): Şaşma ya da sevinç bildirir ünlem. DS IV s. 2460

ihı (II): İşte. DS IV s. 2460

ihı : İşte. DS IV s. 2460

ihıcık: İşte. DS IV s. 2460

ihın: İşte. DS IV s. 2460

ihınak: İşte. DS IV s. 2460

ıı: Hayır. DS IV s. 2463

ııh: Hayır. DS IV s. 2463

ılerlek: İleri. DS IV s. 2467

ımmannına kadar: Ağzına kadar (dolu).
DS IV s. 2477

ın: Hayır. DS IV s. 2477

ıncı: Peki, haydi. DS IV s. 2478

ıncık: İştecik, orada. DS IV s. 2478

ınnak: Çocuk dilinde mama. DS IV s.
2480

-İ-

ı: Şaşma bildirir ünlem. DS IV s. 2501

ıah: Hayır, değil. DS IV s. 2501

ıbatulum: Ne iyi. DS IV s. 2501

ıbdi: Önce. DS IV s. 2501

ıbi: 1. Şaşma bildirir ünlem. 2. Kaz
gütme ünlemi. DS IV s. 2502

ıçer: İçeri. DS IV s. 2505

ıçeri : İçeri. DS IV s. 2505

ıçine : İçin edatı. DS IV s. 2506

ıhi: İşte. DS IV s. 2514

ıhicik: İşte. DS IV s. 2514

ıhin: İşte. DS IV s. 2514

ıhina: İşte. DS IV s. 2514

ıhinaka: İşte. DS IV s. 2514

ıhınarak: İşte. DS IV s. 2514

ıhine: İşte. DS IV s. 2514

ıhineka: İşte. DS IV s. 2514

ıke : İken DS IV s. 2515

ıkıcık: İşte, şurada. DS IV s. 2515

ılā: Öyle mi? DS IV s. 2518

ılekin: Lâkin, ama. DS IV s. 2520

ılerde: İlerde. DS IV s. 2521

ılik: -den başlayarak, -den sonra, -den
beri. DS IV s. 2524

ıliya: Değil mi? DS IV s. 2529

ılkiva: Önce, evvel. DS IV s. 2531

ımi: Emi anlamında uyarma edatı. DS
IV s. 2536

ınance: Doğru. DS IV s. 2538

ıncedalaz: İnceye yakın. DS IV s. 2539

ıncefara: İsabet ki, iyi ki. DS IV s. 2539

ındeñ: Sana ne, ne karışyorsun,
anlamında kullanılır. DS IV s. 2541

ıne: 1. Öyle değil mi? 2. Şaşma bildirir
ünlem. DS IV s. 2541

ıngeme: Yokuş aşağı, iniş. DS IV s.
2543

ini (I): Şaşma bildirir ünlem. DS IV s. 2544

iñi (II): İşte. DS VI s. 4527

iniini: Şaşma bildirir ünlem. DS IV s. 2544

inip: Çocuk oyunlarında ilk anlamında söylenir. DS IV s. 2544

inkaza: Önce, evvel. DS IV s. 2544

innaha: İşte. DS IV s. 2545

ipdil: Önce, evvel. DS IV s. 2546

ipdin: Önce, evvel. DS IV s. 2546

ipta : Önce, evvel. DS IV s. 2547

iptil : Önce, evvel. DS IV s. 2547

iptili: Önce, evvel. DS IV s. 2547

iptilli: Önce, evvel. DS IV s. 2547

iptima: Önce, evvel. DS IV s. 2547

irelde: İleride. DS IV s. 2548

isaki: Hâlbuki. DS IV s. 2555

isanki: Hâlbuki. DS IV s. 2555

issölesice: Kahrolasınca anlamında ilenç. DS IV s. 2561

ist: At durdurma ünlemi. DS IV s. 2561

işaret: Küçümsemeyi, beğenmemeyi anlatır. DS IV s. 2562

işkim: Yeter ki. DS IV s. 2565

iştecik: İşte. DS IV s. 2567

itimcan: Canım anlamında sevgi belirtir. DS IV s. 2569

-K-

kaa: Şaşma bildirir ünlem. DS IV s. 2578

kabaklayı: Yukarı doğru. DS IV s. 2579

kadak: Kadar. DS IV s. 2589

kadan: Kadar DS IV s. 2590

kağız: Kadınlar arasında "yahu" anlamında kullanılır. DS IV s. 2596

kağırık: Erkek kekliğin, karşısındaki kekliği susturmak için çıkardığı ses. DS IV s. 2596

kaka, kak: 1. Yemiş kuru yemiş (çocuk dilinde) 2. Yumurta (çocuk dilinde). DS IV s. 2600

kakaç: Kötü, fena (çocuk dilinde). DS IV s. 2600

kakaş: Pis, yenmez (çocuk dilinde). DS IV s. 2602

kal : "Yahu" anlamında ünlem. DS IV s. 2607

kalak: Artık, bundan sonra. DS IV s. 2610

kalan: Artık, bundan sonra. DS IV s. 2610

kāli: Artık, bundan sonra. DS IV s. 2610

karaca: Çelik çomak oyununda çarpılan çelik, sınır dışına çıktığı zaman, çocukların bağırdıkları "hey" anlamında ünlem. DS IV s. 2640

karagünlü: Ölmüş bir kimse anılırken söylenir. DS IV s. 2645

karakul: Umacı, öcü (çocuk dilinde). DS IV s. 2648

karayol: Cehennem dibi (ilençlerde kullanılır) DS IV s. 2656

karayer : Cehennem dibi (ilençlerde kullanılır). DS IV s. 2656

karnıkada: İlenç. DS VI s. 4538

kas kas: Köpekleri çiftleşmeye kıskırtmak için söylenir. DS IV s. 2676

katça: Kadar. DS IV s. 2683

katlak: Kadar. DS IV s. 2685

katlı: Kadar DS IV s. 2685

katübek: Oysaki. DS IV s. 2687

kayırmaz: Önemi yok, bir şeyin yok (canı yanarak ağlayan çocuğu susturmak için). DS IV s. 2702

kayırmez: Rica ederim, lütfen. DS IV s. 2702

kayırmez: Rica ederim, lütfen. DS IV s. 2702

kaylı: Bundan böyle, artık. DS IV s. 2704

kayrı: Artık, bundan sonra. DS IV s. 2708

kayrık: Ayrı, başka. DS IV s. 2708

kayrıkın: Artık, bundan sonra. DS IV s. 2708

kayruh: Ayrı, başka. DS IV s. 2708

kazıklarım: Hoş geldiniz. DS IV s. 2713

keç keç: 1. İnek kovalama ünlemi. 2. Keçi kovalama ünlemi. DS IV s. 2717

keci keci: 1. İnek kovalama ünlemi. 2. Keçi kovalama ünlemi. DS IV s. 2717

kederi: Kadar. DS IV s. 2718

keğam : Galiba. DS IV s. 2721

kele: 1. Ayol, hey, yahu anlamında ünlem (Daha çok kadınların kullandığı bir hitap sözü). 2. Kız ya da kadın çağırma ünlemi. DS IV s. 2726

kelez: Ayol, hey, yahu anlamında ünlem DS IV s. 2733

kelli: Sonra. DS IV s. 2735

kemkesim: Aşağı, az. DS IV s. 2740

kendi: Karı ve kocanın birbirinden söz ederken kullandıkları takma ad. DS IV s. 2742

kene: İken, -ken. DS IV s. 2743

keni: Birisine seslenme ünlemi. DS IV s. 2744

kenne: Sanki. DS VI s. 4547

kenneş: İnekleri çağırma ünlemi. DS IV s. 2745

kerçi: Gerçi. DS IV s. 2752

kere: Sonra. DS IV s. 2753

keri: 1. Sonra, geri. 2. ötürü, dolayı. DS IV s. 2755

kerli: Ondan dolayı, sonra. DS IV s. 2756

kerte: Derece. DS VI s. 4549

kerten: Sonra. DS IV s. 2758

kerti: Doğru. DS IV s. 2758

kesim: Kadar, derece. DS IV s. 2765

kesisiyle: Ölçülü olarak. DS IV s. 2766

keşkemler keşkesi: Ne olurdu. (dilek için) DS VI s. 4551

ket: "Ya, doğru mu" anlamında şaşma ünlemi. DS IV s. 2774

keyfine: 1. Boşver, aldırma. 2. Ne olursa olsun. DS VI s. 4552

kéyip: Bırak. DS IV s. 2779

keyir: Başka. DS VI s. 4552

keyirmez: 1. Zarar yok. 2. Ama. DS IV s. 2779

keyli (I): 1. Sonra, artık. 2. Dolayı, için. DS IV s. 2780

keyli (II): 1. Başka. 2. Sonra, artık. DS IV s. 2780

keyri: 1. Sonra, artık. 2. Dolayı, için. DS IV s. 2780

kı: Kız anlamında ünlem. DS IV s. 2781

kıbal: O derece, o denli. DS IV s. 2782

kıcım: Çocuklara söylenen canım, şekerim anlamında sevgi bildirir ünlem. 2. Ağabeyim. DS IV s. 2784

kıcım: Sonra. DS IV s. 2784

kıçı kıçı (I): Davar çağırma ünlemi. DS IV s. 2788

kıçı kıçı (II): Köpek çağırma ünlemi. DS IV s. 2788

kıçık kıçık: Köpek çağırma ünlemi. DS IV s. 2788

kıçkırık: Köpeği kurda saldırtmak için çobanın çıkardığı ses. DS IV s. 2786

kıdı kıdı: Davar çağırma ünlemi. DS IV s. 2788

kıdık kıdık: Köpek çağırma ünlemi. DS IV s. 2788

kıdış: Çocuklara söylenen canım, şekerim anlamında sevgi bildirir ünlem. DS IV s. 2789

kığılıcı gibi/kıvılcıcı gibi: Sürekli ve tez. DS VI s. 4553

kıkın: Çocuk dilinde: pis. DS IV s. 2792

kık kık kıbak: Keklik ötüşü için. DS VI s. 4553

kım: Sus, sakın ha anlamında ünlem. DS IV s. 2802

kıratlı: Şaka, iltifat olarak kullanılır. DS IV s. 2817

kırç: Sivri, kesici bir nesnenin batarken çıkardığı ses için. DS VI s. 4556

kırı kırı: At ve eşek çağırma ünlemi. DS IV s. 2825

kırç kırç: At ve eşek çağırma ünlemi. DS IV s. 2825

kır çüh: At ve eşek çağırma ünlemi. DS IV s. 2825

kırıç kırıç: At ve eşek çağırma ünlemi. DS IV s. 2825

kırı: At ve eşek çağırma ünlemi. DS IV s. 2825

kırı kırı: At ve eşek çağırma ünlemi. DS IV s. 2825

kır kır: At ve eşek çağırma ünlemi. DS IV s. 2825

kırr kırr: At ve eşek çağırma ünlemi. DS IV s. 2825

kırlıhan: Çocuklara kızılınca söylenen kötü çocuk anlamında sözcük. DS IV s. 2833

kıro: Ulan. DS IV s. 2836

kırr: Eşek durdurma ünlemi. DS VI s.4558

kırrey:Eşekçağırma ünlemi. DS VI s.4557

kırıç: Koyun sürüsünü çağırma ünlemi. DS IV s. 2837

kırt kırt: Bıçakla kesilen nesnenin çıkardığı ses. DS VI s.4558

kıs kıs: Köpekleri kızdırma, kışkırtma ünlemi. DS IV s. 2844

kıskır: Köpekleri kızdırma, kışkırtma ünlemi. DS IV s. 2844

kışe kışe: Kümes hayvanlarını kovalama ünlemi. DS IV s. 2846

kışı kışı: Kümes hayvanlarını kovalama ünlemi. DS IV s. 2846

kış kış: Kümes hayvanlarını kovalama ünlemi. DS IV s. 2846

kış kışa: kümes hayvanlarını kovalama ünlemi. DS IV s. 2846

kış kışt: kümes hayvanlarını kovalama ünlemi. DS IV s. 2846

kışo: Tavukları kovmak için kullanılan ünlem. DS IV s. 2846

kışov kışov: kümes hayvanlarını kovalama ünlemi. DS IV s. 2846

kıy: Hey anlamında çağırma ünlemi. DS IV s. 2855

kıyak: Çocuk dilinde: pis DS IV s. 2855

kıyır kıyır: Elma, armut vb. meyveleri yerken çıkan ses, hışır hışır. DS IV s. 2857

kızıylim: Kadınların birbirlerini çağırma ünlemi. DS VI s.4561

kibi: Gibi. DS IV s. 2870

kibik: Gibi. DS IV s. 2870

kibil: Gibi. DS IV s.2870

kiçina: Bir kimseyi kızdırmak için bilerek söylenen söz. DS IV s. 2870

kiçi: Köpeği çağırma ünlemi. DS IV s. 2870

kiçi kiçi: Keçi çağırma ünlemi. DS IV s. 2870

kih kih: Kıs kıs gülmeyi anlatır. DS IV s. 2871

kili: Sonra. DS IV s. 2872

kimece: Çocuklar arasında kim istiyor, kime vereyim anlamında kullanılır. DS IV s. 2873

kimi: Gibi. DS IV s. 2873

kimin: Gibi DS IV s. 2873

kinetir: Bir kimse alacaklısına borcunu vermeden tekrar borç istediği zaman, alacaklının alay yollu "olur"anlamında verdiği yanıt. DS IV s. 2874

kinez: Galiba, sanırım. DS IV s. 2874

kip kip: İnce ve gevrek şeylerin kırılıp dökülürken çıkardığı ses. DS IV s. 2875

kiri kiri: At ve eşek çağırma ünlemi. DS IV s. 2825

kirik kirik: At ve eşek çağırma ünlemi. DS IV s. 2825

kiri (I): Sonra. DS IV s. 2878

kiri (II): Sesini kes, sus. DS IV s. 2878

kir kir: At ve eşek çağırma ünlemi. DS IV s. 2825

kis kis (I): İçin için, kıs kıs gülme için. DS IV s. 2885

kis kis (II): 1. Köpekleri çağırma ünlemi. 2. Koyunları kovalama ünlemi. DS IV s. 2885

kist kist: 1. Köpekleri çağırma ünlemi. 2. Koyunları kovalama ünlemi. DS IV s. 2885

kiş: Kümes hayvanlarını kovalama ünlemi. DS IV s. 2886

kişa: Kümes hayvanlarını kovalama ünlemi. DS IV s. 2886

kişe : Tavuk kovalama ünlemi. DS IV s. 2886

kişi kişi: Kumes hayvanlarını kovalama ünlemi. DS IV s. 2886

kiş kiş: Kumes hayvanlarını kovalama ünlemi. DS IV s. 2846

kişi: Koca; bey, efendi DS IV s. 2886

kişt: Kumes hayvanlarını kovalama ünlemi. DS IV s. 2886

kiv: Kız anlamında ünlem. DS IV s. 2888

koflan koflan: Kendini beğenerek, kurumlanarak. DS VI s. 4565

koh: Hayır, yok. DS IV s. 2905

kokar: Kadınların birbirini aşağılamak için söyledikleri söz. DS VI s.4565

kokoz: Kurnaz ihtiyar, pişmiş, kurt (aşağısama anlamında). DS IV s. 2907

koma: 1. Bak. 2. Haydi. DS IV s. 2914

komat: 1. Bak. 2. Haydi. DS IV s. 2914

korbakor: Ölenin arkasından söylenen ilenç. DS VI s.4567

korsan: Oysa, sanki. DS IV s. 2928

koşa: Mutlu ol anlamında bir deyim. DS IV s. 2933

koşa yaşamak: Karı koca ömürlerinin sonuna kadar birlikte yaşamak. (Genellikle dua olarak "koşa

yaşayınız" gibi kullanılır. DS IV s. 2934

koyam: Göre. DS IV s. 2942

köroğlu: Erkeklerin karıları için kullandıkları seslenme ünlemi. DS IV s. 2968

kud: Köpek kovalama ünlem. DS VI s.4573

kudde: Köpek kovalama ünlem. DS VI s.4573

kuku: Çocuk dilinde yemiş. DS IV s. 2993

kuma: Haydi, çabuk anlamında ünlem. DS IV s. 2999

kureyş: Çobanların davarları sularken kullandıkları ünlem. DS IV s. 3008

kurra kurra: Keçi ve koyun sürüsünü suya çağırma ünlemi. DS IV s. 3010

kurrç kurrç: Develere su içirme ünlemi. DS IV s. 3010

kurriş kurriş: Sıpa çağırma ünlemi. DS IV s. 3010

kuro kuro: Sıpa çağırma ünlemi. DS IV s. 3010

kuşla: Köpeğe verilen "yat"emri. DS IV s. 3010

kuş tuttu: Düşen çocukları avutmakta kullanılır. DS VI s. 4576

kül başma: Allah belanı versin anlamında ilenç. DS IV s. 3028

küldürküp: Elim üstünde kimin eli var oyununda ebe kimin eli olduğunu bilemezse "yat aşağı" anlamında söylenen sözcük. DS IV s. 3029

küllüğün çok olsun: Kolay gelsin anlamında dilek. DS IV s. 3031

küsöv küsöv: İnek, öküz vb. hayvanları korkutma ya da çağırma ünlemi. DS IV s. 3052

küşden: Zorla, güçlkle, ancak. DS IV s. 3052-53

-L-

lā (I) : Ey, ulan anlamında kabaca seslenme ünlemi. DS IV s. 3059

la (II): Ulan anlamında. DS IV s. 3059

la (III): Kaba olarak ey anlamında bir hitap. DS IV s. 3059

labak: Oyunda önceden kararlaştırılan sayıya gelindiğinde söylenen sözcük, kama. DS IV s. 3059

lābit: Ne denli olsa, ne de olsa. DS IV s. 3059

lah: Aşkolsun anlamında kınama sözcüğü. DS IV s. 3060

lahlah: Leyleğin gagasıyla çıkardığı ses, lalak. DS IV s. 3060

lak lak: Sulu yiyecekleri ses çıkararak içmek için. DS IV s. 3061

lan : Ey, ulan anlamında kabaca seslenme ünlemi. DS IV s. 3063

langırt: Cart kaba kâğıt anlamında küçümseme ünlemi. DS IV s. 3064

lap lap: Çıplak ayakla ya da ayağa büyük gelen ayakkabıyla yürürken çıkan ses için. DS IV s. 3067

lapak: Oyunda önceden kararlaştırılan sayıya gelindiğinde söylenen sözcük, kama. DS IV s. 3065

lay: Ey, ulan anlamında kabaca seslenme ünlemi. DS IV s. 3069

layley: Kavga kızırtıma ünlemi. DS IV s. 3069

layn: Ey, ulan anlamında kabaca seslenme ünlemi. DS IV s. 3069

le: Ey, ulan anlamında kabaca seslenme ünlemi. DS IV s. 3070

leği: Öyle mi? DS VI s.4583

len (I): Ey, ulan anlamında kabaca seslenme ünlemi. DS IV s. 3072

len (II): Hitap oğlan. DS IV s. 3072

leni: Öyle mi'nin kısaltılmış biçimi. DS IV s. 3073

ley: Ey, ulan anlamında kabaca seslenme ünlemi. DS IV s. 3076

lık: Çocukların oyunda birbirlerinin sırtlarına elleriyle vururken kullandıkları sözcük. DS IV s. 3078

lo (I): Lo! DS IV s. 3082

lō (II): Lan anlamında hitap sözü. DS IV s. 3082

lo (III): Ey, ulan anlamında kabaca seslenme ünlemi. DS IV s. 3082

loğ: Ey, ulan anlamında kabaca seslenme ünlemi. DS IV s. 3082

lolo: Erkek üreme organı (çocuk dilinde). DS VI s.4583

looğ: Ey, ulan anlamında kabaca seslenme ünlemi. DS IV s. 3087

lorik: Çocuk, yavru. DS VI s.4583

lök gibi: Ağırbaşlı, oturaklı. DS VI s. 4583

löm löm: Develerin salınarak ağır ağır yürütmesi için. DS IV s. 3093

lōş: Çocuk oyununda kaleye ebeden önce gelerek ebe olmaktan kurtulma sevinciyle çıkarılan ünlem. DS IV s. 3094

lu: Lan. DS IV s. 3094

luk luk: Kaynayan su sesi. DS IV s. 3094

-M-

ma (I): İşte DS IV s. 3098

ma (II): Çağırma ünlemi. 2. Şaşma ünlemi. 3. Manda çağırma ünlemi. DS IV s. 3098

ma (III): Çocuk dilinde sığır. DS IV s. 3098

ma (IV): Sığır sesi. DS VI s.4585

maacik: Çocuk dilinde koyun ve keçi yavrusu. DS IV s. 3098

mācık: Çocuk dilinde koyun ve keçi yavrusu. DS IV s. 3098

maç: Kaç anlamında ünlem. DS IV s. 3100

maççalar çıkası: Dert, yara çıksın anlamında ilenç. DS IV s. 3100

maç maç: Manda kovalama ünlemi. DS IV s. 3101

māde: Başka, fazla, gayri DS IV s. 3102

mah I: Şaşma ünlemi. DS IV s. 3105

mah II: Al, buyur. DS IV s. 3105

mah mah: Köpek çağırma ünlemi. DS VI s. 4585

mangıf: Olmaz olası anlamında ilenç. 2. Kötü adam ya da ters giden iş için kullanılır. DS IV s. 3122

mānı: Şaşma, üzülme bildirir ünlem.

DS VI s. 4587

mani: Şaşma ünlemi. DS IV s. 3124

marat: Kötü söz, ilenç. DS IV s. 3129

maraz: Oysa. DS VI s. 4588

mavrat: Öl, geber anlamında ilenç. DS IV s. 3138

mavuş: Kedi çağırma ünlemi. DS VI s. 4590

may: İnek kovalama ünlemi. DS IV s. 3139

may may: İnek kovalama ünlemi. DS IV s. 3143

maya: Çocuk oyunlarında ebe olan çocuğun birini tutunca "sobeledim" anlamında kullandığı sözcük. DS IV s. 3140

mayalı: Maya gibi. DS IV s. 3140

mayna: İşte. DS IV s. 3144

maynama: İşte. DS IV s. 3144

me (I): İşte. DS IV s. 3148

me (II): Al, buyur. DS IV s. 3148

me (III): Al, işte DS IV s. 3148

medem: Madem. DS IV s. 3150

megemise: Meğerse. DS IV s. 3150

meğemse: Meğerse. DS IV s. 3151

meğerime: Oysaki. DS VI s. 4591

meğrise: Oysaki. DS VI s. 4592

meh (I): İşte. DS VI s. 4592

meh (II) : Al, buyur. DS VI s. 4592

meh (III): Hayvan çağırma ünlemi. DS IV s. 3151

meh (IV): 'Ha' anlamında pekiştirme ünlemi. DS VI s. 4592

mehere: Belki. DS IV s. 3152

meh meh: Sığır çağırma ünlemi. DS VI s. 4592

mekere: Eğer. DS IV s. 3153

mekit: Belki. DS VI s. 4592

melemet: Oysa. DS IV s. 3156

meler: Keçi dili. DS IV s. 3157

melkit: Belki. DS IV s. 3159

memmen: Çocuk dilinde ekmek. DS IV s. 3160

memülü: Lakap. DS IV s. 3162

menemne: Sanırım. DS IV s. 3162

menemme: Sanırım. DS IV s. 3162

mer: Meğer. DS IV s. 3166

meram: Öyleyse, mademki. DS IV s. 3166

mereke: Eğer. DS VI s. 4594

merem: Artık. DS IV s. 3168

meret: Yahu! DS VI s. 4594

mēri: Meğer. DS IV s. 3170

mērim: Meğer. DS IV s. 3170

meyem : Meğer. DS IV s. 3176

mezer yazısı: Arap harfleri (çocuk dilinde). DS IV s. 3176

mık: Sus, ses çıkarma, aldırma. DS IV s. 3184

mık mık: Koyuca sıvıların ağır ağır kaynaması için. DS IV s. 3183

mıktık : Sus, ses çıkarma, aldırma. DS IV s. 3184

mırç mırç: Çamura basıldığında çıkan ses. DS IV s. 3187

mırrık : Kediye vurunca çıkardığı ses. DS IV s. 3190

mırt mırt: Taze sebze ve meyve yenirken çıkarılan ses. DS IV s. 3190

mızrannil: Sevilen küçük çocuklara "yumurcak" anlamında söylenen sözcük. DS IV s. 3197

minik: Köpek çağırma ünlemi. DS IV s. 3202

mini mini: Köpek çağırma ünlemi. DS VI s. 4599

mirav: Kedi sesi. DS VI s. 4599

mistan: Kedi çağırma ünlemi. DS VI s. 4599

moç: Boğaları dövüştürürken kullanılan kışkırtma, isteklendirme sözcüğü. DS IV s. 3208

moh: Meydan okuma sözcüğü. DS IV s. 3209

moh moh: 1. Deve çağırma ünlemi. 2. Köpek çağırma ünlemi. DS IV s. 3209

moma: Çocuk dilinde ekmek. DS IV s. 3210

momo: Çocuk dilinde kurt vb. hayvanlar. DS IV s. 3210

momoc: Çocuk dilinde kurt vb. hayvanlar. DS IV s. 3210

mordilak: Kara anlamında alay sözcüğü. DS IV s. 3210

morgelen: Morca, mor gibi. DS IV s. 3210

mutlum: Kendisinden söz edilen saygın bir kimsenin adı yerine kullanılır. DS IV s. 3227

-N-

na (I): Al, buyur. DS IV s. 3233

na (II): Efendim, buyurun. DS IV s. 3233

nabkan: Ne yapayım. DS IV s. 3233

nağayrah: Ne yapalım. DS IV s. 3234

naha: 1. Tuh, yazık. 2. Ne olurdu. 3.

Şaşma ünlemi. DS IV s. 3234

nahas: Nasıl oldu da. DS IV s. 3234

nahe: Öyle mi. DS IV s. 3234

nah olsa: Nasıl olsa. DS IV s. 3235

nahye : Ne bileyim. DS IV s. 3235

namlu : Doğrusu: namli. DS IV s. 3239

namna : Yemek (çocuk dilinde). DS IV s. 3239

na na: Köpek çağırma ünlemi. DS VI s. 4605

narasın: Öyle değil, hayır. DS IV s. 3240

nayan: Bey. DS IV s. 3243

nāzer: Ne gezer, ne arar. DS VI s. 4605

nayan: Bey. DS IV s. 3243

neben: Bilmem, kimbilir. DS IV s. 3243

nebenya: Bilmem ki, ne bileyim. DS IV s. 3243

nedimiye: Neden dolayı. DS IV s. 3244

nek: Sığır kovalama ünlemi. DS IV s. 3245

ne kötü olsa: nasıl olsa. DS IV s. 3246

nelik netelik: Ne olur ne olmaz. DS VI s. 4607

nemārek (I): Bana ne, neme gerek. DS IV s. 3246

nemarek (II): Neme gerek, neme lazım. DS IV s. 3246

nembe: "Ne bileyim ben" ifadesinin kısaltılmış hâli. DS IV s. 3246

nemben: Ne bileyim, bilmiyorum DS IV s. 3246

neme: Şaşma ünlemi. DS IV s. 3246

neme gerik: Bana ne gerek. DS VI s. 4607

nemen: Ne bileyim, bilmiyorum. DS IV s. 3246

nemmen: Ne bileyim, bilmiyorum DS IV s. 3247

nen: İle anlamında kullanılır. DS IV s. 3247

nep: Bilmem, ne bileyim. DS IV s. 3248

neş: Sığır kovalama ünlemi. DS IV s. 3248

nevaya: Öyle değil mi? DS VI s. 4607

nevet: Evet DS IV s. 3249

neynem: İstemem, ne yapayım. DS IV s. 3250

neynek: Ne yapalım. DS IV s. 3250

neyneyim: Neme gerek. DS IV s. 3250

neynim: İstemem, ne yapayım. DS IV s. 3250

neyniyeyh: Ne yapalım. DS IV s. 3250

neyr: Dur, bekle. DS VI s. 4607

niciyim: Bilmem. DS IV s. 3252

nine mi: İstemez misin? DS IV s. 3253

niş: Sığır kovalama ünlemi. DS IV s. 3253

nişke: Sığır kovalama ünlemi. DS IV s. 3254

nişt: Sığır kovalama ünlemi. DS IV s. 3254

norek: Ne yapalım? DS IV s. 3256

nörek: Ne yapayım. DS IV s. 3256

-O-

obba: Haydi. DS VI s. 4610

obey: Deve durdurma ünlemi. DS IV s. 3262

obi: Şaşma ünlemi DS IV s. 3262

obo: Şaşma ünlemi. DS IV s. 3262

obovu: Şaşma ünlemi. DS IV s. 3262

oboy: O denli. DS IV s. 3262

obu (I): Şaşma ünlemi. DS IV s. 3262

obu (II): Ünlem edatı. DS IV s. 3262

obuy: Şaşma ünlemi. DS IV s. 3263

obya: Şaşma ünlemi. DS IV s. 3264

obyama: Şaşma ünlemi. DS IV s. 3264

ocaksın: Yalvarırım, ocağına düştüm anlamında rica. DS IV s. 3265

odekli: O kadar DS IV s. 3266

odeni : O kadar DS IV s. 3266

odu : Yani. DS VI s. 4610

oghā: Sığır durdurma ünlemi. DS IV s. 3268

oha: Sığır durdurma ünlemi. DS IV s. 3274

oğadar: O denli. DS IV s. 3268

oğaddin: O denli. DS IV s. 3268

oğartma: Düz, doğru. DS VI s. 4611

oha (I): Sığır durdurma ünlemi. DS IV s. 3274

oha (II): Öküz sürme ünlemi. DS VI s. 4612

ohah (I): Öküz sürme ünlemi. DS VI s. 4612

ohah (II): Sığır durdurma ünlemi. DS IV s. 3274

ohah (III): Öküz durdurma ünlemi. DS IV s. 3274

oharı: Yukarı. DS VI s. 4612

ohcuk: Çocuklar arasında oh olsun anlamında kullanılır. DS IV s. 3274

oho (I): Sığır durdurma ünlemi. DS IV s. 3274

- oho (II):** Öküz sürme ünlemi. DS IV s. 3274
- oho (III):** Daha neler anlamında ünlem. DS IV s. 3275
- oho (IV):** Oho! DS IV s. 3275
- ohohom:** Sevinç ünlemi. DS IV s. 3275
- ohsun:** Rica ederim, yalvarırım. DS IV s. 3275
- ohucuk:** Çocuklar arasında oh olsun anlamında kullanılır. DS IV s. 3274
- okarı:** Yukarı. DS VI s. 4613
- oki:** Madem ki. DS IV s. 3276
- ola (I):** Erkeklerle seslenme ünlemi. DS VI s. 4614
- ola (II):** Ulan! DS VI s. 4614
- olāh:** Hayvan kovalama ünlemi. DS IV s. 3278
- ole:** Ulan. DS IV s. 3279
- olsaki:** Oysaki. DS IV s. 3280
- olumun:** Olur musun? DS VI s. 4614
- oñadar:** O denli. DS IV s. 3283
- onca (I):** O denli (çok olan şeyler için) DS IV s. 3284
- onca (II):** O kadar, öylesine, öyle. DS IV s. 3284
- onca döy:** Öyle değil. DS VI s. 4615
- oncalık:** O denli (çok olan şeyler için) DS IV s. 3284
- oncaman:** O denli (çok olan şeyler için) DS IV s. 3284
- onceleyin:** Öncelikle. DS IV s. 3285
- onculah:** O kadarcık. DS IV s. 3285
- onculayın:** Onun gibi. DS VI s. 4615
- ondan geri:** Ondan sonra, ondan dolayı. DS IV s. 3285
- ondan ka:** Ondan sonra, ondan dolayı. DS IV s. 3285
- ondan keli:** Ondan sonra, ondan dolayı. DS IV s. 3285
- ondan kelli:** Ondan sonra, ondan dolayı. DS IV s. 3285
- ondan kili:** Ondan sonra, ondan dolayı. DS IV s. 3285
- ondan keri:** Ondan sonra, ondan dolayı. DS IV s. 3285
- ondü güldü:** Çok iyi oldu. DS VI s. 4616
- oñeder:** O denli. DS IV s. 3285
- onmayasın:** Mutlu olma anlamında ilenç. DS IV s. 3286
- onsuz:** Hiç olmazsa. DS IV s. 3286
- onuştan:** Onun için, ondan dolayı. DS IV s. 3287
- op (I):** Şaşma ünlemi. DS IV s. 3287

op (II): Hop (atlamak, geçmek için). DS VI s. 4616

Ö ok yā: Deve çağırma ünlemi. DS VI s. 4616

os: Usanç bildirir ünlem. DS IV s. 3292

osca: Deve çağırma ünlemi. DS IV s. 3293

osi: Keçi kovalama ünlemi. DS IV s. 3293

osoy: Onun gibi, tıpkısı. DS IV s. 3293

oş: Köpek kovalama ünlemi. DS IV s. 3293

oş oş: Köpek çağırma ünlemi. DS IV s. 3294

oşt/oşd: Köpek kovalama ünlemi. DS IV s. 3294

ovha: Sığır kovalama ünlemi. DS IV s. 3301

ovih ovih: Sığırları kovalama ünlemi. DS IV s. 3301

ovvah: Eyvah. DS IV s. 3302

ovvah ovvah: At, eşek vb. hayvanları çağırma ünlemi. DS IV s. 3302

ovve: Deve durdurma, çağırma ünlemi. DS IV s. 3302

oyi: Nasıl olsa. DS VI s. 4619

oyin: Nasıl olsa. DS VI s. 4619

oyk oyk: Deve çağırma ünlemi. DS IV s. 3302

oyn: Seslenme ünlemi, ey. DS IV s. 3304

oynum hort: Oyun dışıyım. DS VI s. 4620

oysam: Oysa, hâlbuki DS IV s. 3305

oysama: Hâlbuki. DS IV s. 3305

oysamki: Hâlbuki. DS IV s. 3305

oysan: Hâlbuki. DS IV s. 3305

oysana: Hâlbuki. DS IV s. 3305

oyu: Nasıl olsa. DS VI s. 4620

oyün : Oysa DS VI s. 4620

oyusa: Hâlbuki. DS IV s. 3307

oyusam: Hâlbuki. DS IV s. 3307

oyusa (I): Oysa. DS VI s. 4621

oyusa (II): Hâlbuki. DS VI s. 4621

oyusaki: Oysaki. DS VI s. 4621

-Ö-

öçürlü: Dolayısıyla, nedeniyle. DS IV s. 3311

öge: Dahi. DS IV s. 3315

öğerem: Ondan sonra. DS IV s. 3317

ögez: Önce. DS IV s. 3317

öğlenecek: Öğlene kadar. DS IV s. 3318

öğsen : Olur, elbette. DS IV s. 3321

öğseyin: Olur, elbette. DS IV s. 3321

öğüç: Önce, ilkönce, başta. DS IV s. 3321

öğüne: Önce, ilkönce, başta. DS IV s. 3323

öğüle sonu: Öğleden sonra. DS VI s. 4624

ök (I): 1. Acı ünlemi, of. 2. Yeni yürümeye başlayan çocukları sakıncalı, korkulu şeylerden uzaklaştırmak için ‘‘cız’’ anlamında kullanılır. DS IV s. 3326

ök (II): Deve çağırma ünlemi. DS IV s. 3326

ökök: Acı ünlemi, of, vay. DS IV s. 3327

ökş: Öküz durdurma ünlemi. DS IV s. 3329

ökşoha : Öküz durdurma ünlemi. DS IV s. 3329

öküşa: Öküz durdurma ünlemi.. DS IV s. 3330

ökte: Çocuk dilinde öfke. DS VI s. 4625

öle: Öyle. DS IV s. 3332

ölem: Şaşma ünlemi. DS IV s. 3332

ölen: Ulan anlamında seslenme ünlemi. DS IV s. 3332

ölençen: Ölünceye değin. DS IV s. 3333

ölenece: Ölünceye değin. DS VI s. 4625

öleneten: Ölünceye değin. DS VI s. 4625

öllüğün körü: Kızınca söylenen sövgü. DS VI s. 4626

ölliyin koru: Kızınca söylenen sövgü. DS VI s. 4626

öllün körü: Kızınca söylenen sövgü. DS VI s. 4626

öllüyün körü: Kızınca söylenen sövgü. DS VI s. 4626

ölö (I): Korku ünlemi. DS IV s. 3335

ölö (II): Şaşma ünlemi. DS IV s. 3335

öñcek: Önce, önceden. DS IV s. 3337

önceleyin: İlk önce, daha önce DS IV s. 3337

öncü: İlk önce, daha önce. DS IV s. 3337

öncülü: Önce. DS VI s. 4626

öndeğiki: Öndeki. DS IV s. 3338

önden: Önce, ilkönce. DS IV s. 3338

öndin : Önce, ilkönce. DS IV s. 3338

öndün : Önce, ilkönce. DS IV s. 3338

öne : Önce, ilkönce. DS IV s. 3339

öngeli: Önce. DS VI s. 4627

öngüç : Önce. DS IV s. 3341

öngülle: Öyle, onun gibi. DS IV s. 3342

öngücü: Nasıl olsa. DS IV s. 3342

önkü : İşte, o. DS VI s. 4627

önörem: Ona göre. DS VI s. 4627

önsem: Görünüşe göre, anlaşılan, sanırım ki. DS IV s. 3344

önsēm: Oysa. DS IV s. 3344

önsen : Olur, elbette. DS IV s. 3344

önsenen : Olur, elbette. DS IV s. 3344

öñuç: Önce. DS VI s. 4627

öñüç, öñüç: Önce, ilkönce, başta. DS IV s. 3344

ören kalsın: İyelerin ölüp evin yıkılsın anlamında ilenç. DS VI s. 4628

örge: Yukarı. DS IV s. 3348

örörü : Yukarı. DS VI s. 4620

örtdekiye tüşmeyh: Ateşli bir hastalığa yakalanmak (ilenç olarak). DS IV s. 3351

öseg (I) : Belki. DS VI s. 4630

öseg (II): Görünüşe göre. DS VI s. 4628

ösem: Sanırım, belki, kuşkusuz. DS IV s. 3357

ösem, ösünde: Kuşkusuz. DS IV s. 3357

ösen (I): Sanırım, belki, kuşkusuz. DS IV s. 3357

ösen (II): Belki. DS IV s. 3357

ösen (III) : Oysa. DS IV s. 3357

öseng (I): Belki. DS IV s. 3357

öseng (II): Görünüşe göre. DS VI s. 4628

öseng (III): Belki. DS VI s. 4628

öseyn: Sanırım, belki. DS IV s. 3357

öske: Başka, özge. DS IV s. 3357

ösmeyin kallık: Büyümeysesice anlamında ilenç. DS IV s. 3357

össen: Sanırım, belki. DS IV s. 3357

össen : Herhalde. DS IV s. 3357

össeyin: Kuşkusuz. DS IV s. 3357

össi: Keçi kovalama ünlemi. DS IV s. 3357

össön : Evet. DS IV s. 3357

össün : Evet. DS IV s. 3357

öş öş: Köpek çağırma ünlemi. DS IV s. 3358

öşöş: Sus, kısa kes. DS IV s. 3358

öşt: Köpek kovalama ünlemi. DS IV s. 3358

öteri : Dolayı. DS IV s. 3359

ötrü : Dolayı. DS IV s. 3359

övük övük: Deve çağırma ünlemi. DS IV s. 3366

öylenci: Öyleyse. DS VI s. 4632

öyleysin: Öyleyse. DS VI s. 4632

öysem: Oysaki. DS IV s. 3368

öysen (I): Olur, elbette. DS IV s. 3368

öysen (II) : Belki. DS IV s. 3368

öysün: Öylesin, doğrusun. DS IV s. 3368

özden: Gerçekten. DS IV s. 3371

özden mi: Gerçekten mi? DS VI s. 4631

özekes: Gerçekten. DS IV s. 3372

özencik: Küçük çocukların arkadaşlarını kışkandırmak amacıyla ellerindeki şeyi göstererek söyledikleri sözcük. DS IV s. 3373

özge: Başka. DS VI s. 4633

özke: Özge, başka. DS IV s. 3374

özü: 1. Karı ve kocanın birbirinden söz ederken kullandıkları takma ad. 2. Tanılan bir kimsenin adı yerine kullanılır. DS IV s. 3357

-P-

pa (I): Şaşma ünlemi. DS IV s. 3377

pa (II): Korku ünlemi. DS IV s. 3377

padi padi: Kaz kovalama ünlemi. DS IV s. 3379

pah : Beğeni, değer verme ünlemi. DS IV s. 3381

pahaa: Olur mu, amma da yaptın ha. DS IV s. 3381

pahıla: İyi ki, iyi oldu. DS VI s. 4635

pali pali: Domuz çağırma ünlemi. DS IV s. 3389

pap: Kaz kovalama ünlemi. DS VI s. 4637

papa: Ekmek (çocuk dilinde). DS IV s. 3394

papı: Ayakkabı (çocuk dilinde). DS IV s. 3395

papış: Büyük anne (çocuk dilinde). DS IV s. 3395

papo: Ayakkabı (çocuk dilinde). DS IV s. 3396

papuk: Ayakkabı (çocuk dilinde). DS IV s. 3396

pardon: Aferin, bravo. DS VI s. 4638

pari pari: At çağırma ünlemi. DS IV s. 3399

paşa: 1. Oğlan çocuk (alay yollu). 2. Saygı değer hanımlara verilen ad. DS IV s. 3407

paşşa: Paşa, general; köklü ailelerden gelen kadın ve erkeklere verilen unvan; çağırma sözü olarak: bey; efendim. DS IV s. 3408

pe: Şaşma ünlemi. DS IV s. 3420

peh (I): Şaşma ünlemi DS IV s. 3422

peh (II): 1. Beğenme, kutlama belirtme için. 2. Korkutma ünlemi. DS VI s. 4643

pekey: Peki. DS IV s. 3423

pelerek: Dönerek, döne döne. DS VI s. 4644

pepe: 1. Ekmek (çocuk dilinde) 2. Süt, yoğurt vb. yiyecekler (çocuk dilinde). DS IV s. 3428

pepeka: Süt, yoğurt vb. yiyecekler (çocuk dilinde). DS IV s. 3429

peşe: Dek. DS VI s. 4646

piçi piçi (I): Yıkanma (çocuk dilinde). DS IV s. 3441

piçi piçi (II): İnek vb. hayvan çağırma ünlemi. DS VI s. 4647

pih etmek : Kesmek (çocuk dilinde). DS IV s. 3441

pih pih etmek: Kesmek (çocuk dilinde). DS IV s. 3441

pirava: Aferin, bravo. DS IV s. 3443

pirt gözüne: Nazar değmesin anlamında kullanılır. DS IV s. 3447

pısık pısık: Köpek yavrularını çağırma ünlemi. DS IV s. 3448

piş: At durdurma ünlemi. DS IV s. 3449

pişşik: Güvercin çağırma ünlemi. DS IV s. 3450

pıt gözüne: Nazar değmesin anlamında kullanılır. DS IV s. 3447

pıtpıt: Patates (çocuk dilinde). DS IV s. 3452

piçi piçi: 1. Sığır, davar çağırma ünlemi. 2. Kedi çağırma ünlemi. DS IV s. 3454

pi pi (I): İnek çağırma ünlemi. DS IV s. 3459

pi pi (II): Kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. DS IV s. 3466

pit pit: İnek çağırma ünlemi. DS IV s. 3459

piçi piçi (I): 1. Sığır, davar çağırma ünlemi. 2. Kedi çağırma ünlemi. DS IV s. 3454

piçi piçi (II): Buzağı çağırma ünlemi. DS VI s. 4650

piçik piçik: 1. Sığır, davar çağırma ünlemi. 2. Kedi çağırma ünlemi. DS IV s. 3454

pih pih: Sevinç ünlemi. DS IV s. 3454

pili pili: Kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. DS IV s. 3455

pine pine: Kümes hayvanlarını kümese doğru kovalama ünlemi. DS IV s. 3457

pisee: Kedi kovalama ünlemi. DS IV s. 3462

pist: Kedi kovalama ünlemi. DS VI s. 4652

piş piş (I): Dana çağırma ünlemi. DS IV s. 3465

piş piş (II): 1. At çağırma ünlemi. 2. Kedi çağırma ünlemi. DS IV s. 3465

piş piş (III): Çocuk uyutma ünlemi. DS VI s. 4652

pişi pişi: Öfkeli mandayı yatıştırma ünlemi. DS IV s. 3464

pişo pişo: Dana çağırma ünlemi. DS IV s. 3465

pişt: Kedi kovalama ünlemi. DS IV s. 3465

piş-piş: 1. Kedileri çağırma ünlemi. 2. Bebekleri uyutma ünlemi. DS VI s. 4652

pişde: Kedi kovalama ünlemi. DS IV s. 3463

pit pit: Kümes hayvanlarını kovalama ünlemi. DS IV s. 3466

poğota: Oha anlamında kovalama ünlemi. DS IV s. 3468

popol: Çocuk dilinde ayakkabı DS IV s. 3471

pov (I): Saklandığı yerden birdenbire çıkıp birini korkutmak için söylenen sözcük. DS IV s. 3478

pov (II): Top mermisinin çıkardığı ses (için). DS VI s. 4654

pö: Şaşma ünlemi. DS IV s. 3479

pöçi pöçi: Manda çağırma ünlemi. DS IV s. 3479

pöh (I): Korkutma ünlemi. DS IV s. 3480

pöh (II): Manda kovalama ünlemi. DS IV s. 3480

pörtdeme: Üzül, öl anlamında ilenç. DS IV s. 3481

pruka pruka: Sığırları çağırma ünlemi. DS VI s. 4655

prüü prüü: Kuzuları çağırma ünlemi. DS VI s. 4655

pşık pşık: Köpek çağırma ünlemi. DS VI s. 4655

pufu: Soğukta, solurken çıkan ses için. DS VI s. 4655

puğ: Soğukta, solurken çıkan ses için. DS VI s. 4655

pupu: Yara (çocuk dilinde) . DS IV s. 3488

puş puş: Güvercin çağırma ünlemi. DS IV s. 3494

püçü püçü: Buzağı kovalama ünlemi. DS VI s. 4657

-S-

sağlıcağınan: Sağlıkla, uğurlar ola. DS VI s. 4664

sah: Gerçekten, sahi. DS VI s. 4664

saħar : Belki, olasılıkla. DS IV s. 3517

sahın: Sakın! DS VI s. 4664

salcaklan: Sağlıcakla, esenlikle (gidiniz, giyiniz). DS IV s. 3525

samansağı: Saman gibi, tatsız. DS VI s. 4669

sana godutmam: Yaptıklarını sana ödeteceğim, yanına bırakmayacağım anlamı için. DS VI s. 4671

sanhiye: Sanki. DS VI s. 4671

sari: Yana. DS IV s. 3548

sat : Bile, üstelik, hatta. DS IV s. 3552

satın: Aslında. DS VI s. 4675

satı: Aslında, zaten. DS IV s. 3552

satı (I): Aslında, zaten. DS IV s. 3552

sāti (II): Zaten, zati. DS IV s. 3552

sav: Benzer, gibi. DS VI s. 4675

savahacan: Sabaha kadar. DS IV s. 3553

savı: Benzer, gibi. DS VI s. 4676

saviya: Başka, ayrı. DS IV s. 3556

savkeldin: Hoş geldin. DS IV s. 3556

savlukman kal: Sağlıkla kal. DS IV s. 3456

savtur: Sağlıkla kal, hoşça kal. DS IV s. 3558

sāyı: Doğru, sahi. DS VI s. 4678

sayki: Sanki, sanırsın ki. DS IV s. 3462

seğmilek: Benzer, gibi. DS VI s. 4680

seh: Gerçekten, sahi. DS VI s. 4680

seklim: Sanki. DS IV s. 3574

sencileyin: Senin gibi. DS IV s. 3582

senetmekçe: Senin dediğin gibi. DS IV s. 3584

seniyinen: Seninle. DS VI s. 4685

seniyle: Seninle. DS IV s. 3584

senlen: Seninle. DS VI s. 4684

sıdalı : Ağlayacak gibi. DS IV s. 3603

sıkkınan: Doğrulukla, gerçeklikle. DS IV s. 3608

sınar: Benzer. DS VI s. 4691

sırkıncılık: Çelimsiz, zayıf (aşağılama için). DS IV s. 3619

sıskı mı: Sahi mi? DS IV s. 3622

sıtğna: Gerçekten. DS VI s. 4694

sifte: Önce. DS VI s. 4697

sinkāf: Erkeklik organı ve ilgili sövgülerin tümünün kısaltılmış biçimi. DS IV s. 3644

sinnik: Sinlik, ölesice, kargış sözü. DS IV s. 3644

sipsi sipsi: Kedi çağırma ünlemi. DS IV s. 3647

sitti: Hanım, hatun anlamında çağırma ünlemi. DS IV s. 3650

so: Git (ünlem). DS IV s. 3655

soğna: Sonra. DS IV s. 3657

soğuncu: Sonra, bundan sonra (söz arasında). DS IV s. 3658

soldan ağarı: Soldan başlayarak. DS IV s. 3662

sona: Sonra. DS IV s. 3665

songaltı: Sonradan. DS IV s. 3666

sonra : Sonra. DS IV s. 3666

soñra: Sonra. DS IV s. 3666

sonragı: Sonraki. DS IV s. 3666

soñucu: Sonunda, sonra. DS IV s. 3666

soñura: Sonra. DS IV s. 3667

sonura: Sonra DS IV s. 3667

sovka: Ölesice anlamında ilenç. DS VI s. 4705

soyka: 1. Ölen kişinin giysileri. 2. Olumsuz bir durum, nesne ve kavramları anlatmak üzere kullanılan bir söz. DS VI s. 4706

soykalanmak: Ölümünden sonraya kalmak (ilenç). DS VI s. 4706

soykasına galmak: Ölerek, giysilerini bırakmak. (ilenç). DS IV s. 3672

soyha kalmak: Kahrolmak, yok olmak (ilenç). DS IV s. 3672

sözgelimi: Sözüm ona, söz gelişi. DS IV s. 3687

sözçalımı: Sözüm ona, söz gelişi DS IV s. 3687

sözün çalımı: Sözüm ona, söz gelişi. DS IV s. 3687

sözüngelişi: Sözün uygun olması, sırası gelmesi. DS IV s. 3687

sözüngelimi: Sözün uygun olması, sırası gelmesi. DS IV s. 3687

söztemsili: Örneğin, söz gelişi. DS VI s. 4708

surya: Gerçekten, doğru. DS IV s. 3701

sustuñ: Susun!. DS IV s. 3703

südüklən dutulsun: Sidik yolun kapansın (ilenç). DS VI s. 4712

sümbül: Evlilik dışı doğan çocuk, piç (argo). DS IV s. 3711

sümü sızlamasın: Kemiğin sızlamasın, huzur içinde olsun (Ölen kimse için). DS VI s. 4714

-Ş-

şahan: Güçlü ve güzel anlamında sevgi belirtmek için söylenir. DS VI s. 4719

şahum : Arkadaşım, dostum anlamında seslenme ünlemi. DS VI s. 4719

şakoz: Ağzı büyük kimse (aşağılama). DS IV s. 3739

şalla: Keşke, ne olurdu. DS VI s. 4721

şallam: Tanrı isterse. DS IV s. 3742

şang (I): Şak sesinin çınıltılısı. DS IV s. 3742

şang (II): "Şang" sesi DS IV s. 3742

şapşup: Tokat sesi için. DS IV s. 3749

şarp: Şıp diye, birdenbire (yakalamak için). DS IV s. 3752

şekerim şey: Kendisini çok iyi nitelikli biriymiş gibi sana kimse için söylenir. DS IV s. 3759

şeytan faymasa: Şeytan tohumu (çocuklar için sövgü). DS IV s. 3767

şıbı: Hoşt! DS IV s. 3767

şık şık: Katı nesnelere bir birine dokunmasından çıkan ses için. DS IV s. 3769

şıp şıp: Şıp şıp (su vb. sesi) DS IV s. 3773

şır şır: Şırıl şırıl. DS IV s. 3775

şıt şıt: Hop hop (çocuğu havaya kaldırırken, hoplatırken kullanılan yansıma). DS IV s. 3775

şibi şibi: Ördek çağırma ünlemi. DS IV s. 3777

şibit gibi: Sırılsıklam. DS IV s. 3777

şi etmek: Hapşürmek (çocuk dilinde). DS VI s. 4728

şinanay (I): Yok, tükendi (argo), DS IV s. 3781

şinanay (II): Sevinç bildirir ünlem. DS VI s. 4729

şip şip: Damlaların ardarda düşmesinden çıkan ses için. DS IV s. 3785

şivşit: Önce. DS IV s. 3791

şorullaş: Şuraya doğru. DS VI s. 4732

şor şor: Bol ve gürültülü akmak için. DS IV s. 3794

şök şök: Eşek çağırma ünlemi. DS IV s. 3794

şudeki: Şu kadar DS IV s. 3795.
şugalen: Şu kadar. DS IV s. 3795
şurullah: Şuraya doğru. DS VI s. 4732
şuvattak: Şu kadar DS IV s. 3796

-T-

ta (I): İşte. DS IV s. 3798
tā (II): İşte. DS IV s. 3798
ta (III): Dahi bağlama ve kuvvetlendirme edatı. DS IV s. 3798
taa: İşte. DS IV s. 3798
taan: Kınama ünlemi. DS VI s. 4733
tabukladı : Aferin. DS IV s. 3800
tadāa: İşte oracıkta, şuracıkta. DS VI s. 4732
tadāda: İşte oracıkta, şuracıkta. DS VI s. 4732
tah : İşte. DS IV s. 3802
taha : İşte. DS IV s. 3802
tahu: Hayır, öyle değil. DS IV s. 3806
taka: Tabanca, tüfek sesi. DS VI s. 4735
takımcak: Takımıyla. DS VI s. 4736
takıt gibi: Kupkuru. DS VI s. 4736
tapıt gibi: Kupkuru. DS VI s. 4736
takyonuz : Sakar, yaramaz (sövgü). DS VI s. 4737

taman: 1. Hani, hani ya. 2. Değiş mi. 3. Görünüşe göre, anlaşılan, sanılır ki. DS IV s. 3818-19

tamamıncaz : Hani, hani ya. DS IV s. 3818

tanam: Paşam, arslanım anlamında övgü sözcüğü. DS IV s. 3820

tanan: Önce. DS IV s. 3821

tap : Doğru. DS IV s. 3824

tars nars: Bağ aşağı. DS IV s. 3836

taşkarı: Dışarı, hariç. DS IV s. 3842

tata (I): Kedi kovalama ünlemi. DS IV s. 3844

tata (II): Çocuk dilinde şapka. DS IV s. 3844

tata (III): Çocuk dilinde iskemle. DS IV s. 3844

tata (V): Aş, yemek (çocuk dilinde) DS IV s. 3844

tatu: Çocuk dilinde yavaş. DS IV s. 3845

tattata: Kedi kovalama ünlemi. DS VI s. 4744

te (I): Şaşma ünlemi. DS IV s. 3856

te (II) : İşte. DS IV s. 3856

te (III): Olmaz, hayır. DS IV s. 3856

te (IV): Aşağılama ünlemi. DS IV s. 3856

- te (V):** Denli. DS IV s. 3856
- teah:** Şaşma bildirir ünlem. DS VI s. 4747
- teber:** Aşık oyununda kullanılan terim. DS VI s. 4747
- teccale tutul:** Çabuk öl anlamında ilenç. DS IV s. 3858
- tee (I):** Şaşma ünlemi. DS IV s. 3860
- tee (II):** Olmaz, hayır. DS IV s. 3860
- teemed:** Görünüşe göre, anlaşılan. DS IV s. 3860
- tefin dürüne:** Öl anlamında ilenç. DS IV s. 3860
- teh (I):** İşte. DS IV s. 3862
- teh (II):** Olumsuzluk bildirir. DS IV s. 3862
- teh (III):** Beğeni ünlemi. DS IV s. 3862
- teh (IV):** Sanki. DS IV s. 3862
- teh (V):** Tek, yalnız, sadece, yeter ki. DS IV s. 3862
- teha:** Şaşma bildirir ünlem. DS IV s. 3862
- tehaş:** Eyvah, yazıklar olsun anlamında acıma ünlemi. DS IV s. 3862
- tehe:** Şaşma ünlemi. DS IV s. 3862
- tehu:** Hayhay. DS IV s. 3864
- tek (I):** Önüne getirildiği tümceye özlem ve istek anlamı verir. DS IV s. 3864
- tek (II):** 1. Gibi. 2. Değın. DS VI s. 4749
- teki:** Gibi. DS IV s. 3867
- tekiş tekiş:** Keçi çağırma ünlemi. DS IV s. 3867
- tekli:** Dek, değın. DS IV s. 3868
- teküz:** Tamam. DS IV s. 3869
- telas:** Evet. DS IV s. 3870
- temam:** Tamam. DS IV s. 3875
- temin olsun:** Tanrı'ya şükür olsun. DS IV s. 3877
- temsili:** Mesela, söz gelişi. Örneğın. DS IV s. 3878
- tensiye:** Bundan böyle. DS VI s. 4753
- teri:** Karşı, yönünce,- e doğru. DS IV s. 3893
- terlemez:** Köpek anlamında kullanılan aşağılama sözcüğü. DS IV s. 3894
- termaş galmak:** Yok olmak, ölmek (ilenç). DS VI s. 4756
- termaş kalsın:** Yok olsun, olmaz olsun anlamında ilenç. DS IV s. 3895
- teş :** Yazık, eyvah. DS IV s. 3899
- tet:** Kovalama ünlemi (köpek ya da kedi için). DS IV s. 3899

teuvvu: Yazık, çok yazık anlamında ünlem. DS IV s. 3902

teya: 1. İşte. 2. Sözde, sanki. DS IV s. 3905

teyda : 1. İşte. 2. Sözde, sanki DS IV s. 3905

tey daha: Şuracıkta. DS VI s. 4758

teyin: Değın. DS IV s. 3906

teyyy: Taa. DS IV s. 3906

tıkış tıkış: Keçi çağırma ünlemi. DS IV s. 3913

tıktık: Saat (çocuk dilinde). DS IV s. 3914

tırakka: Aşağılama sözcüğü. DS IV s. 3920

tışıruu: Kadın, hanım. DS IV s. 3929

tışıruv: Kadın, hanım. DS IV s. 3929

tih: 1. Usanma, bııkma bildirir ünlem. 2. Pişmanlık bildirir ünlem. DS VI s. 4764

tıha: İşte. DS IV s. 3931

tılıl: Gerçekten, gerçek. DS IV s. 3933

tıta (I): İşte. DS IV s. 3942

tıta (II): El (çocuk dilinde) DS IV s. 3943

tıy: Şaşkınlık belirtir ünlem. DS IV s. 3944

tıyy: 1. Taa anlamında bir zaman ya da uzaklık belirtir ünlem. 2. Şimdiye değın, daha. DS IV s. 3944

to: Hayır anlamında olumsuzluk belirtir. DS IV s. 3944

toh: Yazıklar olsun anlamında üzüntü ya da pişmanlık belirtir ünlem. DS IV s. 3946

tohum: Birisinden yardım isteme, birisine sığınma anlamındadır, aman sözcüğüyle birlikte kullanılır. DS IV s. 3947

tohul: Birisinden yardım isteme, birisine sığınma anlamındadır, aman sözcüğüyle birlikte kullanılır. DS IV s. 3947

tontoloş: Tombul, sevimli, güzel (çocuklar için sevgi belirtir sözcük). DS IV s. 3962

tontoroş: Tombul, sevimli, güzel (çocuklar için sevgi belirtir sözcük). DS IV s. 3962

tontoş: Tombul, sevimli, güzel (çocuklar için sevgi belirtir sözcük). DS IV s. 3962

tōra: Ta orada* DS IV s. 3969

tōrda: Ta orada.* DS IV s. 3969

tōh: Yazık anlamında ünlem. DS VI s. 4774

tölemiyesice: Allah seni büyütmesin anlamında ilenç. DS IV s. 3981

töpe: Tümü, bütünü, sonuna dek. DS IV s. 3985

töre: Şaşma bildirir ünlem. DS IV s. 3985

tös: At, sığır vb. hayvanları çevirme, durdurma, kovalama ünlemi. DS IV s. 3986

töst: At, sığır vb. hayvanları çevirme, durdurma, kovalama ünlemi. DS IV s. 3987

tuf: Aşağılama belirtir ünlem. DS IV s. 3987

tuluk gibi: Şişman. DS VI s. 4776

tutağ ki : Varsayalım. DS VI s. 4777

tümez: 1. Üstelik. 2. Karşın. 3. Tersine. DS VI s. 4781

tüney: Güneşin batmasına yakın zaman, akşam üzeri. DS IV s. 4013

tün tün: Akşama doğru. DS VI s. 4780

türeme: Yaşama, öl anlamında ilenç. DS IV s. 4015

-U-

ucūna: Köpeği sürü başına çağırma ünlemi. DS VI s. 4782

ucundan: Yüzünden, nedeniyle. DS VI s. 4022

uçu: İçin. DS VI s. 4783

uçun: İçin. DS VI s. 4024

uf : Yara (çocuk dilinde) DS VI s. 4026

ufo : Yemek (çocuk dilinde) DS VI s. 4026

ufu : Yara (çocuk dilinde) DS VI s. 4026

uğ : Ey, buyrun, efendim. DS VI s. 4027

uğur ola: Başkasınca yapılan eylemin hiç umurunda olmadığını anlatmak için kullanılan deyim. DS VI s. 4032

uğurlar olsun: Başkasınca yapılan eylemin hiç umurunda olmadığını anlatmak için kullanılan deyim. DS VI s. 4032

uğur olsun: Ne olursa olsun, umurumda değil. DS VI s. 4032

ula (I): 1. Kaba sesleniş (genellikle erkek çocuklar için). 2. Şaşkınlık ünlemi. DS VI s. 4033

ula (II): Genellikle erkek çocuklara seslenme, çağırma ünlemi. DS VI s. 4785

ulan: Genellikle erkek çocuklara seslenme, çağırma ünlemi. DS VI s. 4785

ulān: A, a., vay vay, yerine kullanılan bir şaşkınlık ünlemi. DS VI s. 4035

ulay: Genellikle erkek çocuklara seslenme, çağırma ünlemi. DS VI s. 4785

uley: Genellikle erkek çocuklara seslenme, çağırma ünlemi. DS VI s. 4785

ulen (I): Genellikle erkek çocuklara seslenme, çağırma ünlemi. DS VI s. 4785

ulen (II): Kaba sesleniş (genellikle erkek çocuklar için). DS VI s. 4035

ulk: Doğru, dik. DS VI s. 4036

ulo: Kaba sesleniş (genellikle erkek çocuklar için). DS VI s. 4036

ummıyasın: İsteddiğini, özendiğini elde edemeyenin (ilenç). DS VI s. 4787

unca: Onca, o denli DS VI s. 4041

uncam: Onca, o denli. DS VI s. 4041

unu: İmrenme, kıskanma, şaşma anlatan ünlem. DS VI s. 4042

urr ola: Uğurlar olsun. DS VI s. 4043

urup: Karganın yavrusuna yem vereceği zaman çıkardığı ses için. DS VI s. 4789

uş (I): Şaşkınlık, imrenme, üzüntü bildirir bir ünlem. DS VI s. 4046

uş (II): Hayret bildiren ünlem kelimesi. DS VI s. 4790

uşak : Hey, yahu vb. anlamında seslenme ünlemi. DS VI s. 4790

uşt: Köpek kovma ünlemi. DS VI s. 4047

utlu: Eksik, aşağı. DS VI s. 4048

uu: Üzüntü bildirir ünlem. DS VI s. 4790

uy: Korku, acı, acıma bildirir ünlem. DS VI s. 4049

uy anā: Korku, coşku ünlemi. DS VI s. 4049

ūyh (I): Şaşkınlık, üzüntü, özenme anlatır ünlem. DS VI s. 4790

ūyh (II): Aman, of vb. bıkkınlık bildirir ünlem. DS VI s. 4051

uyhā: Zararlı hayvanları kovma, kaçırma ünlemi. DS VI s. 4051

uzunguylu: Yokuş aşağı. DS VI s. 4055

-Ü-

üçün : İçin. DS VI s. 4059

üfürük gibi: İnce, yeğni. DS VI s. 4060

üle: Seslenme ünlemi. DS VI s. 4794

üle (I): Değil mi? DS VI s. 4064

üle (II): Efendi. DS VI s. 4064

ülen : 1. Beğenme, sevgi bildiren ünlem. 2. Seslenme ünlemi. DS VI s. 4795

üllün körü: Hakarek sözcüğü, elinin körü. DS VI s. 4795

üllüğün körü: Hakarek sözcüğü, elinin körü. DS VI s. 4795

ülü : Şaşma ünlemi. DS VI s. 4066

ünkürü: Yukarı. DS VI s. 4068

ünü malim: Şaşkınlık bildiren ünlem. DS VI s. 4069

üre: Davarları mandıraya götürürken kullanılan bir ünlem. DS VI s. 4070

üs: Üst. DS VI s. 4074

üsdeliyh: Üstelik, fazladan. DS VI s. 4797

üsge: Özge. DS VI s. 4075

üskadim: Eskiden beri. DS VI s. 4075

üsteçelik: Üstelik DS VI s. 4077

üstembelik: Üstelik, fazladan. DS VI s. 4798

üstencelik: Üstelik, fazladan. DS VI s. 4798

üstünbüllük: Üstelik, fazladan. DS VI s. 4798

üş üş: Köpek çağırma ünlemi. DS VI s. 4080

ütütü kalkası: Yok olası anlamında ilenç. DS VI s. 4083

-V-

vā, va (I): Hayır, yok. DS VI s. 4090

va, vā (II): 1. Acıma bildiren ünlem. 2. Şaşma bildiren ünlem. DS VI s. 4090

vaa: Doğru mu, gerçek mi? DS VI s. 4803

vā bacun: Öfke, mutsuzluk bildiren ünlem. DS VI s. 4803

vaç vaç: Ağız açıkken çiğnenen yemeğin çıkardığı ses (için). DS VI s. 4090

var: Çekil, yıkıl, savul. DS VI s. 4092

varık: Varayım. DS VI s. 4804

var sağlıcağla: Güle güle DS VI s. 4094

var sağlıcağnan: Güle güle DS VI s. 4094

var yok: Ya var ya yok. DS VI s. 4094

vaş: 1. Acıma, şaşkınlık, sevgi, üşüme, acı bildirir ünlem. 2. Alay, eğlenme belirtmek için kullanılan ünlem. DS VI s. 4094

vay: Seslenme ünlemi. DS VI s. 4804

vay beni: Ah ne kötü (üzüntü bildirir ünlem). DS VI s. 4095

vay bu: Ah ne kötü (üzüntü bildirir ünlem). DS VI s. 4095

vay vay: 1. Acı, üzüntü bildirir ünlem.
2. Yok canım, öyle mi? (üzüntüyle karışık alay belirten ünlem) DS VI s. 4095

vayına oturasın: Acısını göresin (ilence). DS VI s. 4095

veh: Üzüntü, şaşma bildiren ünlem. DS VI s. 4096

veha: Koşum hayvanlarını durdurma ünlemi. DS VI s. 4096

vehey: Keçi sürüsünü götürürken çobanların kullandığı ünlem. DS VI s. 4096

velli: Üzüntü, şaşma bildiren ünlem. DS VI s. 4097

veram: Değilmiki, mademki. DS VI s. 4097

veriyerşina: Veriyorsun ya. DS VI s. 4806

vermeyişin: Vermeyince, vermedikten sonra. DS VI s. 4806

vey: Çobanların güttükleri keçiler için kullandıkları ünlem. DS VI s. 4099

vı: Üzüntü, şaşma bildiren ünlem. DS VI s. 4100

vıĝ: Viyh. Yazıklanma ünlemi. DS VI s. 4101

vıh: Üzüntü, şaşma bildiren ünlem. DS VI s. 4102

vık: Zor, baskı nedeniyle birden çıkarılan boğuk ses. DS VI s. 4102

vık vık (I): Körpe çocuk ağlama sesi. DS VI s. 4102

vık vık (II): Sürekli, boğulurcasına öksürürken çıkan ses. DS VI s. 4807

vıla vıla: Olayı tez bildirmek için kullanılan ünlem. DS VI s. 4807

vıre: Sürtük anlamında aşağılama sözcüğü. DS VI s. 4807

vır vır: Usanç verecek biçimde çıkan ses. DS VI s. 4104

vırrıs vırrıs: Keçi ve koyun yavrularını analarından ayırmak için kullanılan ünlem. DS VI s. 4104

vırt: Haddine mi düşmüş, yapamayacağına say anlamında kullanılan bir ünlem. DS VI s. 4104

vış : Acıma, şaşkınlık, sevgi, üşüme, acı bildirir ünlem. DS VI s. 4104

vıy: Üzüntü, şaşma bildiren ünlem. DS VI s. 4807

vi : Üzüntü, şaşma bildiren ünlem. DS VI s. 4106

vicāh: Alay ederken kullanılan bir ünlem. DS VI s. 4106

vidi (I): Tavuk, hindi, ördek, kaz yavrularını çağırmak için kullanılan ünlem. DS VI s. 4106

vidi (II): Pahasınma, çok bulma bildiren ünlem. 2. Şaşma bildiren ünlem. DS VI s. 4106

vih : Üzüntü, şaşma bildiren ünlem. DS VI s. 4107

vik vik: Hindi çağıрма ünlemi. DS VI s. 4107

vili (I): Üzüntü, şaşma bildiren ünlem.. DS VI s. 4107

vili (II): Alo. DS VI s. 4807

vilih: Üzüntü, şaşma bildiren ünlem. DS VI s. 4107

viliy: Üzüntü, şaşma bildiren ünlem. DS VI s. 4107

vir eliñi: Ver elini. DS VI s. 4107

virri: Üzüntü, şaşma bildiren ünlem. DS VI s. 4107

virik: Üzüntü, şaşma bildiren ünlem. DS VI s. 4107

viriy: Üzüntü, şaşma bildiren ünlem DS VI s. 4107

viş: Üzüntü, şaşma bildiren ünlem. DS VI s. 4107

vit vit (I): Ördek yavrularının sesi için. DS VI s. 4808

vit vit (II): Kaz, ördek, hindi çağıрма ünlemi. DS VI s. 4108

viy (I): Üzüntü, şaşma bildiren ünlem DS VI s. 4107

viy (II): Ünlem. DS VI s. 4108

viyh: Şaşma ünlemi. DS VI s. 4803

vizzik: Çocukları güldürmek, kızdırmak için kullanılan ünlem. DS VI s. 4109

vō I: Üzüntü, şaşkınlık ünlemi. DS VI s. 4109

vō I: Koşum hayvanlarını durdurma ünlemi. DS VI s. 4109

vōh: Koşum hayvanlarını durdurma ünlemi. DS VI s. 4109

vōha: Koşum hayvanlarını durdurma ünlemi. DS VI s. 4109

voha gel: Öküzü sürmekte kullanılan ünlem. DS VI s. 4808

vōhah: Koşum hayvanlarını durdurma ünlemi. DS VI s. 4109

vola: Seslenme ünlemi. DS VI s. 4808

volan: Adam sende. DS VI s. 4109

vov: Üzüntü, şaşkınlık ünlemi. DS VI s. 4109

vovola: Çocuk dilinde yumurta. DS VI s. 4109

voybu: Eyvah. DS VI s. 4109

voyn: Hey, ulan. DS VI s. 4109

vula: Hey, hişt. DS VI s. 4109

vulan: Ulan. DS VI s. 4109

vurasıya: Vurmak amacıyla, vurmak için. DS VI s. 4110

vrucular vurasıca: Kötü bir ölümle ölesice (ilenç). DS VI s. 4110

vuş: Acıma, şaşkınlık, sevgi, üşüme, acı bildirir ünlem. DS VI s. 4110

vuşşen: Yazık, vah vah! DS VI s. 4111

vüy: Korku bildirir ünlem. DS VI s. 4111

-Y-

ya (I): Evet. DS VI s. 4112

yā (II): Ya! DS VI s. 4112

ya (III): Hayır, olmaz. DS VI s. 4112

yaa (I): Hayır, olmaz. DS VI s. 4112

yaa (II): Şaşma bildirir ünlem. DS VI s. 4810

yaah: Hayır, olmaz DS VI s. 4112

yad yad: Yabancı tavuğu kovmak için kullanılan ünlem. DS VI s. 4117

yah yah (I): Vah vah. DS VI s. 4129

yah yah (II): Hişt hişt. DS VI s. 4129

yaḥ , yah: 1. Hayır, yok, olmaz. 2. Evet. 3. Şaşkınlık, kararsızlık bildiren ünlem.

4. Öküz güderken kullanılan ünlem. DS VI s. 4127

yaha, yaḥa: Doğru. 2. Şaşma, küçümseme, alay bildiren ünlem. 3. Küçümseme bildiren ünlem. DS VI s. 4127

yaha düş: Keçi ve koyunlara tuz verileceği zaman kullanılan ünlem. DS VI s. 4128

yahşi: Peki, sen görürsün. DS VI s. 4128

yahu (I): Karı koca birbirini çağırarak için kullanılan ünlem. DS VI s. 4128

yahu (II): Yahu. DS VI s. 4128

yahu (III): Seslenme ünlemi. DS VI s. 4811

yāhutkine: Ya da. DS VI s. 4129

yah yah (I): Vah vah. DS VI s. 4129

yah yah (II): Hişt hişt. DS VI s. 4129

yalaguz: Yalnız, sadece. DS VI s. 4136

yalaguz: Yalnız. DS VI s. 4136

yalanız : Sadece DS VI s. 4141

yalañız: Yalnız, sadece. DS VI s. 4141

yalanuz: Yalnız, sadece DS VI s. 4141

yalazuḥ: Yalnız. DS VI s. 4144

yālem: Sanırım. DS VI s. 4145

yalgı: Yalnız. DS VI s. 4145

yalgız: Yalnız. DS VI s. 4145

yalğız: Yalnız. DS VI s. 4145

yalhı: Yalnız. DS VI s. 4146

yalım (I): Sanırım. DS VI s. 4146

yalım (II): Galiba. DS VI s. 4146

yalıma: Sanırım. DS VI s. 4147

yalıñ: Sanırım. DS VI s. 4147

yalnız yalnız: Tay tay (çocuğu ayakla tutmak için kullanılan ünlem) DS VI s. 4151

yalum: Sanırım. DS VI s. 4152

yaluñuz: Yalnız. DS VI s. 4813

yamal yamal: Tavuk çağırma kullanılan ünlem. DS VI s. 4155

yana: Yani. DS VI s. 4171

yane: Yani. DS VI s. 4171

yani: Yana, konusunda. DS VI s. 4169

yanıkara: Bir ilenç. DS VI s. 4170

yanıkararasıca: Bir ilenç. DS VI s. 4170

yanısıra : Yanında, birlikte. DS VI s. 4171

ya'ni: (< Ar. ya 'nî) yani DS VI s. 4171

yani: Yani. DS VI s. 4171

yañkı: İşte o, ordaki. DS VI s. 4172

yanlışsın: Yanlışın var. DS VI s. 4174

yanna: Yana, tarafa. DS VI s. 4174

yannız: Yalnız, sadece. DS VI s. 4174

yannuz: Yalnız, sadece. DS VI s. 4174

yanrağı: Efendi, öğretmen. DS VI s. 4174

yarından keri: Öbür gün, yarından sonra. DS VI s. 4186

yarıntası: Öbür gün, yarından sonra. DS VI s. 4186

yarıntısı: Öbür gün, yarından sonra. DS VI s. 4186

yāsı: Yağ gibi (kokma için). DS VI s. 4194

yassıgelen: Yassıca, yassı gibi. DS VI s. 4197

yassıcgelen: Yassıca, yassı gibi. DS VI s. 4197

yavaştın: Yavaş olun, kendinize gelin! DS VI s. 4206

yavırım yavırım: Küçümseme ünlemi. DS VI s. 4207

yavu: Yahu DS VI s. 4209

yea: Hayır, yok. DS VI s. 4221

yeh yeh: Köpek çağırma ünlemi. DS VI s. 4230

yelleh: Ya! DS VI s. 4238

yemlik: Tavla, iskambil vb. oyunlarda yenilenlerle alay etmek için söylenen bir söz. DS VI s. 4245

yeni: Yani. DS VI s. 4171

yeniş aşşah: İniş aşağı. DS VI s. 4248

yeréc: Yerin dibine geç (ilenç). DS VI s. 4252

yeregir: Öl, geber (ilenç). DS VI s. 4252

yeri: Yürü. DS VI s. 4253

yer olası: Ölsün (ilenç). DS VI s. 4255

yersi: Toprak kokusu için. DS VI s. 4822

yetişip yetmeyesi: Büyümeden ölsün (ilenç). DS VI s. 4260

yetişmiesice: Büyümeden ölsün (ilenç). DS VI s. 4260

yetiz: Tamam. DS VI s. 4260

yetmiesice: Büyümeden ölsün (ilenç) DS VI s. 4261

yey: Ağlayan çocuğu susturmak için yinelenerek kullanılan bir ünlem. DS VI s. 4261

yia: Hayır, olmaz, yok. DS VI s. 4263

yih, yih Develeri çöktürmek için kullanılan ünlem. DS VI s. 4265

yıltırık: Kılıksız (argo). DS VI s. 4274

yıl var: Kimi yıl, olur ki. DS VI s. 4274

yırağola: Kötülüklerden uzak olsun. DS VI s. 4824

yi (I): Hayır. DS VI s. 4277

yi (II): Atı sürme ünlemi (deh! gibi). DS VI s. 4277

yimlik : Tavla, iskambil vb. oyunlarda yenilenlerle alay etmek için söylenen bir söz DS VI s. 4280

yimlik gibi: Pek yumuşak, yumuşacık. DS VI s. 4280

yirin: İçin. DS VI s. 4282

yitiz: Tamam. DS VI s. 4284

yoğa (I): Şaşkınlık bildiren ünlem. DS VI s. 4287

yoğa (II): Yok, hayır. DS VI s. 4287

yoğusam: Yoksa. DS VI s. 4289

yoğarı : Yukarı. DS VI s. 4825

yoho : Yahu. DS VI s. 4289

yoğ yoğsa: Öyleyse, bu durumda. DS VI s. 4289

yoharı: Üst kat, yukarı. DS VI s. 4289

yokor: Üst kat, yukarı. DS VI s. 4289

yokarılak: Yukarıya doğru, yukarıya kalkık, yüksek. DS VI s. 4289

yokarlak: Yukarıya doğru, yukarıya kalkık, yüksek. DS VI s. 4289

yok yom: Dediğim, istediğim yapılmazsa. DS VI s. 4290

yok yoksa: Dediğim, istediğim yapılmazsa. DS VI s. 4290

yollu : Gibi, gibilerinden. DS VI s. 4292

yoñaç: Belki, sanırım. DS VI s. 4295

yoñsa: Yoksa. DS VI s. 4296

yoñusa: Yoksa. DS VI s. 4297

yoo: Hayır, asla olmaz. DS VI s. 4297

yooğ (I): Hayır, asla olmaz. DS VI s. 4297

yooğ (II): Evet, gerçekten öyle. DS VI s. 4297

yooħ : Hayır, asla olmaz. DS VI s. 4297

yosa: Yok ise. DS VI s. 4301

you: Hayır, değil, yok. DS VI s. 4302

yov: Hayır, değil, yok. DS VI s. 4302

yönek: Dönük, doğru (bir yere). DS VI s. 4308

yönü öte: Sakınılan, çekinilen şey, kişi için benden uzak olsun anlamında kullanılan bir deyim. DS VI s. 4310

yöö: Şaşma bildirir ünlem. DS VI s. 4826

yu: Buraya bak, buraya gel anlamında kullanılan ünlem. DS VI s. 4312

yua: Şaşma, korku bildiren ünlem. DS VI s. 4312

yuğ: Çağırma ve dikkat ünlemi, hey! DS VI s. 4314

yuh: "Gel" anlamında kullanılır ünlem. DS VI s. 4315

yuha, yuha (I): Kuşları kovalama ünlemi. DS VI s. 4315

yuha (II): Aşağılama sözcüğü. DS VI s. 4827

yüzüne güller: İğrenç bir şeyden söz etmek gerekince, söze başlarken kullanılan özür deyimi. DS VI s. 4341

yüzünüze güller: İğrenç bir şeyden söz etmek gerekince, söze başlarken kullanılan özür deyimi. DS VI s. 4341

yüzünüze gülsuyu: İğrenç bir şeyden söz etmek gerekince, söze başlarken kullanılan özür deyimi. DS VI s. 4341

-Z-

za (I): Şaşma ve acıma bildirir ünlem; vah vah, ya! DS VI s. 4342

za (II): Her halde, evet öyle. DS VI s. 4830

zā (III): Evet, öyle. DS VI s. 4830

zā (IV): Kışkırtma, kızdırma için kullanılan ünlem. DS VI s. 4830

zaā: Olasılıkla, galiba. DS VI s. 4830

zaal: Sanki. DS VI s. 4342

zaar: Olasılıkla, galiba. DS VI s. 4342

zağar: Belki de. DS VI s. 4344

zağar: Her halde, evet öyle. DS VI s. 4344

zağlı: Çocukları severken kullanılan ünlem. DS VI s. 4830

zaha: Her halde, evet öyle. DS VI s. 4345

zahar: Her halde, evet öyle. Olasılıkla. DS VI s. 4345

zaher (I): Evet, olasılıkla. DS VI s. 4830

zahér (II): Evet, olasılıkla. DS VI s. 4830

zārı (I): Her halde, evet öyle DS VI s. 4351

zarı (II): Evet, olasılıkla. DS VI s. 4830

zāta: Gerçekte, aslında. DS VI s. 4353

zatu, zati: Aslında, zaten. DS VI s. 4832

zaya: Sanki. DS VI s. 4355

zayer: Her halde, evet öyle. DS VI s. 4355

zé, ze: 1. Elbette, kuşkusuz. 2. Öyle gibi, gerçekten. DS VI s. 4356

ze'e I: Hayır. DS VI s. 4357

ze 'e II: Defol. DS VI s. 4357

zear: Her halde, evet öyle. DS VI s. 4356

zeddi: Aslında, gerçekte. DS VI s. 4357

zehe: 1. Gerçekten. 2. Evet. DS VI s. 4358

zér (I): Ya, evet, öyle. DS VI s. 4363

zer (II): Erkek eşekleri anırtmak için kullanılan ünlem. DS VI s. 4834

zere (I): Boşuna, boşyere, hele. 2. Öyle, evet. 3. Hemen, sonra 4. Aman, sakın! DS VI s. 4363

zere (II): 1. Çünkü. 2. Oysa. DS VI s. 4834

zerem: Çünkü DS VI s. 4363

zerene: Çünkü. DS VI s. 4363

zıfırı bitirmek: Ölmek (argo) DS VI s. 4368

zığlam: Dosdoğru. DS VI s. 4368

zık diye: Birdenbire. DS VI s. 4369

zıkgım : Ağılan, öl anlamında ilenç. DS VI s. 4836

zıkkıltı : Ağılan, öl anlamında ilenç. DS VI s. 4835

zıkkımlanmak: Yemek yemek (kızgınlıkla söylenir). DS VI s. 4369

zıklanmak: Yemek yemek (kızgınlıkla söylenir). DS VI s. 4369

zılgıç gibi: Hızla, durmadan (yürüyüp gitmek için). DS VI s. 4369

zılla (II): Eğer. DS VI s. 4371

zımı zımına: Cehennem dibine, yerin dibine (ilenç). DS VI s. 4372

zing: Oyun bitti, ben kazandım anlamına bir söz. DS VI s. 4373

zing diyi: Birdenbire, ses çıkararak (düşme için). DS VI s. 4374

zingırbeş: Epelek adlı oyunda, yere yatanın sırtına, yanındakilerin vururken söylediği söz. DS VI s. 4374

zing zıng: Sert bir nesneyle vurulduğunda, altı ve arkası boş bir yerden çıkan ses (için). DS VI s. 4375

zıp diyi: Birdenbire. DS VI s. 4375

zıpkı gibi: Çok dar. DS VI s. 4377

zıppalazop: Hoppala. DS VI s. 4377

zır: Ağlamaklı olanı, iyice ağlatmak için söylenen bir söz. DS VI s. 4378

zil: Parası olmayan (argo). DS VI s. 4388

zil gibi: Zayıf ince. DS VI s. 4840

zili kırık: Akklı kıt, dengesiz (argo). DS VI s. 4389

zilli: Karın (argo). DS VI s. 4389

zim zim: Şıp şıp (su damlaması için). DS VI s. 4390

zira: Zira. DS VI s. 4391

zop zop: Zıp zıp. DS VI s. 4397

zoru da var: Küçümsenen kişinin isteminde direndiği zaman söylenir. DS VI s. 4399

zoypuru: Düz, doğru. DS VI s. 4400

zülbiye gibi: İnce (kumaş için). DS VI s. 4404

KAYNAKÇA

- Adalı, O., (2004), Türkiye Türkçesinde Biçimbirimler, (2. Baskı), Papatya Yayınları, İstanbul.
- Akar, A., Ağız Araştırmalarında Yöntem Sorunları, Türkoloji Dergisi, 2006, 2, s. 43-45.
- Albayrak, A., (1990), Derleme Sözlüğü'nde ‘C’ Madde Başı Altında Toplanan Kelime ve Deyimlerin Sınıflandırılması, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Alkaya, Y., (2004), Derleme Sözlüğündeki Bitki Adları, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Avşar, Ş.,(2003), Derleme Sözlüğüne Göre Araç-Gereç İsimlerinin Yapıları (Yayımlanmış yüksek lisans tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Banguoğlu, T., (2015), Türkçenin Grameri, TDK Yayınları, Ankara.
- Bozkurt, F., (2007), Türkçenin Gizemi, Kavim Yayınları, İstanbul.
- Buluç, S., Anadolu Ağızları Bibliyografyası, Türkiyat Mecmuası 1940-1942, 7-8, s.327-333
- Caferoğlu, A., Anadolu Dialektolojisine Dair Bir Deneme, Türk Dili-Belleten, 1946, 67, s.565.
- Demir, N., (1999), Ağız Sözlükçülüğü, Kebikeç, Ankara.
- Deny, J., (1941), Türk Dili Grameri (Osmanlı Lehçesi), (çev. Ali Ulvi Elöve) (1. Baskı) Maarif Vekaleti Yayınları, İstanbul.
- Develi, H., Eski Türkiye Türkçesi Ağızlarının Sınıflandırılmasında Morfolojik Esaslar, Türk Bilig, 2002, 4, s. 117.
- Ercilasun, A. B., (1996), Batı Türkçesinin Doğuşu, Uluslararası Türk Dili Kongresi 1988, TDK Yayınları.
- Ergin, M., (1986), Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınları, İstanbul. Erimer, K., Anadolu ve Rumeli Ağızları Üzerinde Bir Bibliyografya Denemesi, TDAY Belleten, 1970, s.211-236.
- Gemalmaz, E., Ağız Bilimi Araştırmaları Üzerine Genellemeler, Türk Kültürü Araştırmaları, Halil Fırat Alasya'ya Armağan, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1989, s.3.

- Gülensoy, T., (1981), Gülensoy'un Anadolu ve Rumeli Ağzları Bibliyografyası, KB Yayınları, Ankara.
- Güneş, S., (1997), Türk Dil Bilgisi, (1. Baskı) Çağlayan Kitapevi, İstanbul.
- Hacıeminoğlu, N., (1991), Yapı Bakımından Türk Dilinde Fiiller, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Hayashi, Tooru, Dialect on the Eastern Turkish Coast of the Black Sea, A Preliminary Report, Gengo Kenkyu, 1984, (85), s.97-10
- Hengirmen, M., (1999), Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü, Engin Yayınevi, Ankara.
- Karaca, G., (2002), Derleme Sözlüğü'nde Divanü Lügati't-Türk'ten Fiiller, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Karahan, L., (2017), Anadolu Ağzlarının Sınıflandırılması, TDK Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Z., Anadolu Ağzlarının Etnik Yapı İle İlişkisi Sorunu, TDAY Belleten, 1971, s. 21-22.
- Korkmaz, Z., (2017) Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Z., Eski Anadolu Türkçesinin Türk Dili Tarihindeki Yeri, TDAY Belleten, 2004, s. 99-100.
- Korkmaz, Z., (1994) Güney-Batı Anadolu Ağzları, TDK Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Z., (1999), Nevşehir ve Yöresi Ağzları, TDK Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Z., Oğuz Türkçesinin Tarihi Gelişme Süreçleri, Turkish Studies, S.Volume 5 Issue 1, 2010, s. 1-5.
- Korkmaz, Z., Türk Dilinin Eski Kültür Mirasının Anadolu Ağzlarındaki Devamı, TDAY Belleten, S.42, 2003/1999I-II, s.159-167.
- Korkmaz, Z., (2017), Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi, TDK Yayınları, Ankara.
- Kowalski, T. 'Osmanisch-Türkische Dialekte', El, 1931 (VI) s. 991-1011
- Laçin, A., (2010), Derleme Sözlüğüne Göre Anadolu Ağzlarında Birleşik Eylemler, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Mutlu, E., (2013), Derleme Sözlüğü'nde Kuş Adları, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat.

- Saka, R., (2002), Derleme Sözlüğüne Göre Fiilden İsim Yapan Ekler, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Soydan, M., (2009), Derleme Sözlüğü'nde Mersin ve Hatay İllerine Ait Kelimeler, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Tahiroğlu, B., (2010), Bilgisayar Destekli Sözlük Bilimi Çalışmalarında Derleme Sözlüğü Veri Tabanı Örneği, (Yayımlanmamış doktora tezi), Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Tekcan, M., (1990), Sözlüğü'nün Ağız Hususiyetleri ve Mana Değişimleri Üzerinde Bir Çalışma "D" Maddesi (Cilt IV), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Tiken, K., (2004), Eski Türkiye Türkçesinde Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler ve Zarf Fiiller, TDK Yayınları, Ankara.
- Topak, E., (2002), Divanü Lügati't-Türk'te "T" Sesi ile Başlayan Kelimelerin Derleme Sözlüğüne Yansımaları, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Tuncer, H., (1990), Mana Değişiklikleriyle İlgili Türkçe Sözlük ile Derleme Sözlüğü'nün Mukayesesi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Türk Dil Kurumu, Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü I, (H. E. Pekiş/Ö.A. Aksoy, A. Dikmen, A. Barlas, G. Bayraktaroğlu, A. Çingir, E. Vardarlı, 2009), TDK Yayınları, Ankara.
- Türk Dil Kurumu, Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü I, (H. E. Pekiş/Ö.A. Aksoy, Ş. Ülkütaşır, A. Ünver, G. A. Cankoçak, O. Sarıbaş, C. Dilçin, E. Vardarlı, 2009), TDK Yayınları, Ankara.
- Türk Dil Kurumu, Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü II, (H. E. Pekiş/Ö.A. Aksoy, A. Dikmen, A. Barlas, G. Bayraktaroğlu, A. Çingir, E. Vardarlı, 2009), TDK Yayınları, Ankara.
- Türk Dil Kurumu, Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü III, (H. E. Pekiş/Ö.A. Aksoy, A. Dikmen, A. Barlas, G. Bayraktaroğlu, G. Atabey, A. Bayaz, 2009), TDK Yayınları, Ankara. Türk Dil Kurumu, Türkiye'de Halk

- Ağzından Derleme Sözlüğü IV, (H. E. Pekyürek/Ö.A. Aksoy, A. Dikmen, A. Bayaz, M. Tolluoğlu, E. Vardarlı, 2009), TDK Yayınları, Ankara. Türk Dil Kurumu, Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü V, (H. E. Pekyürek/Ö.A. Aksoy, A. Dikmen, A. Bayaz, E. Vardarlı, 2009), TDK Yayınları, Ankara.
- Türk Dil Kurumu, Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü VI, (H. E. Pekyürek, Ö.A. Aksoy, G. A. Cançolak, 2009), TDK Yayınları, Ankara.
- Üçler, G., (1990), Derleme Sözlüğü ile Türkçe Sözlüğün Mukayesesi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Vardar, B., N. Güz, E. Öztokat, M .Rifat, O. Senemoğlu, E. Sözer, (1980) Dilbilim Dilbilgisi ve Terimleri Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara.

İnternet Adresleri

YÖK Ulusal Tez Merkezi,

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>(27.02.2018)

Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr/> (05.06.2018)

Türk Dil Kurumu, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_ttas&view=ttas
(13.05.2018)